

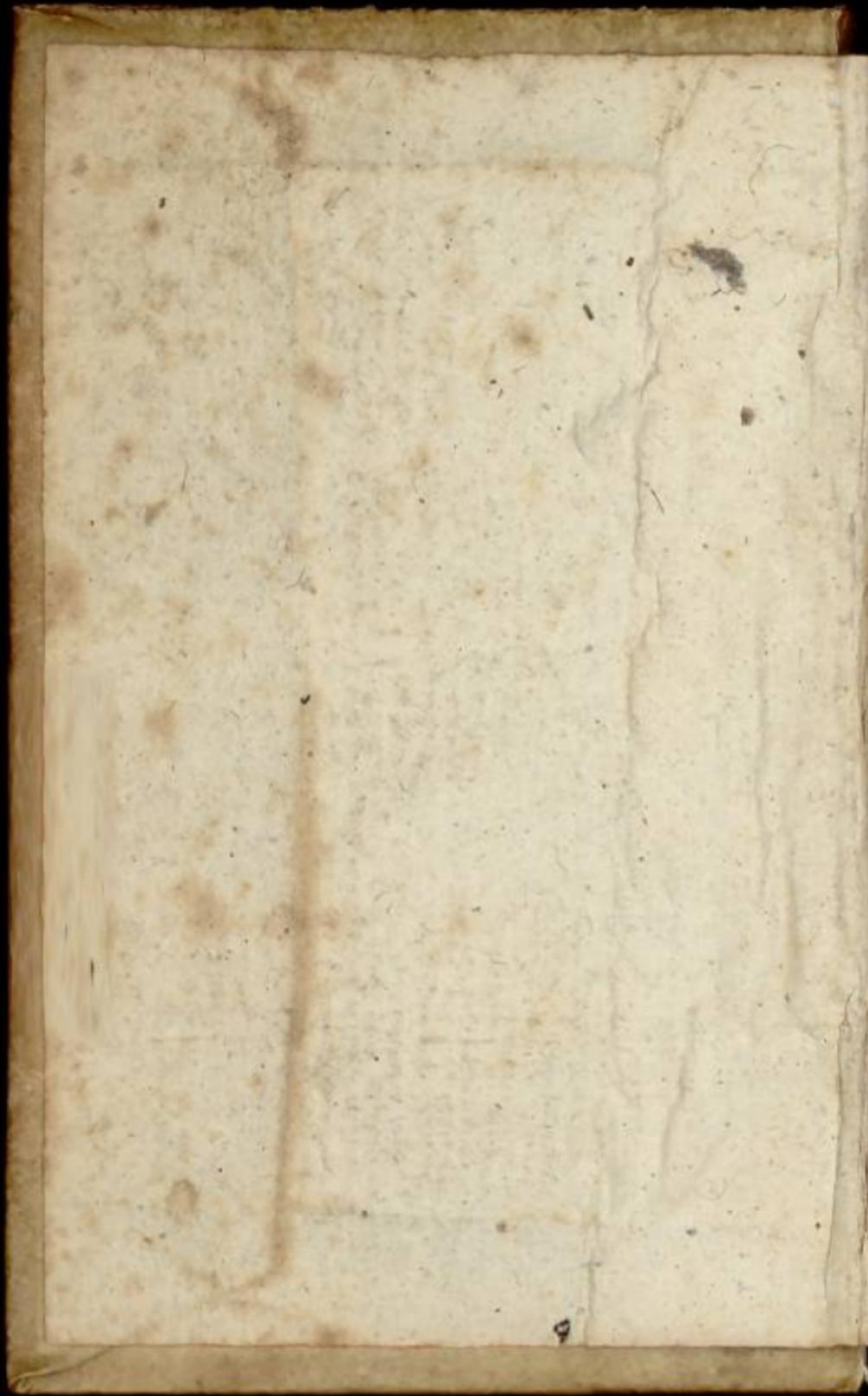
11. **Q**uod dicitur secundum prophetam. **Q**ui
est regnus dei. **Q**uod dicitur secundum
prophetam. **Q**ui est regnus dei.

12. **Q**uod dicitur secundum prophetam. **Q**ui
est regnus dei. **Q**ui est regnus dei.

13. **Q**uod dicitur secundum prophetam. **Q**ui
est regnus dei. **Q**ui est regnus dei.

14. **Q**uod dicitur secundum prophetam. **Q**ui
est regnus dei. **Q**ui est regnus dei.

400 t

Res 601015

QUINTI
HORATII
FLACCII
ex CARMINA *libri*
NITORI SUO RESTITUTA.
AD USUM COLLEGIORUM.

TOLOSAE;

Apud J. FR. ROBERT, Bibliopolam,
proprè Forum Regium.

1. 100. 100.
1. 100. 100.

1. 100. 100.
1. 100. 100.

1. 100. 100.

1. 100. 100.

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER PRIMUS.

I. AD MÆCENATEM.

Alios aliis rebus duci ; se Lyricorum versuum studio teneri.

MÆCENAS , atavis edite Regibus ,
O & præsidium , & dulce decus meum !
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat ; metaque fervidis
Evitata rotis , palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos .
Hunc si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus :
Illum , si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis , verritur areis .
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros , Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas , ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta fecet mare .

Lucentem Icariis flutibus Africum
 Me cator metuens, otium & oppidi
 Laudat rura sui : mox reficit rates
 Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Maſſici,
 Nec partem ſolido demere de die
 Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
 Stratus, nunc ad aquælene caput ſacræ,
 Muitos caſtra juvant, & lituo tubæ
 Permiftus ſonitus, bellaque matribus
 Deteftata. Manet ſub Jove frigido
 Venator, teneræ conjugis immemor;
 Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagaſ.
 Me doſtarum ederæ præmia frontium
 Dis miſcent ſuperiſ: me gelidum nemus,
 Nympharumque leves cum Satyris chori,
 Secernunt populo; ſi neque tibias
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Leſhoum refugit tendere barbiton.
 Quod ſi me lyricis vatibus iſferiſ
 Sublimi feriam fidera vertice.

I I. AD AUGUSTUM C.

*Deos omnes iratos eſſe Romanis ob eſſe
 totamque Imperii ſpem in uno
 conſtitutam.*

JA M fatis terris nivis, atque diræ
 Grandinis misit Pater, & rubente
 Dextera ſacras jaculatus arces,
 Terruit urbem.
 Terruit gentes, grave ne rediret
 Seculum Pyrrhæ, nova monſtra queſtae;
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Viſere montes;

L I B E R I.

Piscium & summâ genus hæsit ulmo :
Nota quæ sedes fuerat columbis :
Et superjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.

Vidimus flavum Tiberim , retortis
Littore Etrusco violenter undis ,
Ire dejectum monumenta Regis ,

Templaque Vestæ :

Illi dum se nimium querenti
Iachat ultorem , vagus & finistra
Labitur ripâ , Jove non probante , u-
xorius amnis.

Audiet cives acuisse ferrum
Quo graves Persæ melius perirent ;
Audiet pugnas , vitio parentum
Rara juventus.

Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus ? Prece quâ fatigent
Virgines sanctæ minus audientem

Carmina Vestam ?

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter ? Tandem venias , precamur ,
Nube candentes humeros amictus

Angur Apollo :

Sive tu mavis , Erycina ridens ,
Quam Jocus circumvolat , & Cupido ,
Sive neglectum gennis , & nepotes

Respicis auctor ,

Heu nimis longo satiate ludo !
Quem juvat clamor , galeæque leves ,
Acer & Marsi peditis cruentum

Vultus in hostem .

Sive mutata juvenem figurâ ,
Ales in terris imitaris , almæ
Filius Maiæ , patiens vocari

Cæsaris ultior :

Seruſ in cœlum redeas , diuque
Lætus interfis populo Quirini ,
Neve te nostris vitiis iniquum

Ocyor aura

Tollat . Hic magnos potius triumphos ;
Hic ames dicipater , atque Princeps ;
Neu finas Medos equitare inultos ,
Te duce , Cæsar.

III. AD NAVEM

Quā Virgilius Athenas proficiscens vehebatur.

SIC te diva potens Cypri ,
Sic fratres Helenæ , lucida sidera ;
Ventorumque regat pater ,
Obstrictis aliis , præter lapyga ,
Navis , quæ tibi creditum
Debes Virgilium ; finibus Atticis
Reddas incolumen , precor ,
Et serves animæ dimidium meæ .
Illi robur , & æs triplex
Circa pectus erat , qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus , nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus ,
Nec tristes Hyades , nec rabiem Noti ,
Quo non arbiter Adriae
Major , tollere seu ponere vult freta .
Quem mortis timuit gradum ,
Qui fuccis oculis monstra natantia ,
Qui vidit mare turgidum , &
Infames scopulos Acroceraunia ?
Nec quicquam Deus abscidit
Prudens oceano dissociabilis

Terras ; si tamen impiæ
 Non tangenda rates transfilunt vada.
Audax omnia perpeti
 Gens humana ruit per vetitum & nefas ,
Audax Iapeti genus
 Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Post ignem ætheria domo
 Subductum , macies & nova febrium
Terris incubuit cohors :
 Semotique prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus aëra ,
Pennis non homini datis :
 Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est :
 Cælum ipsum petimus stultitiâ ; neque
Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina.

I V. A D S E X T I U M.

*Adventum Veris, & brevitate vitæ nos ad
 hilaritatem invitari.*

SOLVITUR acris hyems grata vice veris , &
 Favoni ,
 Trahuntque siccas machinæ carinas :
 Ac neque jam stabulis gaudet pœnas , aut arator igni .
 Nec prata canis albicant pruinis
 Jam Cytherea choros ducit Venus , imminentè
 lunâ :
 Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
 Alterno terram quatunt pede , dum graves Cy-
 clopum
 Vulcanus ardens urit officinas .

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedit
myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutæ.
Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare
lucis,
Seu poscat agnâ, sive malithedo.
Pallida mors æquo pulsat pede pauperum ta-
bernas,
Regumque turres. O beate Sexti,
Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare
longam.
Jam te premet nox, fabulæque Manes,
Et domus exilis Plutonia; quò simul mearis,
Non regna vini sortièrē talis.

V. AD MARCUM VIPSANIUM AGRIPPAM

*Se bellicis virtutibus laudandis esse omnino
imparem.*

SCRIBERIS Vario fortis & hostium
Victor, Mæonii carminis aliti,
Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
Miles, te duce, gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum, cedere nescii,
Nec cursus duplicitis per mare Ulystei,
Nec sævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyre Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris, & tuas,
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scriperit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladii
Tydidem Superis parem?

VI. AD MUNATIUM PLANCUM.

*Tibureinum agrum laudat, hortaturque Plancum
ut mero curas pellat.*

LAUDABUNT alii claram Rhoden, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Appolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempé.
Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Vadique deceptam fronti præponere olivam.
Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenæ.
Me neque tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
Quam domus Albuncæ resonantis,
Et preceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus, ut obscuro detergit nubila cœlo
Sæpe Notus; neque parturit imbres
Perpetuò; sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitaque labores
Melli, Plance, mero: seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:
Quò nos cuinque feret melior fortuna parente,
Ibimus, ô socii, comitesque.
Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro:
Certus enim promisit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram:
O fortæ, pejoraque passi

Mecum saepe viri , nunc vino pellite curas :
Cras ingens iterabimus æquor.

VII. A D L Y D I A M.

Lydiæ exprobrat quod amore turpi Juvenem ab honestis exercitationibus avocet.

LYDIA , dic , per omnes
Te Deos oro , Sybarin cur properes amando
Perdere ? cur apricum
Oderit campum , patiens pulveris , atque solis ?
Cur neque militaris
Inter æquales equitet ; Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis ?
Cur timet flavum Tiberim tangere ? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat ? neque jam llvida gestat armis
Brachia , sœpè disco ,
Sœpè trans finem jaculo nobilis expedito ?
Quid latet , ut marinæ
Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Trojæ
Funera ; ne virilis
Cultus in cædem , & Lycias proriperet catervas ?

VIII. A D T A L I A R C H U M.

Hiemem hilarè transfigendam.

VIDES ut alta stet nive candidum
Soracte , nec jam sublineant onus
Sylvæ laborantes , geluque
Flumina confiterint acuto ?
Disolve frigus , ligna super foco
Largè reponens : atque benignius
Deprome quadrum Sabina ,
O Taliarche , merum diota.

Permitte Divis cætera : qui simul
Stravere ventos æquore fervido

Depræliantes , nec cupressi ,

Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras , fuge quærrere ; &
Quem fors dierum cumque dabit , lucro

Appone : nec dulces Camœnas

Sperne puer , neque tu choreas ,
Donec virenti canities abest

Morosa. Nunc & campus , & areæ ,

Lenesque sub noctem susurri ,

Composita repetantur horâ.

IX. AD MERCURIUM.

MERCURI facunde , nepos Atlantis ,
Qui feros cultus hominum recentum ,
Voce formasti catus , & decoræ

More palæstræ :

Te canam , magni Jovis , & Deorum
Nuntium , curvæque lyræ parentem ,
Callidum , quidquid placuit , joso
Condere furto.

Te , boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas , puerum minaci
Voce dum terret , viduus pharetra ,
Risit Apollo.

Quin & Atridas , duce te , superbos
Ilio dives Priamus relieto ,
Thessalosque ignes , & iniqua Trojæ
Castra fecellit.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus : virgaque levem coërces
Aurea turbam , surperis Deorum
Gratus , & imis.

X. A D LEUCONOEN.

Hodie vivendum, omissa futurorum curā.

Tu né quæsieris (scire nefas) quem mihi, quem
zibi

Finem Dī dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quicquid erit, pati!
Seu plures hyenes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias: vina liques; & spatio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit in-
vida

Ætas. Carpe diem, quam minimum credula postero.

XI. A D AUGUSTUM.

*Diis, Héroibus virisque claris aliquot laudatis;
Augustum ipsum commendat.*

QUE M virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumes celebrare, Clio?

Quem Deum, cuius recinet jocosa
Nomen imago?

Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hœmo,
Unde vocalem temerè infuscatae

Orpheus silvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris.

Ducere quercus

Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum

Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Præliis audax neque te filebo,
Liber, & fævis inimica virgo
Belluis: nec te, metuende certa,
Phœbe, sagitta.

Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulxit,
Defluit faxis agitatus humor,
Concidunt venti, fugiuntque nubes,
Et minax (sic Di voluere) ponto
Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquinii fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

Regulum, & Scauros, animæque magnas
Prodigum, Pœno superante, Paulum,
Gratus insigni referam Camœna,
Fabriciumque.
Hunc, & incomitis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva Paupertas, & avitus apto
Cum Lare fundus.

Crescit occulto, velut arbor, ævo,
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium fidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni

Cæsaris fatis data : tu , secundo
 Cæfare , regnes.
 Ille , seu Parthos Latio imminentes
 Egredit justo domitos triumpho ,
 Sive subiectos Orientis oris
 Seras & Indos ;
 Te minor , latum reget æquus orbem :
 Tu gravi curru quaties Olympum ;
 Tu parum castis inimica mittes
 Fulmina lucis.

X I I . A D R E M P U B L I C A M

*Sub allegoria navis , monet ne nova adeat
 bellorum civilium pericula.*

O N A V I S ! referent in mare te novi
 Fluctus ! ô quid agis ? fortiter occupa
 Portum : nonne vides , ut
 Nudum remigio latus ,
 Et malus celeri saucius Africo ,
 Antennæque gemant ? ac sine funibus
 Vix durare carinæ
 Possint imperiosius
 Äquor ? Non tibi sunt integra lintea :
 Non Di , quos iterum pressa voces male ,
 Quamvis Pontica pinus ,
 Sylvæ filia nobilis
 Jactes & genus , & nomen inutile :
 Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. Tu , nisi ventis
 Debes ludibrium , cave .
 Nuper sollicitum quæ mihi tedium ,
 Nunc desiderium , curaque non levis ,
 Interfusa nitentes
 Vites æquora Cycladas ,

XIIII.

Nerei vaticinium de Trojæ excidio.

PA S T O R cùm traheret per freta navibus
Idæis Helenen perfidus hospitam ;
Ingrato celeres obruit otio

Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo répetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,

Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor ! quanta moves funera Dardanæ
Genti ! Jam galeam Pallas, & ægida,

Curruisque & rabiem parat.

Nequicquam Veneris præsidio ferox,
Pestes cœsariem ; grataque foeminis
Imbelli cithara carmina divides :

Nequicquam thalamo graves

Hastas, & calami spicula Gnostii

Vitabis, strepitumque, & celerem se qui
Ajacem : tamen, heu ferus ! adulteros

Crines pulvere collines.

Non Laërtiadem, exitium tuae

Gentis, non Pylium Nestora respicis ?

Urgent impavidi te Salaminius

Teucer ; te Sthenelus sciens

Pugnæ, five opus est imperitare equis,

Non auriga piger. Merionem quoque

Nosces : ecce furit te reperire atrox .

Tytides, melior patre ;

Quem tu, cervus uti vallis in altera

Visum parte lupum graminis immemor ,

Sublimi fugies mollis anhelitu ,

Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Illio,
 Matronisque Phygum, classis Achillei:
 Post certas hyemes uret Achaicus
 Ignis Illiacas domos.

X I V. P A L I N O D I A.

Veniam petit à Tyndaride, cuius matrem G-
diam iambis læserat.

O M A T R E pulchrâ filia pulchrior,
 Quem criminosis cumque voles modum
 Pones iambis, sive flamma,
 Sive mari libet Adriano.
 Non Dindymene, non adytis quatit
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Liber æque, non acuta
 Sic geminant Corybantes æra,
 Tristes ut iræ: quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum
 Nec sævus ignis, nec tremendo
 Juppiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus addere principi
 Limo coactus, particulam undique
 Desectam, & insani leonis
 Vim stamtcho apposuisse nostro.
 Iræ Thyesten exitio gravi
 Stravere; & altis urbibus ultimæ
 Stetere causæ cur perirent
 Funditus, imprimeretque muris
 Hostile aratrum exercitus insolens.
 Compescere mentem: me quoque pectoris
 Tentavit in dulci juventa
 Fervor, & in celeres iambos

L I B E R . I.

Misit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

X V. A D T Y N D A R I D E M.

Invitat eam in Lucretilem.

VELOX amœnum sœpe Lucretilem
Mutat Lycæo, Faunus, & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviisque ventos.
Impunè totum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deviæ
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec martiales hoedulei lupos;
Utcumque dulci, Tyndari, fistula
Valles, & Ufficæ cubantis
Levia personuere saxa.
Dì me tuentur: Dis pietas mea,
Et musa cordi est. Hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta coiu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æstus, & fide Teia
Dices laborantes in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia; nec metues protervos.

XVI. AD VARUM.

Vini potu moderato hilarari animum, immodesrato rixas excitari.

NULLAM Vare, sacra vite prius severis arborem,
Circa mite solum Tiburis, & mænia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines,
Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem
crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens
Venus?
At, ne quis modici tranfiliat munera Liberi;
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata; monet Sithoniis non levis Evius:
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt a vidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam: sæva tene cum Betecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cœcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, pellucidior vitro.

XVII. AD MÆCENATEM.

Convivæ excusat vini tenuitatem.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Mæcenas eques, ut paterni
Fluminis ripæ, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticanæ
Montis imago.

Cœcum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam ; mea nec Falernæ
Temperant vites , neque Formiani
Pocula colles.

XVIII.

Se *Pueri & Puellæ hortantur invicem , ad celebendas laudes Dianaæ & Appollinis.*

DI A N A M teneræ dicite Virgines ;
Intonsum pueri , dicite Cynthium ;
Latonaunque supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos Iztam fluvii , & nemorum coma ,
Quæcumque aut gelido preminet Algido ,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis , aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus ,
Natalemque , mares , Delon Apollinis ,
Insignemque pharetra ,
Fraternaque humerum lyra.
Hæc bellum lacrimosum , hic miseram famem ,
Pestemque à populo , & principe Cæsare in
Persas , atque Britannos
Vesta motus aget prece.

XIX. AD FUSCUM ARISTIUM.

Vix integratam & innocentiam ubique effe tutam.

INTEGER vitæ , scelerisque purus ,
Non eget Mauri jaculis , neque arcu ,
Nec venenatis gravida sagittis ,
Fusce , pharetra :
Sive per Syrtes iter æstuosas

O D A R U M.

Sive facturus per inhospitalem
Caucasum , vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me sylva lupus in Sabina ,
Dum mean canto Lalagen , & ultrâ
Terminum , curis vigor expeditus ,
Fugit inermem :

Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit esculeus ;
Nec Jubæ tellus generat , leonum
Arida nutrix .

Pone me , pigris ubi nulla campis
Arbor æstiva recreatur aura ,
Quod latus mundi nebulae , malusque
Jupiter urget :

Pone sub cyrru nimium propinqui
Solis , in terra domibus negata ;
Dulce ridentem Lalagen amabo
Dulce loquentem.

X X. A D . V I R G I L I U M.

Ut Quintilii mortem æquo animo ferat.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capit is ? Præcipe lugubres
Cantu , Melpomene , cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget ! cui Pudor , & Justitiæ foror
Incorrupta Fides , nudaque Veritas

Quando ullum invenient parem ?
Multis ille bonis flebilis occidit ;
Nulli flebilior , quam tibi , Virgili .
Tu frustra pius , heu ! non ita creditum ,
Poscis Quintilium Deos .

Quod si Threicio blandius Orpheo

Auditam moderere arboribus fidem ;
Non vanæ redeat sanguis imagini,

Quam virga femel horrida ,
Non leuis precibus fata recludere ,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum : sed levius fit patientia

Quidquid corriger est nefas.

XXI. A D M U S A M.

Se soluto animo velle Lamiam suum laudare.

Mus i s amicus , tristitiam & metus
Trādam protervis in mare Crēticum
Portare ventis : quis sub Arēto
Rex gelidæ metuatur oræ ,
Quid Tiridaten terreat , unicè
Securus. O , quæ fontibus integris
Gaudes , apricos nocte flores ,
Necte meo Lamiæ coronam ;
Pimplei dulcis ! nil sine te mei
Possunt honores. Hunc fidibus novis ,
Hunc Leshio sacrare plectro
Teque , tuasque decet forores.

XXII. A D S O D A L E S.

Ne inter vina rixentur.

NAT I S in usum lætitiae scyphis
Pugnare , Thracum est. Tollite barbarum
Morem , verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino , & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat ! Impium
Lenite clamorem , sodales ,
Et cubito remanete presso.

XXIIIL

*Inducitur Archytas Tarenzius nautæ cūdām respon-
dens de moriendi necessitate , cūnque avans ne
infēpultum deserat se.*

TE maris , & terræ , numeroque carentis arenae
Menorem cohibent , Archytas ,
Pulveris exigui prope litus parva Matronæ
Munera , nec quidquam tibi prodest
Aérias tentasse domos , animoque rotundam
Percurrisse polum , morituro .
Occidit & Pelopis genitor , conviva Deorum .
Tithonusque remotus in auras ,
Et Jovis arcanis Minos admissus , habentque
Tartara Panthoiden , iterum Orcus
Demissum ; quamvis clypeo Trojana refixa
Tempora testatus , nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ :
Judice te , non sordidus auctor
Naturæ , verique . Sed omnes una manetnox ,
Et calcanda semel via leti .
Dant alios Furiæ torvo spectacula Martis :
Exitio est avidis mare nautis :
Mista senum ac juvenum densantur funera . Nullus
Sæva caput Proserpina fugit .
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis .
Attu , nauta , vagæ ne parce malignis arenae
Ossibus , & capiti inhumato
Particulam dare . Sic , quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis , Venusinae
Plestantur silvæ , te fospite : multaque menses ,
Unde potest , tibi defluat æquo
Ab Iove , Neptunoque sacri cuiusde Tarenti .

Negligis immeritis nocitaram
 Postmodo te natis fraudem committere forsan ?
 Debita jura , vicesque superbæ ,
 Te maneant ipsum : precibus non linquar inultis ,
 Teque piacula nulla r̄esolvent .
 Quanquam festinas , non est mora longa ; licebit
 Injecto ter pulvere curras .

XXIV. AD I C C I U M.

Juvēnēm irridet factū è Philosopho militēm.

Iccī , beatis nunc Arabum invides
 Gazis , & acrem militiam paras
 Non ante devictis Sahææ
 Regibus ; horribilique Medo
 Nectis catenas . Quæ tibi virginum ,
 Sponso necato , barbara serviet ?
 Puer quis ex aula capillis
 Ad cyañhum statuetur unctis ,
 Doctus sagittas tendere fericas
 Arcu paterno ? Quis neget arduis
 Pronos relabi posse rivos
 Montibus , & Tiberim reverti ;
 Cūm tu coëmptos undique nobiles
 Libros Paneti , Socraticam & domum ,
 Mutare loricis Iberis ,
 Pollicitus meliora , tendis ?

XXV. AD V E N E R E M.

Ut in ædem Glyceræ veniat.

O V E N U S regina Cnidi , Paphique ,
 Sperne dilectam Cypron , & vocantis
 Thure te multo Glyceræ decoram
 Transfer in ædem .

Férvidus tecum Puer , & solutis
 Gratiæ zonis , properentque Nymphæ ,
 Et parum comis sine te Juventas ,
 Mercuriusque.

XXVI. AD APOLLINEM.

Non opes ab eo petit Poeta.

Quid dedicatum poscit Apollinem
 Vates? Quid orat , de patera novum
 Fundens liquorem ? Non opimas
 Sardiniae segetes feracis ;
 Non æstuosæ grata Calabriæ
 Armenta ; non aurum , aut ebur Indicum ;
 Non rura , quæ Liris quieta
 Mordet aqua taciturnus amnis.
 Premant Calenam falce , quibus dedit
 Fortuna vitem : dives & aureis
 Mercator exsiccat culullis
 Vina Syra reparata mercc ,
 Dis carus ipsis ; quippe ter & quater
 Anno revisens æquor Atlanticum
 Impunè. Me pascunt olivæ ,
 Me cichorea , levesque malvæ
 Frui paratis , & valido mihi
 Latoe dones , & , precor , integra
 Cum mente ; nec turpem senectam
 Degere , nec cithara carentem.

XXVII. AD LYRAM.

Ut sibi adfit canenti.

Posci m'ur , si quid vacui sub umbra
 Eusimus tecum , quod , & hunc in annum

Vivat i

Vivat, & plures, age dic Latinum;
 Barbite, carmen,
 Lesbio primum modulate civi;
 Qui ferox bello, tamen inter arma,
 Sive jactatam religarat udo
 Littore navim,
 Liberum, & Musas, Veneremque, & illas
 Semper harentem Puerum canebat,
 Et Lycum nigris oculis, nigroque
 Crine decorum.
 O! decus Phœbi, & dapibus supremi
 Grata testudo Jovis, ô laborum
 Dulce lenimen, mihi cumque salve
 Rite vocanti.

XXVIII.

Ficta palinodia providentiam Deorum evertit.

P A R C U S Deorum cultor & infrequens,
 Infantinis dum sapientiae
 Consultus erro: nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus
 Cogor reliatos. Namque Diespiter,
 Igni corusco nubila dividens
 Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos, volucremque currum:
 Quo bruta tellus, & vaga flumina,
 Quo Styx; & invisi horrida Tænari
 Sedes, Atlanteisque finis
 Concutitar. Valet ima summis
 Mutare, & insignem attenuat Deus,
 Obscura promens: hinc apicem rapax
 Fortuna cum stridore acuto
 Sustulit; hic posuisse gaudet.

XXIX. AD FORTUNAM.

Orat ut servet Cæsarem, & Romanos exercitus.

ODIVA, gratum quæ regis Antium,
 Præfens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos
 Vertere funeribus triumphos;
 Te pauper ambit sollicita prece
 Ruris colonus: te dominam æquoris
 Quicumque Bithyna lacepsit
 Carpathium pelagus, carina.
 Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
 Urbesque, Gentesque & Latium ferox,
 Regumque matres barbarorum &
 Purpurei metuunt Tyranni,
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam, neu populus frequens
 Ad arma cestantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit sæva Necessitas,
 Clavos trabales, & cuneos manu
 Gestans ahena; nec severus
 Uncus abest, liquidumve plumbum;
 Te Spes, & albo rara Fides colit
 Velata palvo, nec comitem abnegat,
 Utcumque mutata potentes
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, & meretrix retro
 Perjura cedit: diffugint cadis
 Cum fæce siccatis amici,
 Ferre jugum pariter dolosi.
 Serves iturum Cafarem in ultimos
 Orbis Britannos, & juvenum recens
 Examem, Eois timendum

Partibus, Oceanoque rubro.

Eheu! cicatricum, & sceleris pudet,
Fratumque. Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti

Liquimus? unde manum juventus

Metu Deorum continuit? quibus

Pepercit aris? O utinam nova

Incede defingas retusum in

Massagetas, Arabasque ferrum!

XXX. AD PLAUTIUM NUMIDAM.

*Plotio Numidæ faustum ex Hispania redditum
gratulatur.*

Et thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine debito,
Custodes Numidæ Deos;
Qui nunc Hesperia fospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamèn dividit oscula,
Quàm dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege pueriæ,
Mutataeque simul togæ.
Cressa ne careat pulchra dies nota,
Neu promptæ modus amphoræ;
Neu morem in Salium sit requies pedum
Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat amyctide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium.

XXXI. AD SODALES.

Lætandum esse ob mortem Cleopatræ.

Nunc est bibendum , nunc pede libero
Pulsanda tellus : nunc Salaribus
Ornata pulvinar Deorum
Tempus erat dapi bus , sodales .
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis , dum Capitolio
Regina dementes ruinas ,
Funus & Imperio parabat ,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum , quidlibet impotens
Sperare , fortunaque dulci
Ebria . Sed minuit furem
Vix una fospes navis ab ignibus :
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar , ab Italia volantem
Remis adurgens , (accipiter velut
Molles columbas , aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniae ;) daret ut catenis
Fatale monstrum . Quæ generosiùs
Perire querens ; nec muliebriter
Expavit ensem , nec latentes
Classe cita reparavit oras .
Ausa & jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis , & asperas
Tractare serpentes , ut atrum
Corpo re combiberet venenum
Deliberata morte ferocior :
Sævis liburnis scilicet invidens
Privata deduci superbo
Non humiliis mulier triumpho ,

XXXII. AD PUERUM.

P E R S I C O S odi , puer , apparatus ,
 Displicent nexæ philyra coronæ ;
 Mitte festari , rosa quo locorum
 Sera moretur .

Simplici myrto nihil allabores ,
 Sedulus curæ ; neque te ministrum
 Dedeceat myrtus , neque me sub arcta
 Vite bibentem .

Q. HORATII FLACCI
O D A R U M
 LIBER SECUNDUS.

I. AD ASINIUM POLLIONEM.

Hortatur ut Tragædias suas tantisper intermit-
tat, dum belli civilis historiam ordinârit.

M OT U M ex Metello Consule civicum
 Bellique causas , & vitia , & modos ,
 Ludumque Fortunæ , gravesque
 Principum amicitias , & arma
 Nondum expiatis uncta cruoribus ,
 Periculose plenum opus aleæ ,
 Tractas , & incèdis per ignes

Suppositos cineri doloso.
 Paulum severæ Musa tragediæ
 Desit theatris: mox , ubi publicas
 Res ordinariis , grande munus
 Cecropio repetes cothuno ,
 Insigne mœstis præsidium reis ,
 Et consulenti , Pollio , Curiæ ;
 Cui laurus æternos honores
 Dalmatico peperit triumpho .
 Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis aures: jam litui strepunt :
 Jam fulgor armorum fugaces
 Terrete equos, equitumque vultus .
 Audire magnos jam videor duces ,
 Non indecoro pulvere sordidos ;
 Et cuncta terrarum subacta
 Præter atrocem animum Catonis .
 Juno ; & Deorum quisquis amicior
 Afris , inulta cesserat impotens
 Tellure , victorum nepotes
 Retulit inferias Jugurthæ .
 Quis non Latino sanguine pinguior .
 Campus sepulcris impia prælia
 Testatur , auditumque Medis
 Hesperiæ sonitum ruinæ ?
 Qui gurges , aut quæ flumina lugubris
 Ignara belli ? quod mare Dauniæ
 Non decoloravere cædes ?
 Quæ caret ora crux nostro ?
 Sed ne , relictis , Musa proœcax , jocis ,
 Cœæ retractes munera neniae :
 Mecum Dionæo , sub antro
 Quære modos leviore plectro .

II. AD CRISPUM SALLUSTIUM.

Divitiarum quis usus, quod pretium esse debeat.

NULLUS argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lannæ,
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pennâ metuente solvi,
Fama superstes.

Latiūs regnes avidum domando
Spiritum, quam si Lybiam remotis.
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Servia runi.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops;
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Diffidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

III. AD Q. DELLIUM.

AQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem: non secus ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli:

Seu mœstus omni tempore vixeris ;

Seu te in remoto gramine per dies

Festos reclinatum beiris

Interiore nota Falerni.

Quà pinus ingens , albaque populus ,

Umbram hospitalem consociare amant

Ramis , & obliquo laborat

Lympha fugax trepidare rivo ,

Huc vina , & unguenta , & nimirum breves

Flores amœnæ ferre jube rosæ ;

Dum res , & ætas , & sororum

Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmptis saltibus , & domo ,

Villaque , flavus quam Tiberis lavit :

Cedes , & exstructis in altum

Divitiis potietur hæres.

Divesne prisco natus ab Inacho

Nil interest , an pauper , & infima

De gente sub Dio moreris ,

Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur ; omnium

Versatur urna serius ocyus

Sors exitura , & nos in æternum

Exilium impositura cymbæ.

I V. AD SEPTIMIUM.

*Se in regione Tiburtina aut Terentina vivere
& mori quam alibi uspiam.*

SEP T I M I , Gades aditure mecum , &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra , &
Barbaras , Syrtes ubi Maura semper

Æstuat unda :

Tibur , Argeo positum colono ,
Sit meæ sedes utinam senectæ !

Sic modus lasso maris, & viarum
Militiaeque !
Unde si Parcae prohibent iniquæ ;
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet : ubi non Himetto
Mella decedunt, viridique certas
Bacca Venafro :
Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas, & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.

Ille te mecum locus, & beatæ
Postulauit arces : ibi tu calentem
Debita sparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

V. AD POMPEIUM GROSPHUM,
Amicum sibi ac patriæ restitutum gratulatur.

OSÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte ! Bruto militiae duce
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque cœlo
Pompei, meorum prime sodalium ;
Cum quo morantem sœpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro, Syrjo capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula;
Cum fracta virtus ; & minaces
Turpe solum tetigere mento,
Sed me per hostes Mercurius celer.

ODARUM

Denso paventem sustulit aëre :

Te rufus in bellum resorbens

Unda fretis tulit æstuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem
Longaque fessum militiâ latus

Depone sub lauru mea : nec

Parce cadis tibi destinatis.

Oblivioso levia Massico

Ciboria exple. Funde capacibus

Unguenta de conchis. Quis udo

Deproperare apio coronas ,

Curatve myrto ? Quem Vcnus arbitrum

Dicet bibendi ? Non ego sanius.

Bacchabor Edonis : recepto

Dulce mihi furere est amico.

VI. AD VALGIUM.

Monet ut mortem filii stiere aliquando desir

NON semper imbræ nubibus hispidos

Manant in agros ; aut mare Caspium

Vexant inæquales procellæ

Usque , nec Armeniis in oris ,

Amice Valgi , stat glacies iners

Menses per omnes , aut Aquilonibus

Querceta Gargani laborant

Et foliis viduantur ormi.

Tu semper urges flebilibus modis

Mysten ademptum ; nec tibi , Vespere

Surgente , deeedunt amores ,

Nec rapidum fugiente Solem

At non ter ævo functus amabilem

Ploravit omnes Antilocum senex

Annos ; nec impubem parentes

Troilon ; aut Phrygiæ sorores ;

Flevere semper. Desine mollium
 Tandem querelarum , & potius nova
 Cantemus Augusti irophæa
 Cœesaris ; & rigidum Niphaten ,
 Medumque flumen , gentibus additum
 Vicitis ; minores volvere vortices ,
 Intraque præscriptum , Gelonos
 Exiguis equirare campi.

VII.

AD LICINIUM VARRONEM MURÆNAM.

*Ut mediocritate contentus aquanimitatem
 retineat.*

RECTIUS vives , Licini , ne que altum
 Semper urgendo ; neque dum procellas
 Cautus horrefcis , nimium premendo
 Litus iniquum.
 Auream quisquis mediocritatem
 Diligit , tutus caret obsoleti
 Sordibus tecti , caret invidenda
 Sobrius aulā.
 Sæpius ventis agitatur ingens
 Pinus : & celsæ graviore casu
 Decidunt turres , feriuntque summos
 Fulmina montes.
 Sperat infestis , metuit secundis
 Alteram sortem bene præparatum
 Pectus ; informes hy'emes reducit
 Juppiter , idem
 Summovet. Non , si male nunc , & olim
 Sic erit : quondam cithara tacentem
 Suscitat Musam , neque semper arcum
 Tendit Apollo.
 Rebus angustis animosus atque

QDARUM
Fortis appare: sapientes idem
Contra hæc vento nimium secundo
Turgida vela.

VIII. AD Q, HIRPINUM.

Omissis omnibus curis genio esse indulgendum

Quid bellicosus Cantaber, & Scythes
Hicpine Quinti, cogite, Adria
Divisus objecto, remittas
Quærere: nec trepides in usum
Poscantis ævi pauca. Fugit retro
Levis juventas, & decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu; quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temerè, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo
Potamus uncti? Disipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocyus
Restinguet ardoris Falerni
Ocula prætereunte lympha?

IX. AD MÆCENATEM.

Graviora argumenta sibi minimè convenire.

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dicum Hannibalem, nec Siculum mare
Pæno purpureum sanguine, mollibus

Aptan

Aptari citharæ modis :

Nec sæuos Lapithas , & nimium mere
Hyæum , domitosque Herculea manu
Telluris juvenes , unde periculum

Fulgens contremuit domus

Saturni veteris. Tuque pedestribus

Dices historiis prælia Cæsaris ,

Mæcenas , melius , ductaque per vias

Regum colla minancium.

Me dulces dominae Musa Lycymniæ

Cantus , me voluit dicere lucidum

Fulgentes oculos , & bene mutuis

Fidum pectus amoribus ;

Quam nec ferrè pedem dedecuit choris ,

Nec certare joco , nec dare brachia

Ludentem nitidis virginibus , facro

Dianæ celebris die.

Num tu , quæ tenuit dives Achæmenes ;

Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes

Permutare velis crine Lycymniæ ,

Plenæ aut Arabum domos ?

X.

In arborem cujus easu penè oppressus fuerat.

ILLE & nefasto te posuit die

Quicumque primum , & sacrilegâ manu

Produxit , arbos ; in nepotum

Perniciem , opprobriumque pagi ;

Illum & parentis crediderim sui .

Fregisse cervicem , & penetralia

Sparsisse nocturno cruore

Hospitis : ille venena Colcha ,

Et quicquid usquam concipitur nefas

Tractavit agro qui statuit meo
 Te, triste lignum, te caducum
 In domini caput immerentis
 Quid quisque vitet, numquam homini satis
 Cautum est in horas. Navita Bosporum
 Pœnus perhorrescit, neque ultra
 Cæca timet aliunde fata:
 Miles sagittas, & celerem fugam
 Parthi: catenas Parthus, & Italum
 Robur; sed improvisa leti
 Vis rapuit, rapietque gentes.
 Quam penè furvæ regna Proserpinæ,
 Et judicantem vidimus Æacum!
 Sedesque descriptas piorum, &
 Æoliis fidibus querentem
 Sappho puellis de popularibus.
 Et te sonantem plenius aureo,
 Alcæe, plestro, dura navis
 Dura fugæ mala, dura belli!
 Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur umbræ dicere: sed magis
 Pugnas, & exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgu
 Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras bellua centiceps
 Aures, & intorti capillis
 Eumenidum recreantur angues!
 Quin & Prometheus, & Pelopis parens
 Dulci laborum decipitur sono;
 Nec curat Orion leones,
 Aut timidos agitare lyncas.

XI. AD POSTUMUM.

Ut mortem vitet nemini esse datum.

EHEU fugaces , Postume , Postume ,
 Labuntur anni ; nec pietas moram
 Rugis , & instanti senectæ
 Afferet , indomitæque morti :
 Non , si trecenis , quotquot eunt dies ,
 Amice , places illacrymabilem
 Plutona tauris , qui ter amplum
 Geryonem , Tityonque tristi
 Compescit unda , scilicet omnibus
 Quicumque terræ munere vescimur
 Enaviganda , sive reges ,
 Sive inopes erimus coloni .
 Frustra cruento Marte carebimus ,
 Fractisque rauci fluctibus Adriæ :
 Frustra per autumnos nocentem
 Corporibus metuemus Austrum :
 Visendus ater flumine languido
 Cocytus errans , & Danai genus
 Infame , damnatusque longi
 Sisyphus Æolides laboris .
 Linquenda tellus , & domus , & placens
 Uxor : neque harum , quas colis , arborum
 Te , præter invisas cupressos ,
 Ulla brevem dominum sequetur .
 Absumet heres Cœcuba dignior ,
 Servata centum clavibus , & mero
 Tinget pavimentum superbum ,
 Pontificum potiore cænis .

XII.

In luxum ætatis suæ hominum.

JA M pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquunt: undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque cælebs
Evincet ulmos: tum violaria, &
Myrtus, & omnia copia narium.
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori:
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Præscriptum, & intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma:
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton.
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges finebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare faxo.

XIII. AD GROSPHUM.

*Animi tranquillitatem non haberi, nisi
cupiditatibus coercendis*

OTIUM divos rogat in patenti
Prensus Ægeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.

Otium bello furiosa Thrace ;
 Otium Medi pharetra decori ,
 Gosphe , non gemmis , neque purpura ve-
 nale , nec auro .

Non enim gazæ , neque consularis
 Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis , & curas laqueata circum
 Tecta volantes .

Vivitur parvo bene : cui paternum
 Splendet in mensa tenui salinum ,
 Nec leves somnos timor , aut cupidio
 Sordidus aufert .

Quid brevi fortis jaculamur ævo
 Multa ? quid terras alio calentes
 Sole mutamus ? Patriæ quis exul
 Se quoque fugit ?

Scandit æratas vitirosa naves
 Cura , nec turmas equitum relinquit ,
 Ocyor cervis , & agente nimbos
 Ocyor Euro .

Lætus in præsens animus , quod ultra est
 Oderit curare , & amara læto
 Temperet risu . Nihil est ab omni
 Parte beatum .

Abstulit clarum cita mors Achillem ;
 Longa Tithonum minuit senectus :
 Et mihi forsan , tibi quod negarit ,
 Porriget Hora .

Te greges centum , Siculæque circum
 Mugunt vaccæ ; tibi tollit hinnitum
 Aptæ quadrigis equa ; te bis Afro
 Murice tintæ
 Vestiunt Ianæ : mihi parva rura , &
 Spiritum Graicæ tenuem Camenæ

ODARUM
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

XIV. AD MÆCENATEM.

Ægrum animo ac corpore consolatur.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah! te meæ si partem animæ rapit
Matutior vis, quid moror altera,
Nec carus æque, nec superstes
Integer? Ille dies utramque
Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum; ibimus, ibimus,
Utcumque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec, si resurgat centimanus Gyas
Divellet unquam: sic potenti
Justitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ,
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit; volucrisque fati
Tardavit alas; cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum.
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus iactum,

Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas,
 Ædemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

XV.

Se mediocri fortuna contentum vivere.

No n̄ ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar;
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultima recisas
 Africa: neque Attali,
 Ignotus hæres, regiam occupavi:
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestæ purpuræ clientæ
 At fides, & ingenii
 Benigna vena est, pauperemque dives
 Me petit. Nihil supra
 Deos lacesto: nec potentem amicum
 Laugiora flagito,
 Satis beatus unicis Sabinis.
 Truditur dies die,
 Novæque pergunt interire Lunæ:
 Tū secunda marmora
 Locas, sub ipsum funus, & sepulcris
 Immemor, struis domos:
 Marisque Bajis obstrepentis urges
 Summovere littora.
 Parum locuples continentे ripa.
 Quid, quod usque proximos
 Revellis agri terminos & ultra
 Limites clientium

Salis avarus? Pellitur paternos
 In sinu ferens Deos
 Et uxor, & vir, sordidofque natos.
 Nulla certior tamen,
 Rapacis Orci sede destinata,
 Aula divitem manet
 Herum. Quid ultra tendis? æqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris: nec satelles Oro
 Callidum Promethea
 Revexit, auro captus. Hic superbum
 Tantalum, atque Tantali
 Genus coërcet, hic levare functum
 Pauperem laboribus
 Vocatus, atque non vocatus audit.

XVI.

DITHYRAMBUS.

BA C C H U M in remotis carmina rupibus
 Vidi docentem (credite posteri)
 Nymphasque discentes, & aures
 Capripedum Satyrorum acutas.
 Evoe! recenti mens trepidat metu:
 Plenoque Bacchi pectore turbidum
 Lætatur; Evoe! parce Liber,
 Parce gravi metuende thyrso.
 Fas perniciaces est mihi Thyadas,
 Vinique fontem, laetis & uberes
 Cantare rivos, atque truncis
 Lapsa cavis iterare mella.
 Fas & beatæ conjugis additum
 Stellis honorem, teataque Penthe
 Disjecta non levi ruina,

Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes , tu mare barbarum ;
Tu separatis uvidus in jugis
 Nodo coerces viperino
 Bistonidum , sine fraude , crines .
Tu , cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia
 Rhœtum retorsisti leonis
 Unguis , horribilique mala
Quanquam choreis aptior & jocis ,
Ludoque dictus , non sat idoneus
 Pugnæ ferebaris : sed idem
 Pacis eras mediusque belli .
Te vedit insons Cerberus aureo
Cornu decorum , leniter atterens
 Caudam ; & recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura .

XVII. AD MÆCENATEM.

Famam sibi æternam fore.

NON usitata nec tenui ferar
 Penna , biformis per liquidum æthera
 Vates ; neque in terris morabor
 Longius ; invidiaque major
Urbes relinquam . Non ego , pauperum
 Sanguis parentum , non ego , quem vocas ,
 Dilecte Mæcenas , obibo ;
 Nec Stygia cohibebor unda .
Jam jam residunt cruribus asperæ
 Pelles , & album mutor in alitem
 Superna ; nascunturque leves
 Per digitos humerosque plumæ .
Jam Dædaleo ocyor Icaro ,

C v

ODARUM

Visam gementis littora Bosphori

Syrtesque Getulas canorus

Ales, Hyperboreosque campos:

Me Colchus, & qui dissimulat metum

Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi

Noscent Geloni; me peritus

Discet Iber, Rhodanique potor:

Absint inani funere neniæ,

Luctusque turpes, & querimoniæ :

Compescet clamorem, ac sepulchri

Mitte supervacuos honores,

Q. HORATHI FLACCI

ODARUM

LIBER TERTIUS.

I,

*Virtute solā , non opibus , honorib[us]ve , vitam
beatam parari.*

O D I profanum vulgus , & arceo :
Favete linguis : carmina non priūs
Audita , Musarum sacerdos ,
Virginibus , puerisque canto .
Regum timendorum in proprios greges ,
Reges in ipsos imperium est Jovis ,
Clari Giganteo triumpho ,
Cuncta supercilio moventis .
Est ut virō vir latius ordinet
Arbusta fulcis ; hic generosior
Descendat in Campum petitor ;
Moribus hic meliorque fama
Contendat ; illi turba clientium
Sit major ; æqua lege Necessitas
Sortitur insignes , & imos :

Cvj

Omne capax movet urna nomen,
 Districtus ensis cui super impia.
 Cervice pendet, non Siculæ dapes
 Dulcem elaborabunt saporem ;
 Non avium citharæque cantus
 Somnum reducent : somnus agrestium
 Lenis virorum non humiles domos
 Fastidit, umbrosamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe.
 Desiderantem quod satis est, neque
 Tumultuosum sollicitat mare,
 Nec saevus Arcturi cadentis
 Impetus, aut orientis Hœdi :
 Non verberatæ grandine vineæ ;
 Fundusque mendax, arbore nunc aquas
 Culpante, nunc torrentia agros
 Sidera, nunc hyemæ iniquas.
 Contracta pisces æquora sentiunt,
 Jactis in altum molibus : huc frequens
 Cæmenta demittit redemptor
 Cum famulis, dominusque terræ
 Fastidiosus : sed timor, & minæ
 Scandunt eodem quo dominus ; neque
 Decedit ærata triremi, &
 Post equitem sedet atra Curæ.
 Quod si dolentem nec l'hrygius lapis,
 Nec purpurarum sidere clarior
 Delenit usus, nec Falerna
 Vitis, Achæmeniumque costum;
 Cur invidendis postibus, & novo
 Sublime ritu moliat atrium?
 Cur valle permultem Sabina
 Divitias operosiores?

II. AD AMICOS.

*Bellicam fortitudinem, probitatem, & religiosum
silentium commendat.*

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat; & Parthos feroceſ
Vexet eques metuendus hasta;
Vitamque ſub Dio, & trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hosticis.
Matrona bellantis Tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo,
Suspiret: Eheu, ne rudiſ agminum
Sponsus laceſſat regiusasperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes!
Dulce & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum,
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulſæ nescia folidæ,
Incontaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures,
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens iſmeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via,
Cœtusque vulgares, & udam
Spennit humum fugiente penna.
Eſt & fideli tuta silentio
Meres: vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcana ſub iſdem
ſit trabibus, fragilemque mecum

Solvat phaselum. Sæpe Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum :
Raro antecedentem scelestum
Descruit pede Pœna clando.

III.

*Augustum dehortari videtur, ne sedem imperii
Trojam transferat.*

JUSTUM, & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solida, neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innexus, arces attigit igneas:
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hæc te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;
Gratum elocuta consiliantibus
Junone Divis: Ilion, Ilion,
Fatalis incestusque judec,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo destituit Deos
Mercede pæcta Laomedon, mihi
Castæque damnatum Minervæ
Cum populo, & duce fraudulentem
Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Perjuræ pugnaçes Achivos

Hectoreis opibus refringit;
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. Protinus, & graves
Iras; & invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar Deorum;
Dum longus inter saeviat Ilion,
Romamque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati,
Dum Priami Paridisque busto
Insultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens; triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat qras; qua mædius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus.
Aurum irrepertum, & sic melius situm,
Cùm terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicumque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis; visere gestiens,
Qua parte debaccentur ignes;
Qua nebulæ, pluviique rores,
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renascens alite lugubri
Fortuna, tristi clade iterabitur,

52 O D A R U M

Ducente viñtrices catervas
Conjuge me Jovis , & sorore;
Ter si resurgat murus aheneus ,
Authore Phœbo; ter pereat meis
Excisus Argivis , ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non hæc jocosæ conveniunt lyræ ;
Quò Musa tendis ? Define pervicax
Referre sermones Deorum , &
Magna modistenuare parvis !

I V. A D C A L L I O P E N.

Eos esse in tuto qui Musas colunt.

D E S C E N D E cælo , & dic , age , tibia ,
Regina longum , Calliope ; melos ,
Seu voce nunc mavis acuta ,
Seu fidibus , citharave Phœbi .
Auditis ? An me ludit amabilis
Infania ? audire & videor pios
Errare per lucos , amoënae
Quos & aquæ subeunt , & auræ .
Me fabulosæ , Vulture in Appulo ,
Altricis extra limen Apuliæ ,
Ludo fatigatumque somno ,
Fronde nova puërum palumbos
Texere ; mirum quod foret omnibus ,
Quicumque celsæ nidum Acherontiæ ,
Saltusque Bantinos , & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti ,
Ut tutò ab atris corpore viperis
Dormirem , & ursis ; ut premerer sacra
Lauroque , collataque myrto ,
Non sine Dis animosus infans .

Vester , Camœnæ , vester in arduos
 Tollor Sabinos ; seu mihi frigidum
 Prænestæ , seu Tibur supinum ,
 Seu liquidæ placuere Baiæ .
 Vestris amicum fontibus & choris ,
 Non me Philippis versa acies retro ,
 Devota non extinxit arbor ,
 Nec Sicula Palinurus unda .
 Ut cumque mecum vos eritis ; libens
 Infanientem navita Bosporum
 Tentabo , & arentes arenas
 Littoris Assyrii viator :
 Visam Britannos , hospitibus feros ,
 Et lætum equino sanguine Concanum ,
 Visam pharetratos Gelonos ,
 Et Scythicum ; inviolatus , amnem .
 Vos Cæsarem altum , militia simul
 Fessas cohortes abdidit oppidis ,
 Finire quærentem labores ,
 Pierio recreatis antro .
 Vos lene consilium & datis , & dato
 Gaudetis almæ . Scimus , ut impios
 Titanas , immanemque turmam ,
 Fulmine sustulerit caduco ,
 Qui terram inertem , qui mare temperat
 Ventosum , & umbras , regnaque tristia ,
 Divosque , mortalesque turbas
 Imperio regit unus æquo .
 Magnum illa terrorem intulerat Jovi
 Fidens juventus horrida brachiis ,
 Fratresque tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olimpo .
 Sed quid Thypœus , & validus Mimas ,
 Aut quid minaci Porphirion statu ,

Quid Rhœtus , evulſisque truncis
 Enceladus jaculator audax ,
 Contra ſonantem Palladiſ Ægida
 Poffent ruentes ? Hinc avidus ſtetit
 Vulcanus ; hinc matrona Juno , &
 Nunquam humeris positurus arcum ;
 Qui rore puro Caſtaliæ lavit
 Crines ſolutos , qui Lyciæ tenet
 Dumeta , natale inque ſylvam ,
 Delius & Patareus Apollo .
 Vis confili expers mole ruit ſua :
 Vim temperatam Di quoque provehunt
 In majus : idem odere vires
 Omne nefas animo moventes .
 Testis mearum centimanus Gyas
 Senteptiarum notus , & integræ
 Tentator Orion Dianæ ;
 Virginea domitus ſagitta .
 Injecta monſtris Terra dolet ſuis ;
 Mœretque partus fulmine luridum
 Miſſos ad Orcum : nec peredit
 Impositam celer ignis Ætnam :
 Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales : nequitiæ additus
 Custos : amatorem trecentæ
 Pirithoum cohibent catenæ .

V.

Laudatur Augustus quod Britannos , maximè Par-
thos , ſolo nominis ſui terrore ſubegerit .

CÆL o tonantem credidimus Jovem
 Regnare : præfens Divus habebitur
 Augustus , adjectis Britannis

Imperio , gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjugē barbara

Turpis maritus vixit ? & hostium ,

Proh Curia , inversique mores !

Consenuit sacerorum in armis ,

Sub Rege Medo , Marsus , & Appulus ,

Anciliorum , nominis , & togæ

Oblitus , æternæque Vestæ ,

Incolumi Jove , & urbe Roma ?

Hoc caverat mens provida Reguli ,

Dissentientis conditionibus

Fœdis , & exemplo trahenti

Perniciem veniens in ævum ,

Si non perit immiserabilis

Captiva pubes. Signa ego Punicis

Affixa delubris , & arma

Militibus sine cæde , dixit ;

Direpta vidi : vidi ego civium

Retorta tergo brachia libero ,

Portasque non clausas , & arva

Marte coli populata nostro .

Auro repensus scilicet acrior

Miles redibit ? Flagitio additis

Damnum ? neque amissos colores

Lana refert medicata fuco ;

Nec vera virtus , cum semel excidit ,

Curat seponi deterioribus .

Si pugnat extricata densis

Cerwa plagis ; erit ille fortis ,

Qui perfidis se credidit hostibus ;

Et Marte Pœnos proteret altero ;

Qui lorā restrictis lacertis

Sensit iners , timuitque mortem .

Hic , unde vitam sumeret inscius ,

Pacem duello miscuit: ô pudor!

O magna Carthago, probrosis
Altior Italiæ ruinis!

Fertur pudicæ conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capit is minor,

A se removisse, & virilem

Torvus humi posuisse vultum;

Donec labantes consilio Patres

Firmaret autor nunquam aliâs dato;

Interque mœrentes amicos,

Egregius properaret exul.

Atqui sciebat: quæ fibi barbarus

Tortor pararet: non aliter tamen

Dimovit obstantes propinquos,

Et populum redditus morantem;

Quam si clientum longa negotia

Dijudicata lite, relinquere,

Tendens Venafranos in agros,

Aut Lacedæmonium Tarentum.

VI. AD ROMANOS.

*Corruptela morum, & Deorum contemtu ma
pleraque Romanis illata.*

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane: donec tempa refeceris,

Ædesque labentes Deorum, &

Fœda nigro simulachra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas:

Hinc omne principium; huc refer exitum;

Di multa neglecti dederunt

Hesperiae mala luctuosæ.

Jam bis Monæses, & Pacori manus

Non auspicatos contudit impetus

LIBER III.

Nostros; & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Penè occupatam seditionibus
Delevit Urbem Dacus & Æthiops,
Hic classe formidatus , ille
Missilibus melior sagittis.
Fœcunda culpæ secula nuptias
Primùm inquinavere, & genus, & domos:
Hoc fonte dirivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo ; & fingitur artubus
Jam nunc , & incestos amores
De tenero meditatur ungui.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico ;
Pyrrumque , & ingentem cecidit
Anthiochum Hannibalemque dirum
Sed rusticorum mascula militum
Proles , Sabellis docta ligonibus
Verfare glebas , & severæ
Martis ad arbitrium recisos
Portare fustes , Sol ubi montium
Mutaret umbras , & juga demeret
Bobus fatigatis , amicum
Tempus agens abeunte curru.
Bamnosa quid non inmainuit dies;
Ætas parentum , pejor avis , tulit
Nos nequiores , mox datus
Progeniem vitiosicrem.

VII. AD MÆCENATEM.

Fum invitat ad festas epulas , quas domi habet.

MARTIIS cælebs quid agam calendis ;
Quid velint tiores , & acerta thuris
Plena , miraris , positusque carbo in
Cespite vivo ,
Docte sermones utriusque linguae ,
Voveram dulces epulas , & album
Libero caprum , prope funeratus
Arboris iætu ;
Hic dies , anno redeunte , festus ,
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo .
Sume , Mæcenas , cyathos amici
Sospitis centum ; & vigiles lucernas
Profer in lucem : procul omnis est
Clamor & ira .
Mitte civiles super Urbe curas :
Occidit Daci Cotifonis agmen ;
Medus , infestus sibi , luætuosus
Dissidet armis ;
Servit Hispanæ vetus hostis oræ ,
Cantaber , sera domitus catena :
Jam Scythæ luxo meditantur arcu
Cedere campis .
Negligens , ne quâ populus laboret ;
Parce , privatus , nimium cavere ; ac
Dona præsentis rape lætus horæ , &
Linque severa .

VIII. AD MERCURIUM.

Grates pœnas fævitia reddi vel apud inferos.

MERCURI (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)

Tuque testudo , resonare septem
Callida nervis ,

(Nec loquax olim , neque grata , nunc &
Divitum mensis , & amica templis)

Dic modos , Lyde , quibus obstinatas
Applicet aures.

Tu potes tigres , comitesque sylvas

Ducere , & rivos celeres morari :

Cessit immanis tibi blandienti

Janitor aulæ

Cerberus , quamvis furiale centum

Muniunt angues caput ejus , atque

Spiritus teter , saniesque manet

Ore trilingui .

Quin & Ixion , Tytiosque vultu

Risit invito : stetit urna paulum

Sicca , dum grato Danai puellas

Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus , atque notas

Virginum pœnas , & inane lymphæ

Dolum fundo pereuntis imo ,

Seraque fata :

Quæ manent culpas etiam sub Orco .

Impiæ , (nam quid potuere majus ;)

Impiæ sponsos potuere duro

Perdere ferro !

Una de multis , face nuptiali

Digna perjurum fuit in parentem

Splendidè mendax , & in omne virgo

Nobilis ævum :

Surge , quæ dixit juveni marito ,

Surge , ne longus tibi somnus , unde

Non times , detur ; sacerum & scelestas

Falle sorores :

Quæ velut nactæ vitulos leænæ ,

Singulos , eheu ! lacerant ; ego illis

Mollior , nec te feriam , nec intra

Claustra tenebo.

Me pater fævis oneret catenis ,

Quòd viro clemens misero pepercit ;

Me vel extremos Numidarum in agros

Classe relegat ?

I , pedes quo te rapiunt , & auræ ,

Dum favet nox , & Venus : i , secundo

Omine , & nostri memorem sepulcro

Sculpe querelam .

IX. AD FONTEM BLANDUS

*Ejus amænitatem vult sacrificio & carmi
remunerari.*

O Fons Blandusæ , splendidior vitro ,
Dulci digne mero , non sine floribus
Cras donaberis hœdo ,

Cui frons turgida cornibus .

Primis , & Venerem & prælia destinat
Frustra ; nam gelidos inficiet tibi

Rubro sanguine rivos ,

Lascivi soboles gregis .

Te flagrantis atrox hora Caniculæ

Nescit tangere : tu frigus amabile

Fessis vomere tauris

L I B E R III.

Præbes , & pecori vago.
Fies nollum tu quoque fontium ;
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis , unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

X. A D R O M A N O S.

Augusti Laudes.

H E R C U L I S ritu modò dictus , ô plebs .
Morte venalem periisse laurum
Cæsar , Hispana repetit Penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat , justis operata Divis :
Et soror clari Ducis , & decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres , juvenumque nuper
Sospitum , Vos ô pueri , & puellæ
Jam virum expertæ , male nominatis
Parcite verbis.
Hic dies , verè mihi festus , atras
Eximet curas : ego nec tumultum
Nec mori per vim metuam , tenentes
Cæfare terras.
I, pete unguentum , puer , & coronas ,
Et cadum Marfi memorem dueili ,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem .
Si per invisum mora janitorem
Fiet , abito.
Lenit albæscens animos capillus ,
Litium & rixæ cupidos protervæ :

XI. AD MÆCENATEM.

*Auro vim inesse maximam, sed quæ possidentes
ipsoſ malè habeat: iis eſſe optimè qui in
mediocritate agunt.*

INCLUSA M Danaën turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiae, munierant satis
Nocturnis ab adulteris;
Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pavidum, Juppiter & Venus
Risissent, fore enim tutum iter & patens
Converso in pretium Deo:
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat faxa, potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa exidio: diffidit urbium
Portas vir Macedo; & subruit æmulos
Reges muneribus: munera navium
Sævos illa queant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames Jure perhorruī
Late conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, Equitum decus.
Quantò quisque ſibi plura negaverit,
A Dis plura feret: nil cupientium
Nudus caſtra peto, & transfuga, divitum
Partes linquere gestio:
Contemptæ dominus splendidior rei,
Quam si, quicquid arat non piger Appulus,

Occultare meis dicere horreis ,
 Magnas inter opes inops.
 Puræ rivos aquæ , sylvaque jugerum
 Paucorum , & segetis certa fides meæ ,
 Fulgentem imperio fertilis Africæ
 Fallit , sorte beatior:
 Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes ,
 Nec Læstrigonia Bacchus in amphora
 Langueſcit mihi ; nec pinguia Gallicis
 Crescunt vellera pascuis ;
 Importuna tamen pauperies abeft ?
 Nec , si plura velim : tu dare deneges .
 Contracto melius parva cupidine
 Veſtigalia porrigam ;
 Quàm fi Mygdoniis regnum Alyattici ?
 Campis continuem . Multa potentibus
 Defunt multa : bene eſt , cui Deus obtulit
 Parca quod ſatis eſt manu .

XII. AD ÆLIUM LAMIAM.

*Cras per tempeſtatem fore ut poſſit genio in-
dulgere.*

ÆLI , vetusto nobilis ab Lamo ;
 Quando & priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos , & nepotum
 Per memores genus omne fastos ;
 Autore abillo ducis originem ,
 Qui Formiarum nœnia dicitur
 Princeps , & innantem Maricæ
 Littoribus tenuiffe Lirim ,
 Latè Tyrannus cras foliis nemus
 Multis , & alga littus inutili ,
 Demissa tempeſtas ab Euro

O D A R U M

Sternet ; aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix. Dum potes , aridum
Compene lignum : cras Genium mero
Curabis , & porco bimestri ,
Cum famulis operum solutis.

XIII. A D F A U N U M.

FA U N I , Nympharum fugientum amator ,
Per meos fines , & aprica rura
Lenis incedas ; abeasque parvis
Æquus alumnis :
Si tener pleno cadit hœdus anno ;
Larga nec defunt Veneris sodali
Vina crateræ , vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo ,
Cùm tibi Nonæ redeunt Decembres :
Festus in pratis vacat otiofo
Cum bove pagus.
Inter audaces lupus errat agnos ;
Spargit agrestes tibi sylva frondes ;
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

XIV. A D T E L E P H U M.

*Historias graves intempestivè tractantem jubet
de solis epulis cogitare.*

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus , pro patria non timidus mori ;
Narras , & genus Æaci
Et pugnata sacro bella sub Ilio ;
Quo Chium pretio cadum

Mercemur ; quis aquam temperet ignibus ;
 Quo præbente domum , & quota ,
 Pelignis caream frigoribus , taces.
Da Lunæ properè novæ ,
 Da noctis mediæ , da , puer , auguris
 Murænæ : tribus , aut novem ,
 Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares ,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates : ter prohibet supra ,
 Rixarum metuens , tangere Gratia ,
 Nudis juncta sororibus .
 Insanire juvat. Cur Berecynthiæ
 Cessant flumina tibiæ ?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra ?
Parcentes ego dexteræ
 Odi : sparge rosas : audiat invidus
Dementem strepitum Lycus ,
 Et vicina feni non habilis Lyco .

XV. AD AMPHORAM.

Ut in gratiam Messalæ vina pronat.

Onata mecum , Consule Manlio ;
 Seu tu querelas , sive geris jocos ,
 Seu rixam , & insanos amores ,
 Seu facilem , pia testa , somnum ;
 Quocumque lectum nomine Massicum
 Servas , moveri digna bono die ;
 Descende , Corvino jubente ,
 Promere lauguidiora vina .
 Non ille , quanquam Socratis mader
 Sermonibus , te negliget horridus :
 Narratur & prisci Catonis

Sæpe mero caluisse virtus.
 Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro, tu sapientium
 Curas, & arcanum jocoſo
 Comſilium retegis Lyæo.
 Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
 Viresque, & addis cornua pauperi,
 Post te, neque iratos trementi
 Regum apices, neque militum armæ.
 Te Liber, & fi læta aderit Venus,
 Segnēſque nodum ſolvere Gratiae;
 Vivæque producent lucernæ
 Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

XVI. AD DIANAM,

Ei consecrat pinum villa ſua imminentem.

MONTIUM custos nemorumque, Virgo,
 Quæ laborantes utero puellas
 Ter vocata audis, adimisque leto,
 Diva trifor mis;
 Imminens villa tua pinus eſto:
 Quam per exactos ego lætus annos,
 Verris, obliquum meditantis iectum,
 Sanguine donem.

XVII. AD PHIDILEN.

Deos placabiles eſſe muneribus pauperum.

CÆLO ſupinas ſi tuleris manus,
 Nascente Luna, rufifica Phidile:
 Si thure placaris; & horna

Fruge Lares , avidaque porca ;
 Nec pestilentem sentiet Africum
 Fœcunda vitis , nec sterilem seges
 Rubiginem , aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno .
 Nam , quæ nivali pasctiur Algido
 Devota , quercus inter & ilices ,
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima , pontifieum secures
 Cervice tinget . Te nihil attinet
 Tentare multa cæde bidentium
 Parvos coronantem marino
 Rore Deos , fragilique myrto .
 Immunis aram si tetigit manus :
 Non sumptuosa blandior hostia ,
 Mollibit aversos Penates
 Farre pio , & saliente mica

XVIII. IN AVAROS.

IN TACTIS opulentior
 Thesauris Arabum , & divitis Indiæ ,
 Cæmentis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis , & mare Apulicum ;
 Si figit adamantinos
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos ; non animum metu
 Non mortis laqueis expedites caput .
 Campestres melius Scythæ ,
 Quorum plausta vagas rite trahunt domos ;
 Vivunt , & rigidi Getæ ,
 Immerata quibus jugera liberas
 Fruges , & Cererem ferunt :
 Nec cultura placet longior annua ;

Defunctumque laboribus
Æquali recreat forte vicarius.
Illi matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Conjux; nec nitido fudit adultero.
Dos est magna , parentium
Virtus , & metuens alterius viri
Certo fædere castitas :
Et peccare nefas , aut pretium est mori.
O quisquis volet impias
Cædes , & rabiem tollere civicam ;
Si quæreret , Pater urbium ,
Subscribi statuis ; indomitam audeat
Refrænare licentiam ,
Clarus postgenitus , quatenus (heu nefas!)
Virtutem incolumen odimus ,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid tristes quærimoniae :
Si non suppicio culpa reciditur ;
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt ; si neque servidis
Pars inclusa caloribus
Mundi , nec Boreæ finitimum latus ,
Duratæque solo nives ,
Mercatorem abigunt? Horrida callidæ
Vincunt æquora navitæ.
Magnum, pauperies, opprobrium, jubes
Quidvis & facere & pati ,
Virtutisque viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium ,
Quò clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum ,
Gemas, & lapides , & aurum inutile ,
Summi materiam malii ,

Mittamus. Scelerum si bene pænitet,
Eradenda cupidinis

Pravi sunt elementa ; & teneræ nimis
Mentes asperioribus

Formandæ studiis. Nescit equo rudis

Hærere ingenuus puer ;

Venarique timet , ludere doctior ,

Seu Græco jubeas trocho ,

Seu malis vetita legibus alea :

Cum perjura patris fides

Confortem socium fallat , & hospitem ;

Indignoque pecuniam

Heredi properet : scilicet improbae

Crescunt divitiæ ; tamen

Curtæ nescio quid semper abest rei.

XIX. AD BACCHUM.

Se ejus nomine plenum Augusti laudes meditari.

Quò me , Bacche , rapis tui
Plenum ? quæ in nemora , aut quos agor in spe-
cus ,

Velox mente nova ? Quibus

Antris , egregii Cæfaris audiar

Æternum meditans decus

Stellis inferere , & concilio Jovis ?

Dicam insigne , recens , adhuc

Indictum ore alio. Non secus in jugis

Ex somnis stupet Ævias ,

Hebrum prospiciens , & nive candidam

Thracem , ac pede Barbaro

Lustratam Rhodopen , ut mihi devia

Rupes , & vacuum nemus .

O D A R U M

Mirari libet. O Naiadum potens
 Baccharumque , valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos ,
 Nil parvum , aut humili modo ;
 Nil mortale loquar. Dulce periculum est
O Lenae , sequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino.

X X . A D V E N E R E M.

Nugas à se abdicari.

Vi x i choreis nuper idoneus ,
 Et militavi non sine gloria :
 Nunc arma , defunctumque bello
 Barbiton , hic paries habebit ,
 Lævum marinæ qui Veneris latus
 Custodit. Hic , hic ponite lucida
 Funalia , & vectes , & arcus
 Oppositis foribus minaces.
O quæ beatam Diva tenes Cyprum , &
 Memphis carèntem Sithonia nive ,
 Regina , sublimi flagello
 Tange Chloënsemelarrogantem

X X I . A D G A L A T E A M.

*Abeuntem secundis votis prosecutus , ipsi narrat
 Europe fortuna quæ fuerit.*

Im p i o s parræ recinentis omen
 Ducat , & prægnans canis , aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino ,
 Fœtaque vulpes.
 Rumpat & serpens iter institutum

Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos : ego cui timebo
Providus auspex ,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum ,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab Ortu.

Sis licet felix ubicumque mavis ,
Et memor nostri , Galatea , vivas
Namque nec laevis vetat ire picus ,
Nec vaga cornix.

Sed vides quanto trepidat tumultu
Pronus Orion : ego , quid sit ater
Adriæ novi sinus : & quid albus
Peccet lapix.

Hostium auxores puerique cœcos
Sentiant motus orientis Hædi , &
Æquoris nigri fremitum , & trementes
Verbere ripas.

Sic & Europe niveum doloso
Credidit tauro latus ; & scatentem
Belluis pontum , mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum , &
Debitæ Nymphis opifex coronæ ;
Nocte sublustrī , nihil astra præter
Vidit , & undas.

Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten : Pater , ô relictum
Filiæ nomen , pietasque ! dixit ,
Victa furore.

Unde , quò veni ? Levis una mors eſt
Virginum culpæ . Vigilansne ploro
Turpe commissum ? An vitius carentem
Ludit imago

Vana , quæ porta fugiens eburna
Somnium dicit ? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit , an recentes
Carpere flores ?

Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ , lacerare ferro , &
Frangere enitar modò multum amat
Cornua tauri.

Impudens liqui patrios Penates :
Impudens Orcum moror. O Deorum
Si quis hæc audis , utinam inter errem
Nuda leones !

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas , teneraque succus
Defluat prædæ , speciosa quæro
Pasceré tigres.

Vilis Europe , pater urgat absens ;
Quid mori cessas ? potes hac ab ornato
Pendulum , zona bene te secuta .
Lædere collum.

Sive te rupes , & acuta leto
Saxa delectant ; age , te procellæ
Crede veloci ; nisi herile mavis
Carpere pensum ,

Regius sanguis , dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus , & remisso
Filius arcu :

Mox ubi lusit satis : Abstineto ,
Dixit , iratum , calidæque rixæ ,
Cùm tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis esse nescis ?

Mitte singultus; bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus Orbis
Nomina ducet.

XXII. AD LYDEN

Ut hilariter Neptunalia transfigat,

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde strenua, Cæcubum,
Munitæque adhibe vim sapientiæ:
Inclinare meridiem
Sentis; ac veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli Consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereïdum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris spicula, Cynthiae:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas: & Paphon
Junctis visit oloribus
Dicetur merita Nox quoque nenia.

XXIII. AD MÆCENATEM.

*Invitat ad frugalem cœnam, admonetque ut
curas severiores Divis permittat.*

TYRRHENIA Regum progenies, tibi,
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me est. Eripe te moræ,

ODARUM

Ne semper uidum Tibur , & Æsulae
 Declive contempleris arvum , &
 Telegoni juga patricidæ.
 Fastidiosam defere copiam , &
 Molem propinquam nubibus arduis ;
 Omitte mirari beatæ
 Fumum , & opes , strepitumque Romæ.
 Plerumque gratæ divitibus vices :
 Mundæque parvo sub Lare pauperum
 Cœnæ , sine aulæis & ostro ,
 Sollicitam explicuere frontem.
 Jam clarus occultum Andromedæ pater
 Ostendit ignem , jam Procyon furit ,
 Et stella vesani Leonis ,
 Sole dies referente siccos ;
 Jam pastor umbras cum grege languido ,
 Rivumque fessus quærit , & horridi
 Dumeta Sylvani ; caretque
 Ripa vagis tacitura ventis.
 Tu , Civitatem quis deceat status ,
 Curas , & Urbi sollicitus times
 Quid Seres , & regnata Cyro
 Bactra parent , Tanaisque discors.
 Prudens , futuri temporis exitum
 Caliginosa nocte premit Deus ;
 Ridetque , si mortalis ultra
 Fastrepidat . Quod adeſt , memento
 Componere æquus : cætera fluminis
 Ritu feruntur , nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Erruscum
 In mare , nunc lapides adesos ,
 Stirpesque raptas , & pecus , & domos
 Volventis unâ ; non sine montium
 Clamore , vicinæque sylvæ ;

Cum fera diluvies quietos
 Irritat amnes. Ille potens sui ,
 Lætusque , degit , cui licet in diem
 Dixisse , vixi. Cras , vel atra
 Nube polum Pater occupato ,
 Vel sole puro ; non tamen irritum
 Quodcumque retro est , efficiet ; neque
 Diffinget , infestumque reddet ,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna sœvo lœta negotio , &
 Ludum insolentem ludere pertinax ,
 Transmutat incertos honores ;
 Nunc mihi , nunc alii benigna ,
 Laudo manentem : si celeres quatit
 Pennas , resigno quæ dedit , & mea
 Virtute me involvo , probamque
 Pauperiem sine dote quæro .
 Non est meum , si mugiat Africis
 Malus procellis , ad miferas preces
 Decurrere ; & votis pacisci ,
 Ne Cypriæ Syriæque merces
 Addant avaro divitias mari .
 Tunc me , biremis præficio scaphæ ,
 Tutum per Egæos tumultus
 Aura feret geminusque Pollux.

XXIV.

Carminum suorum gloriam æternam fore.

E X E G R monumentum ære perennius ,
 Regalique sit u Pyramidum altius ;
 Quod non habet edax , non aquilo impotens
 Posset diruere , aut innumerabilis

Eji

Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars meū
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex,
Dicar, quā violens obstrepit Aufidus,
Et quā pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens;
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quæsitam mentis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, coma^m.

Q. HORATII FLACCI

O D A R U M

LIBER Q U A R T U S

I. A D J U L U M A N T O N I U M.

*A se vicitrias Augusti , spiritu Pindarico celebrari
non posse.*

PINDARUM quisquis studet æmulari,
Jule , ceratis ope Dædalea
Nititur pennis , vitreo datus
Nomina pon̄o.

Monte decurrentis velut amnis , imbræ
Quem super notas aluere ripas ,
Fervet , immensusque ruit profundo•
Pindarus ore ;

Laurea donandus Apollinari ,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit , numerisque fertur
Lege solutis ;

Seu Deos , Regesque canit , Deorum
Sanguinem , per quos cecidere justa
Morte Centauri , cecidit tremenda

E iij

ODARUM

Flamma Chimæræ ;
 Sive , quos Elea domum reducit
 Palma cœlestes , pugilemve , equumve
 Dicit , & centum potiore signis
 Munere donat ;
 Flebilis sponsæ juvenemve raptum
 Plorat , & vires , animumque , moresque
 Aureos educit in astra , nigroque
 Invidet Orco .
 Multa Dircæum levat aura cycnum ,
 Tendit , Antoni , quoties in altos
 Nubium tractus : ego apis Matinæ
 More modoque ,
 Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum , circa nemus , uvidique
 Tiburis ripas , operosa parvus
 Carmina fingo .
 Concines majore poëta plectro
 Cæfarem , quandoque trahet foroces
 Per sacrum clivum , merita decorus
 Fronde , Sicambros ;
 Quo nihil majus meliusve terris
 Fata donavere , bonique Divi ,
 Nec dabunt , quamvis redeant in aurum
 Tempora priscum .
 Concines lætosque dies , & Urbis
 Publicum ludum , super impletato
 Fortis Augusti reditu , forumque
 Litibus orbum .
 Tum meæ (si quid loquor audiendum)
 Vocis accedet bona pars , & , ô sol
 Pulcher , ô laudande , canam , recepto
 Cæsare , felix .
 Tuque dum procedet , Io triumphe ,

Nen semel dicemus , Io triumphē,
Civitas omnis ; dabimusque Divis
Thura benignis.

Te decem tauri , totidemque vaccæ ,
Me tener solvet vitulus , relictæ
Matre , qui largis juvenercit herbis

In mea vota ,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum ,
Quâ notam duxit , niveus videri ,
Cætera fulvus.

II. AD MELPOMENEN.

Illi acceptum refert quod Poëtas inter celebretur.

QUEM tu , Melpomene , semel
Nascentem placido lumine videris ,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem : non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem : neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem ,
Quòd Regum tumidas contuderit minas ,
Ostendet Capitolio.

Sed , quæ Tibur aquæ fertile præfluunt .
Et spissæ nemorum comæ ,
Fingent Æolio carmine nobilem .

Romæ , principis urbium ,
Dignatur soboles , int̄ amabiles
Vatum ponere me choros ;

Et jam dente minus mordeor invido .

O ! testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum , Pieri , temperas !

E vi

O ! mutis quoque piscibus
Donatura cycni , si libeat , sonum !
Totum muneris hoc tui est .

Quod monstror digito prætereuntium ,
Romanæ fidicen lyrae :
Quod spiro & placeo , si placeo , tuum est.

III.

*Claudii Drusi Neronis de Vin deliciis victoriā
celebrat.*

QU A L E ministrum fulminis alitem ,
Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit , expertum fidelem
Jupiter in Ganymede flavo ;
Olim juventas , & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium ;
Vernisque , jam nimbis remotis ,
Insolitos docuere nifus
Venti paventem ; mox in ovilia .
Demisit hostem vividus impetus ;
Nunc in relucentes dracones
Egit amor dapis , atque pugnæ :
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta , fulvæ matris ab ubere ,
Jam laete depulsum leonem ,
Dente novo peritura vidit ;
Videre Rhætis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici : & diu
Latèque viætrices catervæ ,
Consiliis juvenis revictæ ;
Sensere , quid mens rite , quid indeoles
Nutrita faustis sub penetralibus

Posset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Nerones.
 Fortes creantur fortibus & bonis :
 Est in juvencis, est in equis patrum
 Virtus ; nec imbellem feroceſ
 Progenerant aquilæ columbam.
 Doctrina ſed vim promovet iſitum ;
 Rectique cultus pectora roborant :
 Utcuincque defecere mores,
 Dedecorant bene nata culpa.
 Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
 Deviatus, & pulcher fugatis
 Ille dies Latio tenebris,
 Qui primus alma riſit adorea,
 Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per tædas, vel Eurus
 Per Siculas equitavit undas.
 Post hoc ſecundis uſque laboribus
 Romana pubes crevit, & impio
 Vastata Pœnorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos.
 Dixitque tandem perfidus Annibal:
 Cervi, luporum præda rapacium,
 Sextamur ultrœ, quos opimus
 Fallere & effugere eſt triumphus.
 Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
 Jaſtata Tufcis æquoribus, ſacra,
 Natosque, matuioſque patres,
 Pertulit Aufonias ad urbes,
 Duris ut ilex tonſa bipennibus,
 Nigræ feracifrondis in Algido,
 Per damna, per cædes, ab ipſo
 Ducit opes, animumque ferro.

Non hydra fecto corpore fitnior
 Vinci dolentem crevit in Herculem ;
 Monstrumve summisere Colchi
 Majus , Echioniæve Thebæ.
 Merses profundo , pulchrior evenit :
 Lucretia , multa proruit integrum
 Cum laude victorem , geritque
 Prælia conjugibus loquenda.
 Carthagini jam non ego nuntios
 Mittam superbos : occidit , occidit
 Spes omnis ; & fortuna nostri
 Nominis , Asdrubale interempto.
 Nil Claudiæ non perficiunt manus ;
 Quas & benigno numine Jappiter
 Defendit , & curæ sagaces
 Expediunt per acuta belli.

IV. AD AUGUSTUM.

Ut in Urbem quam primùm è Galliis redeat.

DIVIS orte bonis , optime Romulæ
 Custos gentis , abes jam nimium diu :
 Maturum redditum pollicitus Patrum
 Sancto Concilio , redi.
 Lucem redde tuæ , dux bone , patriæ :
 Instar veris enim vultus ubi tuus
 Affulxit populo , gratior it dies ,
 Et soles melius nitent.
 Ut mater juvenem , quem Notus invidet
 Flatu Carpathii trans maris æquosa
 Cunctantem spatio longius annuo
 Dulci distinet à domo ,
 Votis , omnibusque , & precibus vocat

LIBER IV.

55

Curvo nec faciem litore demovet :

Sic desideriis ista fidelibus

Quærit Patria Cæfarem.

Tutus bos etenim prata perambulat :

Nutrit rura Ceres , almaque Faustitas :

Pacatum volitant per mare navitæ :

Culparimetuit fides:

Nullis polluitur castra domus stupris :

Mos , & lex maculosum edomuit nefas :

Laudantur simili prole puerperæ :

Culpam pœna premit comes.

Quis Parthum paveat ? quis gelidum Seythen ?

Quis , Germania quos horrida parturit

Fœtus , incolumi Cæsare , quis feræ

Bellum curet Iberiæ ?

Condit quisque diem collibus in suis

Et vitem viduas dicit ad arbores :

Hinc ad vina redit latus , & alteris

Te mensis adhibet Deum.

Te multa prece , te prosequitur mero

Defuso pateris ; & Laribus tuum

Miscet numen , uti Græcia Castoris ,

Et magni memor Herculis.

Longas ô utinam , dux bone , ferias

Præstes Hesperiæ , dicimus integro

Sicci manè die , dicimus uidi .

Cum sol Oceano subest.

V. HYMNUS.

Ad Apollinem & Dianam

DIVIE , quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ , Tityosque raptor

E vi

Sensit, & Trojæ prope viator altæ

Phthius Achilles,

Cæteris major, tibi miles impar;

Filius quamvis Thetidis marinæ,

Dardanas tutres quateret tremenda

Cuspidē pugnax.

Ille mordaci velut icta ferro

Pinus, aut impulsa cupressus Euro;

Procidit latè, posuitque collum in

Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo, Minervæ

Sacra mentito, male feriatos

Troas, & lætam Priami choreis

Falleret aulam:

Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!

Nescios fari pueros Achivis

Uceret flammis, etiam latentes

Matris in alvo;

Ni, tuis victus, Venerisque gratae

Vocibus, Divum pater annuisset

Rebus Æneæ potiore ductos

Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ,

Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,

Dauniæ defende decus Camœne,

Levis Agyieu.

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem

Carminis, nomenque dedit poëtæ.

Virginum primæ, puerique claris

Partibus orti,

Deliæ tutela Deæ, fugaces

Lyncas, & cervos cohibentis areu,

Lesbium servate pedem, meique

Pollicis iustum;

Rite Latonæ puerum canentes;

Rite crescentem face noctilucam;

Prosperam frugum, celeremque pronus
Volvere menses.

Nupta jam dices: ego Dis amicum,

Seculo festas referente luces,

Reddidi camen, docilis modorum
Vatis Horati.

VI. AD MANLIUM TORQUATUM.

*Moriendi necessitate proposita, hortatur ut
vivat hilariter & jucundè.*

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina
campis,

Arboribusque comæ:

Mutat terra vices, & decrescentia ripas

Flumina prætereunt:

Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus;
audet

Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres, monet annus, & alnum
Quæ rapit hora diem.

Fringora mitescunt zephyris, ver proterit æstas
Interitura, simul.

Pomifer autumnus fruges effuderit, & mo~~bi
Bruma recurrit iners.~~

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
Nos ubi decidimus,

Quò pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus;
Pulvis & umbra sumus.

Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina summæ

Tempora Di superi?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amicæ
 Quæ dederis animo.
 Cum semel occideris, & de te splendida Minos
 Fecerit arbitria,
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
 Liberat Hippolytum:
 Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro
 Vincula Pyrithoo.

VII. AD CENSORINUM.

Carminibus pretium quod sit.

DONAREM pateras, grataque commodus;
 Censorine, meis æra sodalibus;
 Donarem trïpodas, præmia fortium
 Grajorum: neque tu pessima munerum
 Ferres: divite me scilicet artium,
 Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Solers nunc hominem ponere, nunc Deum:
 Sed non hæc mihi vis, nec tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes Carminibus; carmina possumus
 Donare, & pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus & vita reddit bonis
 Post mortem ducibus, non celeres fugæ,
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ,

Non impendia Carthaginis impiae,
 Ejus, qui domitâ nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
 Si chartæ fileant, quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas,
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
 Virtus, & favor, & lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cœlo Musa beat. Sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules;
 Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates;
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos dicit ad exitus.

VIII. AD MARCUM LOLLIUM.

*Poësi prius Laudatâ, vult eum carminibus
 suis ornari*

Ne fortè credas interitura. quæ
 Longâ sonantem natus ad Aufidum,
 Non antè vulgatas per artes,
 Verba loquor socianda chordis.
 Non, si priores Mœonius tenet,
 Sedes Homerus; Pindaricæ latent,
 Cræque, & Alcæi minaces,
 Stesichorique graves camœnæ:

Nec , si quid olim lusit Anacreon ,
Delevit ætas : spirat adhuc amor ,
Vivuntque commissi calores
Æolisæ fidibus puellæ.
Non sola comptos arsit adulteri
Crines , & aurum vestibus illitum
Mirata , regalesque cultus ,
Et comites , Helene Lacæna :
Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu : non semel Illos
Vexata : non pugnavit ingens
Idomeneus , Sthenelusve solus ;
Dicenda Musis prælia ; non ferox
Hector , vel acer Deiphobus graves
Excepit iætus pro pudicis
Conjugibus , puerisque , primus ;
Vixere fortis ante Agamemnona
Multi ; sed omnes illacrimabiles
Urgentur , ignotique longa
Noëte , carent quia vate sacro .
Paulum sepultæ distat inertiae
Celata virtus . Non ego te meis
Chartis inornatum filebo ;
Totve tuos patiar labores
Impune , Lolli , carpere lividas
Obliviones . Est animus tibi
Rerumque prudens , & secundis
Temporibus dubiusque rectus ,
Vindex avaræ fraudis , & abstinenſ
Ducentis ad se cuncta pecuniæ ;
Consulque non unius anni ,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honestum prætulit utili , &
Rejecit alto dona nocentium

Vultu , & per obstantes catervas
 Explicit sua victor arma.
 Non possidentem multa vocaveris
 Recte beatum : rectius occupat
 Nomen beati , qui Deorum
 Muneribus sapienter uti ,
 Duramque callet pauperiem pati ;
 Pejusque leto flagitium timet :
 Non ille pro caris amicis ,
 Aut patria timidus perire.

IX. AD LIGURINUM.

Formam ejus brevi esse perituram.

O Formosus adduc , & veneris muneribus
 potens ,
 Insperata tuæ cùm veniet pluma superbiæ ,
 Et , quæ nunc humeris involitant , deciderint
 comæ ,
 Nunc & qui color est puniceæ flôre prior rosæ ,
 Mutatus , Ligurine , in faciem verterit hispidam ;
 Dices heu (quoties te in speculo videris alterum)
 Quæ mens est hodie , cur eadem non puero fuit ?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ ?

X. AD PHYLLIDEM.

*Iviitat eam ad natalem Macenatis, domi suæ
festis epulis celebrandum.*

Es t mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus, est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederæ vis;
Multæ, qua crines religata fulges;
Ridet argento domus; ara castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno;
Cuncta festinat manus, huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ;
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis; Idus tibi sunt agendæ;
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Jure solemnis mihi, sanctiorque
Penè natali proprio; quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.

XI. AD P. VIRGILIJ MARONEM.

*Vocat eum ad cœnam , & ut symbolam
suam afferat monet.*

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ linteæ Thraciæ :
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod malè barbaras
Regum est ulta libidines.
Dicunt, in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistulâ ;
Delectantque Deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere fitim tempora, Virgili :
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx elicit cadum,
Qui nunc Sulpicius accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & studium lucri ;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem :
Dulce est desipere in loco

XII. AD LYCEN.

Anum irridet.

AUDIVERE, Lyce, Di mea vota, Di
Audivere, Lyce: fis anus, & tamen
Vis formofa videri,
Ludisque & bibis impudens.
Importunus amor transvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
Dentes, quia rugae
Turpant & capitis nives.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec cari lapides, tempora, quæ semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit Venus? heu! quòve color decens?
Quò motus? Quid habes illius, illius,
Quæ sperabat amores,
Quæ me surpuerat mihi,
Felix post Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen;
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

XIII AD AUGUSTUM

*Tiberii victoriam de Rhætis celebrat, & auspiciis
Augusti acceptam refert.*

Quæ cura Patrum, quæve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos, memoresque fastos,
Æternet? O, quæ sol habitabiles
Illustrat oras, maxime Principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posse: Milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Breunosque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis,
Dejecit acer, plus vice simplici.
Major Neronum mox grave prælium
Commisit, immanesque Rætos
Auspiciis pepulit secundis:
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ,
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auster, Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Cum sœvit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris;

Ut Barbarorum Claudio agmina ;
Ferrata vasto diruit impetu ;

Primosque & extremos metendo ,

Stravit humum , sine clade , viator ;
Te copias , te consilium , & tuos

Præbente Divos . Nam tibi quo die
Portus Alexandria supplex ,

Et vacuam patefecit aulam ;
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus ,

Laudemque , & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis ,
Medusque , & Indus , te profugus Scythes
Miratur , ô tutela præsens

Italiae , dominæque Romæ.
Te fontium qui celat origines

Nilusque , & Ister , te rapidus Tigris ,
Te belluosus , qui remotis

Ostrepit Oceanus Britannis ,
Te non paventis funera Galliae ,

Duræque tellus audit Iberiae ;

Te cæde gaudentes , Sicambri

Compositis venerantur armis.

XIV. AD AUGUSTUM.

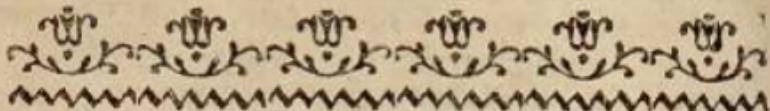
Publica sub eo felicitas.

PHÆBUS volentem prælia me loqui ,
Victas & urbes , increpuit lyra ,
Ne parva Tyrrhenum per æquor

Vela darem . Tua , Cæsar , ætas
Fruges & agris retulit uberes ,

Et signa nostro restituit Jovi ,
Derepta Parthorum superbis
Postibus ; & vacuum duellis
Janum Quirini clausit ; & ordinem
Rectum & vaganti fræna licentiae
Injecit , amovitque culpas ,
Et veteres revocavit artes ,
Per quas Latinum nomen , & Italæ
Crevere vives , famaque , & Imperi
Porrecta majestas ad ortum
Solis , ab Hesperio cubili .
Custode rerum Cæsare , non furor
Civilis , aut vis exiget otium ,
Non ira , quæ procudit enses ,
Et miseras inimicat urbes .
Non , qui profundum Danubium bibunt ,
Edicta rumpent Julia , non Getæ ,
Non Seres , infidive Persæ ,
Non Tanaïm prope flumen orti .
Nosque & profestis , lucibus & sacriss ,
Inter jocos munera Liberi ,
Cum prole , matronisque nostris
Rite Deos prius apprecati ,
Virtute funètos more , patrum , Duces ,
Lydis remisto carmine tibiis ,
Trojamque , & Anchisen , & almæ
Progeniem Veneris canemus .

Q. HORATII FLACCI
E P O D O N
L I B E R.

I. AD MÆCENATEM.

*Paratum se ait ad omnia belli cum eo pericula
perferenda*

Is i s Liburnis inter alta navium ,
Amice , propugnacula ,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire , Mæcenas tuo ?
Quid nos , quibus te vita fit superstite ,
Jucunda ; si contra , gravis ?
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce , ni tecum simul ?
An hunc laborem mente laturi , decet
Qua ferre non molles viros ?
Feremus : & te , vel per Alpium juga ,
Inhospitale & Caucasum ,
Vel occidentis usque ad ultimum sinum ,
Forti sequemur pectore .
Roges , tuum labore quid juvem meo .

Imbellis

Imbellis, ac firmus parum?
 Comes minore sum futurus in metu,
 Qui major absentes habet.
 Ut assidens implumibus pullis, avis
 Serpentium allapsus timet,
 Magis relictis; non, ut adsit, auxili
 Latura plus praesentibus.
 Libenter hoc, & omne, militabitur
 Bellum, in tuæ spem gratiæ.
 Non ut juvencis illigata pluribus
 Aratra nitantur mea;
 Pecusve Calabris, ante fidus servidum;
 Lucana mutet pascuis;
 Nec ut superni villa candens Tusculi;
 Circæa tangat moenia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit: haud paravero,
 Quod, aut avarus, ut Chremes, terra premans,
 Discinctus aut perdam ut nepos.

II.

Quam bene sit agricolis.

BEATUΣ ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercent suis,
 Solutus omni fœnore.
 Neque excitatur classico miles truci:
 Neque horret iratum mare:
 Forumque vitat, & superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 Altas maritat populos:

nutilesque falce ramos amputans ,
Feliciores inserit :
Aut , in reducta valle , mugientium
Prospectat errantes greges ;
Aut pressa putis mella condit amphoris :
Aut tondet infirmas oves.
Vel , cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit ,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra ,
Certantem & uvam purpuræ ,
Qua muneretur te , Priape , & te , pater
Sylvane , tutor finium !
Libet jacere modò sub antiqua illice ,
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ ,
Queruntur in sylvis aves ;
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus ;
Somnos quod invitet leves.
At , cùm tonantis annus hybernus Jovis
Imbres , nivesque comparat ;
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obstantes plagas :
Aut amite levi rara tendit retia ,
Turris edacibus dolos ,
Pavidumque leporem . & advenam laqueo gruem ;
Jucunda captat præmia.
Quis non malarum , quas amor curas habet ,
Hæc inter obliviscitur ?
Quòd si pudica mulier in partem juvans
Domum , atque dulces liberos ,
(Sabina qualis , aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri ,

Claudensque textis cratibus lætum pecus ,
 Distenta siccet ubera ,
 Et horna dulci vina promens dolio ,
 Dapes inemptas appetet ;
 Non me Lucrina juverint conchylia ,
 Magisve rhombus , aut scari ,
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hyems ad hoc vertat mare :
 Non Afra avis descendat in ventrem meum :
 Non attagen Ionicus
 Jucundior , quam lecta de pinguissimis
 Oliva ramis arborum ,
 Aut herba lapathi prata amantis , & gravi
 Malvæ salubres corpori ,
 Vel agna cæsa Terminalibus , festis
 Vel hædus eruptus lupo .
 Has inter epulas , ut juvat pastas oves
 Videre properantes Domum !
 Videre festos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido ;
 Positosque vernas , ditis examen domūs ,
 Circum residentes Lares !
 Hæc ubi locutus fœnerator Alphius ,
 Jam jam futurus rusticus ;
 Omnem relegit idibus pecuniam ;
 Quærit Calendis ponere .

III. AD MÆCENATEM.

Allium detestatur.

PA R E N T I S olim si quis impia manu
 Senile guttur fregerit ;
 Edat cicutis allium nocentius .
 O dura messorum ilia !
 Quid hoc veneni sœvit in præcordiis ;

Num viperinus his cruentus
 Incoetus herbis me fecellit? An malas
 Canidia tractavit dapes?
 Ut Argonautas praeter omnes candidum
 Medea mirata est ducem,
 Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit hoc Jasonem:
 Hoc delibutis ulta donis pellicem;
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus unquam fiderum insedit vapor
 Siticulosæ Apuliae:
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit æstuofius.

VI.

Menam, Pompeii Magni libertum, insecatum

LUPIS & agnis quanta fortitò obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura dura compede.
 Licet superbus ambules pecunia;
 Fortuna non mutat genus.
 Videfne, Sacram metiente te viam;
 Cum bis ter ulnarum toga,
 Ut ora vertat huc & huc euntium,
 Liberrima indignatio?
 Sectus flagellis hic Triumviralibus,
 Praeconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit,
 Sedilibusque magnus in primis Eques,
 Othono contempto, sedet?
 Quid attinet tot rostra navium gravi?

Ærata duci pondere
Contra latrones , atque servilem manum ;
Hoc , hoc Tribuno militum ?

V.

In Canidiam veneficam.

AT , ô Deorum qui cquid in cælo regit
Terras , & humanum genus !
Quid iste fert tumultus ? & quid omnium
Vultus in unum me truces ?
Per liberos te , si vocata partubus
Lucina veris affuit ,
Per hoc inane purpuræ decus precor ,
Per improbaturum hæc Jovem ;
Quid ut neverca me intueris ? aut uti
Petita ferro bellua ?
Ut hæc trementi questus ore , constitit
Insignibus raptis , puer ,
Impube corpus , quale possit impia
Mollire Thacum pectora :
Canidia , brevibus implicata viperis
Crines , & incomptum caput ,
Jubet sepulcris caprificos erutas ,
Jubet cupressus funebres ,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine ,
Plumamque nocturnæ strigis ,
Herbasqæ , quas Iolcos , atque Iberia ;
Mittit , venenorum ferax ,
Et ossa ore rapta jejunæ canis ,
Flammis aduri Colchicis .
At expedita Sagana per totam domum
Sparges Avernales aquas ,
Horret capillis , ut marinus , asperis ,

Echinus, aut currens aper.
Abaeta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus,
Quò posset infossus puer
Longo die his terve mutatæ dapis
Inemori spectaculo;
Cùm prominaret ore, quantum exstant aquæ
Suspensa mento corpora;
Exsucta uti medulla, & aridum jecur
Amoris effet poculum;
Interminato cùm semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum;
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunamque cœlo deripit.
Hic irrefectum sœva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit, aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana cùm fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
Iram, atque numen vertite:
Formidolosus dum latent sylvis feræ,
Dulci sopore languidæ,
Senem (quod omnes redeant) adulterum
Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accedit? cur dira babaræ minus
Venena Medeæ valent,

Quibus superbam fugit ulta pellicem
 Magni Creontis filiam,
 Cum palla, tabo munus imbutum, novam
 Incendio nuptam abstulit?
 Atqui nec herba, nec latens in asperis
 Radix sefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum.
 Ah! ah! solutus ambulat veneficæ
 Scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus,
 O(multa fleturum caput !)
 Ad me recurras nec vocata mens tua
 Marsis redibit vocibus.
 Majus parabo, majus infundam tibi
 Fastidienti poculum:
 Priusque cœlum fidet inferius mari,
 Tellure porrepta super,
 Quām non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen atris ignibus.
 Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
 Lenire verbis impias;
 Sed dubius unde rumperet silentium,
 Misit Thyestea preces:
 Venena, magnum fas nefasque, non valent
 Convertere humanam viæm.
 Diris agam vos: dira detestatio
 Nulla expiatur viætima.
 Quin, ubi perire jussus expiravero,
 Nocturnus occurram furor:
 Petamque vultus, umbra, curvis unguibus,
 Quæ vis Deorum est Manium;
 Et inquietis assidens præcordiis,
 Pavore somnos auferam.

Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens,
Contundet obsoenas anus.
Post inseulta membra different lupi,
Et Esquiline alites;
Neque hoc parentes, heu mihi superstites!
Effugit spectaculum.

V I.

In Cassium Severum, oratorem maledicuum.

Quid immerentes hospites vexas, canis
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacor;
Amica vis pastoribus,
Agam per altas, aure sublata, nives,
Quæcumque præcedet fera.
Tu, cùm timenda voce complesti nemus
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

VII. AD ROMANOS.

Eos à bello civili redintegrando dehortatur.

Quò, quò scelesti ruitis? Aut eur dexteris
Aptantur enses conditi?

Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas invidæ Carthaginis
 Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacra catenatus via;
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
 Urbs hæc periret dextera?
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus;
 Nunquam, nisi in dispar, feris.
Furorne cœcus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.
Tacent, & albus ora pallor inficit
 Mentesque percussæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus crux.

VIII AD MÆCENATEM.

Victoriæ Augusti de Antonio & Cleopatra celebrat

QUANDO reposum Cœcubum ad festas dapes,
 Victore Lætus Cæfare,
Tecum sub alta (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
 Hac Dorium, illis Barbarum,
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
 Dux fugit uictis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis?
Romanus (eheu! posteri negabitis)
 Emancipatus fœminæ,

Fert vallum , & arma miles , & spadonibus

Servire rugosis potest !

Interque signa , turpe , militaria

Sol aspicit conopeum.

Ad hoc frementes verterunt bis mille equos

Galli canentes Cæfarem :

Hostiliumque navium portu latent

Puppes sinistrorum sitæ.

Io triumphe ! tu moraris aureos

Currus , & intactas boves ?

Io triumphe ! nec Jugurthino parem

Bello reportasti Ducem ;

Neque Africano , cui super Carthaginem

Virtus sepulcrum condidit.

Terra marique vietus hostis Punico

Lugubre mutavit sagum.

Aut ille centum nobilem Cretam urbibus ,

Ventis iturus non suis ,

Exercitatas aut petit Syrtes Noto ,

Aut fertur incerto mari.

Capaciores affer huc , puer , scyphos ,

Et Chia vina , aut Lesbia ;

Vel , quod fluentem nauseam coërceat ,

Metire nobis Cæcubum.

Curam metumque Cæsaris rerum juvat

Dulci Lyæo solvere.

I X.

In Mævium.

MA L A soluta navis exit alite ,
Ferens olentem Mævium.

Ut horridis utrumque verberes latus ,
Auster , memento fluctibus.

Niger rudentes Eurus inverso mari ;
 Fractosque remos differat.
 Insurgat Aquilo , quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices.
 Nec fidus atra nocte amicum appareat,
 Quâ tristis Orion cadit ,
 Quietiore nec feratur æquore ,
 Quâm Graja victorum manus ;
 Cùm Pallas usto vertit iram ab Ilio
 In impiam Ajacis ratem.
 O , quantus instat navitis sudor tuis ;
 Tibique pallor luteus ,
 Et illa non virilis ejulatio ,
 Preces & aversum ad Jovem ;
 Ionius udo cùm remugiens sinus
 Noto carinam ruperit ?
 Opima quôd si præda , curvo litore
 Porrecta , mergos juveris ;
 Libidinosus immolabitur caper ,
 Et agna tempestatibus.

X A D A M I C O S.

Ut genio indulgeant.

HO R R I D A tempestas cœlum contraxit , &
 imbræ ,
 Nivesque deducunt Jovem
 Nunc mare , nunc sylvæ
 Threïcio Aquilone sonant. Rapiamus , amici
 Occationem de die :
 Dumque virent genua ,
 Et decet , obducta solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule preffa meo :

Catera mitte loqui. Deus hæc fortasse benigna,
 Reducet in sedem vice.
 Nunc & Achæmenia
 Perfundi nardo juvat; & fide Cyllenea
 Levare ditis pectora
 Sollicitudinibus:
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno;
 Invictè mortalis, Dea
 Nate puer Thetide,
 Te manet Affaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina,
 Lubricus & Simois;
 Unde tibi redditum curto subtemine Parca
 Rupere, nec mater domum
 Cœrula te revehet.
 Ilic omne malum vino cantuque levato;
 Deformis agrimonie
 Dulcibus alloquii.

XI AD POP. ROMANUM.

*Ut Romam deferat bellis civilibus semper
 æstuantem.*

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas,
 Suis & ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
 Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
 Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
 Novisque rebus infidelis Allobrox,
 Nec fera cœrulea domuit Germania pube,
 Parentibusque abominatus Annibal;
 Impia perdemus devoti sanguinis ætas,
 Ferisque

Férisque rursus occupabitur solum.
 Barbarus, heu! cineres insistet viator, & Urbem
 Eques sonante verberabit ungula:
 Quæque carent ventis & solibus, ossa Quirini,
 Nefas videre, dissipabit insolens.
 Forte, quid expediatur, communiter, aut melior &
 pars,
 Malis carere queritis laboribus?
 Nulla sit hæc potior sententia: (Phocæorum
 Velut profugit execrata civitas
 Agros, atque Lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit, & rapacibus lupis)
 Ite, pedes quocumque ferunt, quocumque per
 undas
 Notus vocabit, aut protervus Africus.
 Sit placet? ac melius quis habet suadere; Secunda
 Ratem occupare quid moramus alite?
 Sed juremus in hæc: Simul imis saxa renarint
 Vadis levata, ne redire fit nefas:
 Neu conversa domum pigrat dare linteas, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
 Novaque monstra junxerit libidine
 Mirus amor: juvet ut tigres subcidere cervis,
 Adulteretur & columba milvio,
 Credula nec fulvos timeant armenta leones,
 Ametque falsa levis hircus æquora.
 Hæc, & quæ poterunt redditus absindere dulces,
 Eamus omnis execrata Civitas,
 Aut pars indocili melior grege mollis & expes
 In ominata perprimat cubilia.
 Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum
 Etrusca præter & volate littora.

Nos manet Oceanus circumvagus ; arva , beata
 Petamus arva , divites & insulas ,
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis ,
 Et imputata floret usque vinea ;
 Germinat & nunquam fallentis termes olivæ ,
 Suamque pulla ficus ornat arborem ;
 Mella cava manant ex ilice ; montibus altis
 Levis crepante lympha desilit pede.
 Illic injussæ veniunt ad muletra capellæ ,
 Refertque tenta grex amicus ubera ;
 Nulla nocent pecori contagia ; nullius astræ
 Gregem æstuosa torret impotentia.
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile :
 Nec intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur ; ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbris ,
 Pinguia nec siccis urantur semina glebis ;
 Utrumque Rege temperante cœlitum ,
 Non huc Argoo contendit remige pinus ,
 Neque impudica Colchis intulit pedem.
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssi .
 Jupiter illa piæ secrevit littora genti ,
 Ut inquinavit ære tempus aureum ,
 Ære , dehinc ferro , duravit secula , quorum
 Piis secunda , vate me , datur fuga .

XII. AD CANIDIAM.

Fidâ palinodiâ , ipsam pejus urit.

J A M jam efficaci do manus scientiæ ,
 Supplex & oro regna per Proserpinæ ,
 Per & Dianaæ non movenda numina ,

Per atque libros carminum valentium
 Refixa cœlo devocare sidera ,
 Canidia , parce vocibus tandem sacris ,
 Citumque retro volve , volve turbinem .
 Movit nepotem Telephus Nereium ,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum , & in quem tela acuta torserat .
 Unxere matres Iliæ addictum feris
 Alitibus , atque canibus , homicidam Hectorem
 Postquam relictis mœnibus Rex procidit ,
 Heu ! pervicacis ad pedes Achillei .
 Setosa duris exuere pellibus
 Laboriosi remiges Ulyssæ ,
 Volente Circe , membra : tunc mens & sonus
 Relatus , atque notus in vultus honor .
 Dedi fatis superque pœnarum tibi ,
 Amata nautis multum & institoribus ,
 Fugit juventas , & verecundus color
 Relquit ossa pelle amicta lurida .
 Tuis capillus albus est odoribus .
 Nullum à labore me declinat otium :
 Urget diem nox , & dies noctem ; neque est
 Levare tenta spiritu præcordia .
 Ergo negatum vincor ut credam miser ,
 Sabella pectus increpare carmina ,
 Caputque Marsa dissilire nænia .
 Quid amplius vis ? ô mare , & terra ! ardeo
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruento , nec Sicana fervida
 Furens in Ætna flamma . Tu , donec cinis
 Injuriosis aridus ventis ferar ,
 Cales venenis officina Colchicis .
 Quæ finis ? aut quod me manet stipendum ?
 Effare : jussas cum fide pœnas luam ;

Paratus expiare , seu poposceris
 Centum juvencos , sive mendaci lyra
 Voles sonari ; tu pudica , tu proba ,
 Perambulabis astra , fidus aureum.
 Infamis Helenæ Castor offendus vice ,
 Fraterque magni Castoris , vieti prece
 Adempta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia :
 O nec paternis obsoleta fardibus ,
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres ;
 Tibi hospitale peccus , & puræ manus.

XIII.

*Canidia respondet nullum esse precibus aut
 veniae locum.*

QUID obseratis auribus fundis preces ?
 Non saxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus falo .
 Inultus ut tu riferis Cotyttla
 Vulgata sacrum liberi Cupidinis ?
 Et Esquilini pontifex benefici ,
 Impune ut Urbem nomine impleris meo ?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus ,
 Velociusve miscuisse toxicum ,
 Si tardiora fata te votis manent ;
 Ingrata misero vita ducenda est , in hoc
 Novis ut usque superas doloribus .
 Optat quietem Pelopis infidus pater .
 Egens benignæ Tantalus semper dapis ;
 Optat Prometheus obligatus aifti ,
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum : sed vetant leges Jovis

Voles modò altis desilire turribus ,
 Modò ense peñus Norico recludere ;
 Frustraque vincla gutturi nectes tuo ,
 Fastidiosa tristis ægrimonie
 Vestabor humeris tunc ego inimicis eques ;
 Meæque terra cedet insolentiae .
 An , quæ movere cereas imagines ,
 (Ut ipse nostri curiosus) & polo
 Deripere lunam vocibus possum meis ,
 Possum crematos excitare mortuos ,
 Desiderique temperare poculum ,
 Plorem artis in te nil valentis exitum ?

CARMEN SECULARE

PHÆBO ET DIANÆ HYMNUS.

Cantatur à duobus choris Puerorum ac Puellarum nobilium,

UT TERQUE CHORUS.

PHÆBE , sylvarumque potens Diana ,
 Lucidum cœli decus , ô colendi
 Semper , & culti , date quæ præcamur ,
 Tempore sacro ,
 Quo Sybillini monuere versus ,
 Virgines lectas , puerosque catos ,
 Dis , quibus septem placuerat colles ,
 Dicere carmen .

G iij

P U E R I.

Alme sol, curru nitido diem qui
 Promis, & celas, aliisque & idem
 Nasceris ; possis nihil urbe Roma
 Vifere majus.

P U E L L A E.

Rite maturos aperire partus
 Lenis Illythya , tuere matres ;
 Sive tu Lucina probas vocari ,
 Seu Genitalis
 Diva , producas sobolem , Patrumque
 Prospères decreta super jugandis
 Fœminis prolisque novæ feraci ,
 Lege marita :

U T E R Q U E C H O R U S.

Certus undenos decies per annos
 Orbis ut cantus referatque ludos ,
 Ter die claro , totiesque grata
 Nocte frequentes.
 Vosque veraces cecinisse Parcae ,
 Quod semel dictum est , stabilisque rerum
 Terminus servat , bona jam peractis
 Jungite fata.
 Fertilis frugum pecorisque Tellus
 Spicea doner Cærerem corona :
 Nutriant foetus & aquæ salubres ,
 Et Jovis auræ.

P U E R I.

Condito mitis placidusque telo
Suplices audi pueros, Appollo.

P U E L L A E.

Siderum Regina bicornis audi,
Luna, puellas.

U T E R Q U E C H O R U S.

Roma si vestrum est opus; Illæque
Litus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare Lares, & urbem
Sospite cursu;

Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas, patriæ superstes,
Liberum munivit iter, datus
Plura relictis;
Di, probos mores docili juventæ,
Di, senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date, remque, prolemque
Et decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.

Jam mari, terraque, manus potentes
Medus, Albanasque timet secures;
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper & Indi.

Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

116 CARMEN SECULARE,
P U E R I.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phebus, acceptusque novem Camænis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus;
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proroget ævum.

P U E L L A E.

Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.

U T E R Q E C H O R U S.

Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Dœctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI
S A T Y R A R U M
L I B E R P R I M U S.

I. A D MÆCENATEM.

*Wix esse quemquam hominum cui res sua placeant
fatis.*

Qui sit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi
fortem.
Seu ratio dederit, seu forte objecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores, gravis armis
Miles ait, multo jam fractus membra labore!
Contra mercator, navim jaëtantibus Austris;
Militia est potior! Quid enim? concurritur:
horæ

Momento aut cita mōts, venit aut victoria læta,
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.

G v

Ille , datis vadibus , qui rure exractus in urbem
est ,

Solos felices viventes clamat in urbe.

Cætera de genere hoc , adeo sunt multa , loqua-
cem

Delassare valent Fabium . Ne te morer , audi
Quò rem deducam . Si quis Deus : En ego , dicat ,
Jam faciam quod vultis : eris tu , qui modo
miles ,

Mercator ; tu , consultus modò ; rusticus : hinc
vos ;

Vos hinc mutatis discedite partibus . Eia ,
Quid statis ? Nolint . Atqui licet esse beatis .
Quid causæ est meritò quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet : neque se fore posthac
Tam facilem dicat , votis ut præbeat aurem ?
Præterea (ne fit , ut qui jocularia , ridens
Percurrant : quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat ? ut pueris olim dant crustula blandè
Doctores , elementa velint ut discere prima :
Sed tamen amoto quæramus seria ludo).

Ille gravem duro terram qui vertit aratro ,
Perfidus hic caupo , miles , nautæque , per omne
Audaces mare qui currunt , hac mente laborem
Sese ferre , senes ut in otia tuta recedant ,
Ajunt , cum fibi sint congesta cibaria . Sicut
Parvula , nam exemplo est , magni formica la-
boris

Ore trahit quocumque potest , atque addit
acervo

Quem struit , haud ignara ac non incauta futuri .

Quæ simul inversum contristat Aquarius ar-
num ,

Non usquam prorepit , & illis utitur ante

Quæsitus sapiens : cùm te neque fervidus æstus
Demoveat lucro , neque hyems , ignis , mare ,
ferrum ,

Nil obstet tibi , dum ne sit te ditior alter.

Quid juvat immensum te argenti pondus , &
auri ,

Furtim defossa timidum deponere terra ?

Quod si comminuas , vilem redigatur ad astem.

At , ni id sit , quid habet pulchri constructus acer-
vus !

Millia frumenti tua triverit area centum ;

Non tuus hoc capiet venter plusquam meus :
ut si

Reticulum panis , venales inter , onusto

Fortè vehas humero , nihilo plus accipias ,
quam

Qui nil portarit. Vel dic quid referat intra

Naturæ fines viventi , jugera centum , an

Mille aret ? At suave est ex magno tolle acervo.

Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relin-
quas ,

Cur tua plus laudes cum eris granaria nostris ?

Ut , tibi si sit opus liquidi non amplius urna ,

Vel cyatho , & dicas : Magno de flumine mal-
lem ,

Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere.

Eò fit ,

Plenior ut si quos delectet copia justo ,

Cum ripa simul avulso ferat Aufidus acer.

At qui tantulo eget , quanto est opus , is neque
limo

Turbatum haurit aquam , neque vitam amittit in
undis.

At bona pars hominum decepta cupidine falso-

G vi

Nil satis est, inquit, quia tanti quantum habeas;
sis.

Quid facias illi? Jubeas miserum esse, libenter
Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athe-
nis

Sordidus ac dives populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo.
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quidrides? mutato nomine de te
Fabula narratur. Congestis undique fassis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pietis tanquam gaudere tabellis.
Nefcis quo valeat nummus, quem præbeat
ufsum:

Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
Queis humana fibi doleat natura negatis.

An vigilare metu exanimen, noctesque, dies-
que,

Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? Horum
Semper ego optarim pauperissimus esse bonorum.

At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut aliis casus lecto te affixit; habes qui
Affideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis.

Non uxor salvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet quem non merearis amorem?

At si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, servareque ami-
cos,

Infelix operam perdas: ut quis asellum

In campo doceat parentem currere frænis.

Denique sit finis quærendi : cumque habeas
plus,

Pauperies metuas minus , & finire laborem
Incipias , parto quod avebas : nec facias quod
Umidius quidam , non longa est fabula , dives ,
Ut metiretur nummos ; ita sordidus , ut se
Non unquam servo melius vestiret. Ad usque
Supremum tempus , ne se penuria vietūs
Oppimeret , metuebat. At hunc liberta securi
Divisit medium , fortissima Tyndaridarum .

Quid mi igitur suades ? Ut vivam Mævius ?
aut sic

Ut Nomentanus ? Pergis pugnantia secum
Frontibus adverfis cemponere. Non ego avarum
Cum veto te fieri , vappam jubeo , ac nebulonem .
Est inter Tanaim quiddam , ficerumque Viselli .
Est modus in rebus , sunt certi denique fines ,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum .

Illuc unde abii redéo. Nemom , ut avarus ,
Se probet , ac potius laudet diversa sequentes ?
Quodque aliena capella gerat distentius uber ,
Tabescat , neque se majori pauperiorum
Turbæ comparet ; hunc atque hunc superare la-
boret ?

Sic festinanti semper locupletior obstat .

Ut , cum carceribus missos rapit ungula currus ,
Instat equis auriga suos vincentibus , illum
Præteritum temnens extremos inter euntem .
Inde fit ut raro , qui se vixisse beatum
Dicat , & exacto contentus tempore vitæ ,
Cedat , uti conviva fatur , reperire queamus .
Jam satis est : ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putas , verbum non amplius addam .

II.

Stultis nihil medium.

AMBUGAJARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigeli:
Quippe benignus erat. Contrà hic, ne prodigus
esse

Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poscit.
Hunc si perconteris, ayi cur atque parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem;
Omnia conductis coëmens obsonia nummis;
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.

Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
Quantò perditior quisque est, tantò acrius urget.
Nomina sectatur, modo sumpta veste virili
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamet, simul atque audivit? At in se
Pro quæstu sumptum facit? Hic, vix credere possis
Quām sibi non sit amicus: ita ut pater ille Terenti,
Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit, atque hic.

Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet? illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt:
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

III.

Quomodo agendum, si quid fortè amici in nos peccaverint.

OMNIBVS hoc vitium est cantoribus, inter amicos

Ut numquam inducant animum cantare rogati,
Injusti nunquam desistant. Sardus habebat
ILLE Tigellius hac. Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atque suam,

non

Quidquam proficeret. Si collibuisset: ab ovo
Usque ad mala citaret, Io Bacche, modò summa
Voce, modò hac, resonat quæ chordis quatuor,
ima.

Nil æquale homini fuit illi. Sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
Janonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos. Modò reges, atque tetrarachas,

Omnia magna loquens; modò: Sit mihi mensa
tripes, &

Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus;
Quamvis crassa, queat. Decies centena deditiss
Huic parco, paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat. Nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: Quid tu,
Nullane habes vitia? Imò alia, haud fortasse minora.

Mœnius absentem Novium cùm caperet: Heus,
tu,

124 S A T Y R A R U M
Quidam ait, ignoras te? An ut ignotum dare
nobis

Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius in-
quit.

Staltus, & improbus hic amor est, dignusque
notari.

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius: At
tibi contrâ

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.

Iracundior est Paulo: minus antus acutis
Naribus horum hominum: rideri possit, eo
quod

Rusticius tonso toga defluit, & male laxus
In pede calceus hæret. At est bonus, ut melior
vir

Non aliis quisquam, at tibi amicus: at ingenium
ingens

In culto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
Concute; num-qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delestant, veluti Balbinum polypus Agnæ,
Vellem in amicitia sic erraremus; & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.

At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
Appellat pætum pater; & pullum, male parvus
Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc varum distortis cruribus; illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.

Parcius hic vivit; frugi dicatur: ineptus
 Et jaſtantior hic paulo est; concinnus amicis
 Postulat ut videatur: at est truculentior, atque
 Plus æquo liber? simplex, fortisque habeatur.
 Caldior est? acres inter numeretur. Opinor,
 Hęc res & jungit, junctos & servat amicos.

At nos virtutes ipsas invertimus; atque
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
 Nobiscum vivit: multum est demissus homo: illi
 Tardo, cognomen pingui damus: hic fugit omnes
 Infidias, nullique malo latus obdit apertum;
 Cum genus hoc inter vitæ verſetur, ubi acris
 Invidia, atque vigent ubi crimina; pro bene fano,
 Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus.
 Simplicior si quis (qualem me ſæpè libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas) ut forte legentem
 Aut tacitum impellat, quovis sermone moleſtus;
 Communi fenu planè caret, inquimus. Eheu,
 Quam temere in nosmet legem ſancimus ini-
 quam!

Nam vitiis nemo fine nascitur: optimus ille est
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum
 est,

Cum mea compenset vitiis bona pluribus hisce,
 Si modò plura mihi bona ſunt; inclinet: amari
 Si volet hac lege, in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum
 Postulat, ignoscat verrucis illius; æquum est
 Peccatis veniam poſcentem, reddere rursus.
 Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
 Cetera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
 Ponderibus modulisque ſuis ratio utitur, ac reſ
 Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet?
 Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus

Semesos pisces, tepidumque ligurierit jus ;
 In cruce suffigat, Labeone infanior inter
 Sanos dicatur. Quantò hoc furiosius, atque
 Majus peccatum est? paulum deliquit amicus ,
 Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus ?
 Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris ;
 Qui nisi, cùm tristes misero venere calendæ ,
 Mercedem , aut nummos , unde unde extricat :
 amaras

Porrecto jugulo historias, captivus ut , audit.
 Commixxit lethum potus , mensave catillum
 Evandri manibus tritum dejecit ; ob hanc rem ,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit eiuriens , minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi ? Quid faciem si furtum fecerit, aut si
 Prodiderit commissa fide , sponsumve negarit ?
 Queis paria esse ferè placuit peccata, laborant,
 Cùm ventum ad verum est ; sensus, moresque
 repugnant ,
 Atque ipsa utilitas , justi prope mater & æqui.
 Cùm prorepserunt primis animalia terris ,
 Mutum & turpe pecus , glandem atque cubilia
 propter
 Ungibus, & pugnis , dein fustibus atque ita
 porrò
 Pugnabant armis quæ post fabricaverat usus ;
 Donec verba quibus voces , sensusque notarent ,
 Nominaque invenere. Dehinc absistere bello ,
 Oppida cœperunt muniere , & ponere leges ,
 Ne quis fur esset , neu latro , neu quis adulter .
 Nam fuit ante Helenam mulier tetricima bellī
 Causa : sed ignotis perierunt mortibus illi ,
 Quos , Venerem incertam rapientes , more fera-
 rum ,

Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Iura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si, fastosque velis evolvere mundi;
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc, tantumdem ut peccet
 idemque,

Qui teneros caules alieni frigerit horti,
Et qui nocturnus Divum sacra legerit: adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne scutica dignum, horribili fæctere flagello.
Nam, ut ferula cædas meritum majora subire
Verbera, non vereor; cum dicas esse pares res
Furta latrociniis, & magnis parva mineris
Falce recifurum simili te, si tibi regnum
Permitant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et tutor bonus, & solus formosus, & est rex;
Cur optas quod habes? Non nostri quid pater
 inquis,

Chrysippus dicat. Sapiens crepidas sibi numquam
Nec soleas fecit; tutor tamen est sapiens. Quò?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen,
 atque

Optimus est modulator: ut Alfenus vafer, omni
 Abjecto instrumento artis, clausaque taberna;
Tonsor erat: sapiens operis sit optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
Lascivi pueri; quos tu nisi fuste coerces,
Urgeris turba circum te stante, miserque
Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quisquam flipator, ineptum
Präter Crispinum, sectabitur; & mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici;

Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus,

I V.

Detractoribus suis respondet.

EUPOLIS atque Cratinus, Aristophanesque
poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut
fur,
Quò mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius: hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus, numerisque facetus,
Emunetæ naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus; in hora saepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno.
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce
Crispinus minimo me provocat: Accipe, si vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Custodes, videamus uter plus scribere possit.
Di bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
Finixerunt animi, raro & perpaucia loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultiro
Delatis capsis, & imagine! Cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem
Quod sum quos genus hoc minimè javat; ut pote
plures

Culpati dignos. Quemvis media erue turba :
 Aut ab avaritia , aut misera ambitione laborat.
 Hunc capit argenti splendor : stupet Albius ære :
 Hic mutat merces surgente à sole , ad eum quo
 Vespertina tepet regio : quin per mala præceps
 Fertur , uti pulvis collectus turbine , ne quid
 Summa deperdat metuens , aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus , odere poëtam.
 Fœnum habet in cornu ; longe fuge : dummodo
 risum

Excutiat sibi , non hic cuiquam pârcet amico ;
 Et , quodcumque semel chartis illeverit , omnes
 Gestiet à furno redeentes scire , lacuque ,
 Et pueros , & anus. Agedum pauca accipe contra.
 Primum ego me illorum dederim quibus esse
 poëtas ,
 Excerpam numero ; neque enim concludere ver-
 sum

Dixeris esse satis : neque si quis scribat , uti nos ,
 Sermoni propiora , putes hunc esse poëtam.
 Ingenium cui fit ? cui mens divinior , atque os
 Magna sonaturum , des nominis hujus honorem.
 Idirco quidam , Comœdia necne poëma
 Effet , quæsivere ; quod acer spiritus , ac vis
 Nec verbis , nec rebus inest ; nisi quod pede
 certo

Differt sermoni sermo merus. At pater ardens
 Sævit quod meretrice nepos insanit amica
 Filius , uxorem grandi cum dote recuset.
 Ebrius , & (magnum quod dedecus) ambulet
 ante

Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora , pater si viveret ? Ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis ,

S A T Y R A R U M

Quem si dissolvas , quivis stomachetur eodem
 Quo personatus pacto pater. His ego quæ nunc ;
 Olim quæ scripsit Lucilius , eripias si
 Tempora certa , modosque , & quod prius ordina
 verbum est ,

Posteriorius facias , præponens ultima primis ;
 Non , ut si solvas , Postquam discordia tetra
Belli ferratos postes , portasque refregit ,
 Invenias etiam disjecti membra poëtæ.

Hactenus hæc : alias , justum sic , necne ;
 poëma ;

Nunc illud tantum quærām , meritōne tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
 Ambulat , & Caprius rauci malè , cumque libellis
 Magnus uterque timor latronibus. At bene si
 quis ,

Et vivat puris manibus , contemnat utrumque.
 Ut sis tu similiis Cœli , Byrrhique latronum ;
 Non ego sim Capri neque Sulci. Cūr metuas me ?
 Nulla taberna meos habeat , neque pila libellos ,
 Queis manus infudet vulgi , Hermogenisque
 Tigelli :

Non recito cuiquam , nisi amicis , idque coactus ;
 Non ubivis , coramve quibuslibet. In medio qui
 Scripta foro recitent , sunt multi , quique lavantes :
 Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
 Hoc juvat , haud illud quærentes , num sine
 sensu ;

Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes ,
 Inquis , & hoc studio pravus facis. Unde petitum
 Hoc in me jacis ? Est auctor quis denique eorum
 Vixi cum quibus ? Absentem qui rodit amicum ;
 Qui non defendit , alio culpante ; solutos
 Qui captat risus hominum , famamque dicacis :

Fingere qui non visa potest; commisa tacere
Qui nequit: hic niger est; hunc tu Rōmane, ca-
veto.

Sæpe tribus lectis videoas cœnare quaternos,
E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: post, hunc quoque
potus,

Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
Infesto nigris. Ego si risi quòd ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus & mordax videoar tibi? Mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quod vivit in Urbe:
Sed tamen admiror quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ succus lolidinis, hæc est
Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis;
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. Liberiūs si
Dixerit quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. Infuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis, vitiorum quæque nota-
do.

Cum me hortaretur parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset;
Nonne vides Albì ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnus documentum ne patriam
rem

Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret: Sectanī dissimilis sis.
Ne sequeret moechas, concessa cùm Venere uti

Possem : Deprensi non bella est fama Treboni ;
 Aiebat. Sapiens vitatu quidque petitu
 Sit , melius causas reddet tibi : mi satis est si
 Traditum ab antiquis morem servare , tuamque ,
 Dum custodis eges , vitam , famamque tueri
 Incolumem possim. Simul ac duraverit ætas
 Membra , animumque tuum , nabis sine cortice.
 Sic me

Formabat puerum dictis : & five jubebat,
 Ut facerem quid : Habes auctorem quo facias hoc :
Unus ex judicibus selectis objiciebat ,
 Sive vetabat : An hoc inhonestum , & inutile factu ,
 Necne sit , addubites , flagret rumore malo cum
Hic atque ille ? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat , mortisque metu sibi parcere cogit ;
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis
 Perniciem quæcumque ferunt : mediocribus , &
 queis

Ignoscas , vitiis teneor. Fortassis & istinc
 Largiter abstulerit longa ætas , liber amicus ,
 Consilium proprium. Neque enim cùm lectulus
 aut me

Porticus exceptit , desum mihi : Reftius hoc est ,
 Hoc faciens , vivam melius : Sic dulcis amicis
 Occurram : Hoc quidam non belle : Nunquid
 ego illi

Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris : ubi quid datur otium ,
 Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum ; cui si concedere nolis ,
 Multa poëtarum veniat manus , auxilio quæ
 Sit mihi (nam multò plures sumus), ac veluti te
 Judæi , cogemus in hanc concedere turbam

V.

Iter suum Romā Brandusium describit Poëta.

EGRESSUM magnā, me accepit Aricia,
Roma,
Hospitio modico : rhetor comes Heliodorus,
Grecorum longè doctissimus. Inde Forum Appi,
Dissertum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis unum. Minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat tetricima,
ventri

Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Expectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, & cœlo diffundere signa parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere : Huc appelle. Trecentos inferis ; o he !
Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres,
Avertunt somnos. Absentem cantat amicam
Multæ prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. Tandem fessus dormire viator
Incipit ; ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger faxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus ; donec cerebrosus profilit unus,
Ac mulæ nautæque caput, lumbosque, faligno
Fude dolat : quarta vix demum exponimur hora,
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lymphæ.
Millia tum pransi tria repimus ; atque subimus
Impositum faxis latè carentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque

H

Cocceius , missi magnis de rebus uterque
 Legati , aversos soliti componere amicos .
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
 Illinere. Interea Mæcenas advenit , atque
 Cocceius Capitoque simul Fontejus , ad unguem
 Faetus homo , Antoni , non ut magis alter , amicus .
 Fundos Aufidio Lusco Prætore libenter
 Linquimus , insani ridentes præmia scribæ ,
 Prætextam , & latum clavum , prunæque batillum .
 In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus ,
 Muræna præbente domum , Capitone , culinam .
 Postera lux oritur multò gratissima ; namque
 Plotius , & Varius Sinuessa , Virgiliusque
 Occurrunt ; animæ , quales neque candidiores
 Terra tulit , neque quis me sit devinctor alter .
O , qui complexus , & gaudia quanta fuerunt !
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico .
 Proxima Campano Ponti quæ villula , tectum
 Præbuit , & parochi , quæ debent , ligna , salem -
 que .

Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt .
 Lusum it Mæcenas , dormitum ego , Virgiliusque :
 Namque pila lippis inimicum , & ludere crudis .
 Hinc nos Cocceji recipit plenissima villa ,
 Quæ super est Claudi cauponas . Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ , pugnam , Messique Cicerrī ,
 Musa , velim memores , & quo patre natus uter -
 que

Contulerit lites . Messi clarum genus Osci :
 Sarmenti domina exstat . Ab his majoribus orti
 Ad pugnam venere . Prior Sarmentus : Equi te
 Esse feri similem dico : ridens . Et ipse
 Messius , accipio ; caput & movet . O , tua cornu
 Ni foret exsector frons , inquit , quid faceres , cum

Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam levi frontem turpaverat oris.

Campanum in morbum, in faciem permulta
jocatus,

Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:

Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.

Multa Cicerrus ad hæc: Donasset jamne catenam

Ex voto Laribus, quærebat: scriba quod esset,

Deterius nihilo dominæ jus esse: rogabat

Denique cur unquam fugisset; cui fatis una

Farris libraforet, gracili sic, tamque pusillo.

Prostis jucundè cœnam produximus illam.

Tendimus hinc rectâ Beneventum, ubi sedulus
hospes

Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.

Nam vaga per veterem dilapso flamma culinari

Vulcano, summum properabat lambere tectum.

Convivas avidos cœnam, servosque timentes,

Tum rapere, atque omnes restinguere velle vi-
deres.

Incipit ex illo montes Appulia notos

Otentare mihi, quos torret Atabulus, & quos

Nunquam eripsemus, nisi nos vicina Trivici

Villa receperissemus lacrymoso non sine fumo,

Udos cum foliis ramos urente camino.

Quatuor hinc rapimur viginti & millia, rhedis,

Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,

Signis perfacile est. Vænit vilissima rerum

Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus; ultro

Callidus ut soleat humeris portare viator.

Nam Canusi lapidosus; aquæ non ditior urna;

Flentibus hic Varius discedit mœstus amicis.

Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum

Carpentes iter, & factum corruptius imbri.

Postera tempestas melior, via pejor, ad usque
 Bari mœnia piscofi. Dehinc Gnatia, lymphis
 Iratis exstructa, dedit rirusque, jocosque;
 Dum flamma sine, thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit. Credat Iudeus Apella,
 Non ego: namque Deos didici securum agere
 ævum:

Nec, si quid miri faciat natura, Deos, id
 Tristes ex alto cœli demittere teſto.
 Brundusium longæ finis chartæque, viæque.

VI. A D MÆCENATEM.

De nobilitate.

Non quia, Mæcenas, Lydorum quidquid
 Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te;
 Nec, quod avus tibi, maternus fuit, atque pa-
 ternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint;
 Ut plerique folent, naso suspendis adunco
 Ignotos, ut me, libertino patre natum.
 Cūm referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus persuades hoc tibi verè;
 Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
 Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos:
 Contrā Lævinum, Valerī genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit; unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 Judice, quem nosti, populo; qui stultus ho-
 nores
 Sæpe dat indignis; & famæ servit ineptus;

Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid oportet
Non facere, à vulgo longe latèque remotos?

Namque esto, populus Lævino mallet hono-
rem,

Quām Decio mandare novo; censorque mo-
veret

Appius, ingenuo si non essem patre natus;
Vel meritò, quoniam in propria non pelle quies-
sem?

Sed fulgente trahit constrictos gloria currū
Non minus ignotos generosis. Quò tibi, Tilli,
Sumere depositum clavum, fierique Tibunum?
Invidia accrebit, privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit
crus

Pellibus, & latum demisit pectori clavum;
Audit continuò: Quis homo hic est: quo patre
natus?

Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus; eat quacumque, paellis
Injiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo.
Sic qui promittit, cives, Urbem, sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum?
Quo patre fit natus, num ignota matre inho-
nestus,

Omnes mortales curare & quærere cogit,
Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Dejicere è saxo cives? aut tradere Cadmo?

At Novius collega gradu post me sedet uno:
Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi
Paulus,

Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta,
Concurrentque foro tria funera, magna sonabit

Cornua quod vincarque tubas; saltem tēnet hoc
nos.

Nunc ad me redeo, libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor, at
olim,

Quod mihi pareret legio Romana Tribuno.
Diffimile hoc illi est: quia non ut forsitan honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possum casu, quod te fortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. Optimus olim
Virgilius, post hunc Varius dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre: non ego circum
Me Saturejano vectari rura caballo;
Sed quod eram, narro. Responde, ut tuus es
mos,

Pauca. Abeo: & revocas nono post mense, ju-
besque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego
duco,

Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita, & pectori puro.

Atqui sit vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendoza est natura, alioqui recta; (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque fides, aut mala
lustra

Objicit verè quisquam mihi; purus, & insons;
(Ut me collaudem) si & vivo carus amicis;
Causa fuit pater his; qui macro pauper agello,

Noluit in Flavî ludum me mittere ; magni
 Quò pueri , magnis è Centurionibus orti ,
 Lævo suspensi loculos . tabulamque lacerto ,
 Ibant octonis referentes Idibus æra.
 Sed puerum est ausus Romam portare , docen-
 dum

Artes , quas doceat quivis Eques , atque Senator ,
 Semet prognatos. Vestem , servosque sequentes ,
 In magno ut populo si quis vidisset , avita
 Ex te præberi sumptus mihi crederet illos.
 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa ? pudicum ,
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum facto , verum opprobrio quoque turpi.
 Nec timuit fibi ne vitio quis verteret , olim ,
 Si præco parvas , aut (ut fuit ipse) coactor
 Mercedes sequerer , neque ego essem questus. Ob-
 hoc nunc

Laus illi debetur , & à me gratia major.
 Nil me pœniteat sanum patris hujus ; eoque
 Non (ut magna dolo factum negat esse suo
 pars ,

Quòd non ingenuos habeat clarosque parentes)
 Sic me defendam. Longè mea discrepat istis
 Et vox , & ratio. Nam si natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum ,
 Atque alios legere ad fastum quoscumque pa-
 rentes

Optaret sibi quisque ; meis contentus , onustos
 Fascibus & sellis nolim mihi sumere : demens
 Judicio vulgi , sanus fortasse tuo , quòd
 Nollem onus , haud unquam solitus portare mo-
 lestem.

Nam mihi continuò major quærenda foret res ;

Atque salutandi plures : ducendus & unus ;
 Et comes alter , uti ne solus rufve peregrevo
 Exirem : plures calones , atque caballi
 Pascendi ducenda petorrata. Nunc mihi curto
 Ire licet mulo , vel si libet , usque Tarentum ,
 Mantica cui lumbos onere ulceret , atque equas
 armos.

Objiciet nemo sordes mihi , quas tibi , Tilli ,
 Cum Tiburte via Prætorem quinque sequuntur
 Te pueri , lafanum portantes , œnophorumque.
 Hoc ego commodius , quam tu præclare Sena-
 tor ,

Multis atque aliis vivo. Quacumque libido est ,
 Incedo solus : percontor , quanti olus , ac far :
 Fallacem circum , vespertinumque pererro
 Sæpe forum : assisto divinis : inde domum me
 Ad porri & ciceris refero , laganiique catinum.
 Cœna ministratur pueris tribus ; & lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet : adstat echinus
 Vilis , cum patera guttus , Campana supellex.
 Deinde eo dormitum , non sollicitus mihi quod
 cras

Surgendum sit manè : obeundus Marfyā , qui se
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo : post hanc vagor , aut ego
 lecto ,

Aut scripto , quod me tacitum juvet. Ungos
 olivo ,

Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatuni
 Admonuit , fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avide , quantum interpellet inani
 Ventre diem durare , domesticus otior. Hæc est
 Vita solutorum misera ambitione , gravique.

His me confolor, victurus suavius, ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque
fuissent.

V I L.

Rixam Rupilii & Persii facetè describit

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum

Hybrida quo pasto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas:
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem

Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros, ut equis præcurreret albis.
Ad regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversis bellum incidit. Inter
Hectora Priamidem, animosumque inter Achilem,

Ira fuit capitalis: ut ultima divideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque

Summa fuit. Duo si discordia vexet inertes;
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco: discedat pigrior, ultro
Munetibus missis) Bruto Prætore tenente;
Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat; uti
non

Compositus melius cum Bitho Bacchius, in jus

Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.

Persius exponit causam: ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohoretum:

Solem Afiae Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Invisum agricolis fidus, venisse. Ruebat,
Flumen ut hybernus, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus falso, multumque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator & invictus; cui sæpè viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Ore, qui Reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede,
tuum est.

VIII.

In Canidiam.

O L I M truncus eram ficulnus, inulile lignum:

Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque

Maxima formido: nam fures dextra coërcet:
Ait importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
Huc prius, angustis cadavera cellis

Conservus vili portanda locabat in arca:
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,

Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepotî.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari; quo modò tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum.

Cum mihi non tantum furesque, feræque
fueræ

Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
Quantum carminibus quæ versant atque venenis
Humanos animos. Has nullo perire possum,
Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna de-
corum

Protulit os, quin offa legant, herbasque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore, ululantem: pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu. Scalpere terram
Unguis, & pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responfa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea. Major
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem:
Cerea suppliciter stabat fervilibus, atque videre
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera,
fævam

Altera Tisiphonen. Serpentes, atque videres
Infernæ errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcræ.
Mentior at si quid, merdis caput inquier albis
Corvorum; atque in me veniant mictum atque
cacatum

Julius, & fragilis Pedaria, furque Voranus.
Singula quid memorem, quo pacto, alternæ
loquentes,

Umbræ cum Sagana resonarent triste & actum?
 Utque lupi barbam , variæ cum dente colubræ,
 Addiderint furtum terris , & imagine cerea
 Largior arserit ignis ? & ut , non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
 Nam , displosa ionat quantum vesica , pepedi
 Diffusa nate fucus. At illæ currere in urbem ,
 Canidiæ dentes , altum Saganæ caliendum
 Excidere , atque herbas , atque incantiata lacertis
 Vincula , cum magno risuque jocoque videres.

IX.

Narrat quantum sibi negotii cum importuno homine fuerit.

IBAM fortè via sacra , sicut meus est mos ,
 Nescio quid meditans nugarum , totas in illis.
 Occurrit quidam notus mihi nomine tantum ,
 Arreptaque manu : Quid agis , dulcissime , rerum:
 Suaviter , ut nunc est , inquam , & cupio omnia
 quæ vis.

Cum affectaretur : Num quid vis ? occupo. At
 ille ,
 Noris nos , inquit ; docti sumus. Hic ego , pluris
 Hoc , inquam , mihi eris. Misere discedere quæ-
 rent ,

Ite modò oxyus ; interdum confistere ; in aurem
 Dicere nescio quid puerο ; cum sudor ad imos
 Manaret talos. O te , Bollane , cerebri
 Felicem ! aiebam tacitus. Cum qualibet ille
 Garrire , vixis , Urbem laudaret ; ut illi
 Nu repondeham : Misere cupis , inquit , abire ,
 Jamdudum video ; sed nil agis , usque tenabo ,

Perlequar

Persequar hinc, quō nunc iter est tibi; Nil opus
est te

Circumagi : quemdam volo visere , non tibi
notum :

Trans Tiberim longè cubat is , propè Cæsaris
hortos.

Nil habeo quod agam , & non sum piger; us-
que sequar te.

Demitto auriculas , ut iniquæ mentis asellus;

Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille :

Si bene me novi , non Viscum pluris amicum ;
Non Varium facies : nam quis me scribere plu-
res ,

Aut citius possit versus ? quis membra movere
Mollius ? invideat quod & Hermogenes , ego
canto.

Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater ,
Cognati , queis te salvo est opus ? Haud mihi
quisquam ;

Omnes composui. Felices ! nunc ego resto ;
Confice ; namque iustat fatum mihi triste , Sa-
bella

Quod puero cecinit , divina motâ , anus , urnâ :
Hunc neque dira venena , nec hosticus auferet
enfis ,

Nec laterum dolor , aut tussis , nec tarda podagra :
Garrulus hunc quando consumet cumque ; loqua-
ces ,

Si sapiat , vitet , simul atque adoleverit ætas.

Ventam erat ad Vestæ , quarta jam parte diei
Præterita ; & casu , tunc respondere vadatus
Debebat : quod ni fecisset , perdere litem :
Si me amas , inquit , paulum hic ades. Interea , si
Aut valeo stare , aut novi civilia jura ;

Et proposito quo scis. Dubius sum quid faciam , inquit;

Tene relinquam , an rem. Me , fodes. Non faciam , ille:

Et præcedere cœpit. Ego , ut contendere durum est

Cum victore , sequor. Mæcenas quomodo tecum? Hinc repetit : Paucorum hominum , & mentis bene sanæ ,

Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes Magnum adjutorem , posset qui ferre secundas , Hunc hominem velles si tradere : dispeream , ni Summosse omnes. Non isto vivimus illic , Quo tu rere , modo ; domus hac nec purior ulla est ,

Nec magis his aliena malis. Nil mi officit unquam , Dicitur hic , aut est quia doctior : est locus uni Cuique suus. Magnum narras , vix credibile. At qui

Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi Proximus esse. Velis tantummodo ; quæ tua virtus ,

Expugnabis ; & est qui vinci possit ; eoque Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero ; Muneribus servos corrumpam ; non , hodie si Exclusus fuero , desistam ; tempora quæram ; Occurrat in triviis ; deducam : nil sine magno Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit , ecce Fuscus Aristius occurrit , mihi carus , & ilium Qui pulchre nosset. Confistimus. Unde venis , & Quo tendis ? rogat , & respondet. Vellere cœpi , Et prensare manu lentissima brachia , nutans , Littorquens oculos , ut me ciperet. Male falsus Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.

Certè nescio quid secreto velle loqui te
 Ajebas mecum. Memini bene, sed meliori
 Tempore dicam: hodiè tricesima Sabbatho: vin' tu
 Curtis judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
 Religio est. At mi; sum paulò infirmior, unus
 Multorum: ignoscet; alias loquar. Huncine
 solem

Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
 Adversarius: &, Quò tu turpissime? magna
 Inclamat voce: & licet antestari? Ego verò
 Oppono auriculam. Rapit in jus: clamor utri-
 que,
 Undique concursus: sic me servavit Apollo.

X.

*Suum de Lucilio judicium quod tulit, novis
 tuetur rationibus.*

NE M P E incomposito, dixi pede currere ver-
 sus

Lucili. Quis tam Lucili fautor ineptè est,
 Ut non hoc fateatur? At idem, quod fale multo
 Urbem defrictuit, charta laudatur eadem.

Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera;
 nam sic

Et Laberii mimos, ut pulera poëmata mirer.

Ergo non satis est risu diducere rictum
 Auditoris: & est quædam tamen hic quoque vir-
 tus.

Est brevitate opus; ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures.

Et sermones opus est, modo tristis, sape jocosos:

Defendente vicem modò rhetoris , atque poëta;
 Interdum urbani , parcentis viribus , atque
 Extenuantes eas consultò. Ridiculum acri
 Fortius & melius magnas plerumque secatres.
 Illi , scripta quibus Comœdia prisca viris est,
 Hoc stabant , hoc sunt imitandi : quos neque pul-
 cher

Hermogenes unquam legit , neque simius iste ,
 Nil præter Calvum , & doctus cantare Catullum.

At magnum fecit , quod verbis Græca Latiniis
 Miscuit. O seri studiorum ! quine putetis
 Difficile & mirum , Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit ! At sermo lingua concinnus utraque
 Suavior (ut Chio nota si commista Falerni est).
 Cūm versus facias , teipsum percunctor , an &
 cūm

Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli ,
 Scilicet oblitus patriæ , patrisque Latini
 Cūm Pedius causas exsudet Publicola , atque
 Corvinus , patriis intermiscere petita
 Verba foris malis , Canufini more bilinguis ?
 Atque ego cūm Græcos facerem , natus mare citra ,
 Versiculos ; vetuit me tali voce Quirinus ,
 Post medianam noctem visus , cūm somnia vera :
 In sylvam non ligna feras infanius , ac si
 Magnas Cræcorum malis implere catervas.

Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona , dum-
 que
 Difflingit Rheni luteum caput , hæc ego ludo ,
 Quæ nec in æde sonent certantia , judice Tarpa ,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda thea-
 tris.

Arguta meretrice potes , Davoque Cremeta
 Studente senem , comis garrire libellos

Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
 Facta canit pede ter percusso. Forte Epos acer,
 Ut nemo, Varius dicit. Molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere pos-
 sem,

Inventore minor. Neque ego illi detrahere ausim
 Hærentem capiti multa cum laude coronam.

At dixi fluere hunc luctulentum, sæpe ferentem
 Plura quidem tollenda relinquendis? Age, quæso,
 Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
 Nil comis Tragici mutat Lucilius Atti?
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 Cum de se loquitur, non ut majore reprendis?
 Quid vetat & nosmet Lucili scripta legentes,
 Quærere num illius, num rerum dura negari
 Verficulos natura magis factos, & euntes
 Mollius, ac si quis pedibus quid claudere senis,
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
 Ante cibum versus, totidem cœnatus? Etrusci
 Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 Ingenium; capsis quem fama est esse, librisque
 Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis & urbanus, fuerit limatior idem,
 Quam rudis & Græcis intacti carminis auctor,
 Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
 Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
 Perfectum traheretur, & in versu faciendo
 Sæpe caput scaberet, vivos & roderet unguis.

Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint
 Scripturus; neque te ut miretur turba labores,
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens

Vilibus in ludis dictari carmina malis?

Non ego. Nam satis est Equitem mihi plaudere &
ut audax,

Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.

Men' moveat cimex Pantilius? Aut cruciet, quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?

Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus; & hæc utinam Viscorum laudet uterque!

Ambitione relegata, te dicere possum,

Pollio; te Messala, tuo cum fratre; simulque

Vos, Bibule, & Servi; simul his te, candide
Furni:

Complures alios, doctos ego quos & amicos;
Prudens prætero; quibus hæc, sint qualiacum-
que.

Arridere velim; doliturus, si placeant spe

Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,

Discipularum inter jubeo plorare cathedras.

I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI
S A T Y R A R U M
L I B E R S E C U N D U S.

I.

Sintne omnino Satyra non scribenda.

HORATIUS. **S**UNT, quibus in Satyra videat
nimis acer; & ultra
Legem tendere opus: fine nervis altera; quidquid
Composui, pars esse putat; similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebat,
Quid faciam, praescribe.

TREB. Quiescas.

HOR. Ne faciam, inquis.

Omnino versus?

TREB. Aio.

HOR. Peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire.

TREB. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus
alto,

I iv.

Irriguumque mero sub noctem corpus habent:
 Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
 Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
 Præmia latus.

HOR. Cupidum, pater optime, vires
 Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
 Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnera Parthi.

TREB. Attamen & justum poteras, & scribere
 fortē,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius.

HOR. Haud mihi deero,
 Cūm res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentām non ibunt Cæsaris aurem;
 Cui malē si palpere, recalcitrat undique tutus.

TREB. Quantō rectius hoc quam tristi lædere
 versu

Pantolabum scurram, Nomentanumque nepo-
 tem?

Cūm. sibi quisque timet, quamquam est intactus,
 & odit.

HOR. Quid faciam? Saltat Milonius, ut se-
 mel icto

Accessit fervor capiti, numerusque lucernis:
 Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
 Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studio-
 rum

Millia. Me pedibus delectat claudere verba
 Lucili ritu, nostrūm melioris utroque.

Ille velut fidis arcana sodalibus olim
 Credebat libris; neque, si male cesserat usquam;
 Decurrens aliò, neque si bene: quò fit, up-
 omnis

Votiva pateat, veluti descripta tabella,

Vita fons! Sequor hunc, (Lucanus, an Appulus, anceps:

Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc, pulsis, vetus est ut fama, Sabellis:
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis;
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta.) Sed hic stylus haud petet
ultra

Quemquam animantem, & me veluti custodiet
ensis

Vagina tectus: quem cur distringere coner,
Tatus ab infestis iatronibus? O pater & Rex
Juppiter, ut pereat positum rubigine telum.

Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! At ille;
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit; & insignis tota cantabitur Urbe.

Cervius iratus, leges minitatur, & urnam,
Canidia Albuci, quibus est inimica, venenum;
Grande malum Furius, si quis se judge certet:
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utquæ
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit: unde, nisi intus
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera: mirum;
Ut neque calce lupus quemquam, neque dento
petit bos;

Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.

Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romæ, seu fors ita jussit; exul,
Quisquis erit vitæ, scribam, color.

TREB. O puer, ut sis

Vitalis metuo; & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

HOR. Quid? cūm est Lucilius ausuſ
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis? num Lælius, aut quī
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensi, aut Iefo doluere Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
 Primores populi arripuit, populumque tributim;
 Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.
 Quin ubi se à vulgo, & scena, in secreta remo-
 riant,

Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli;
 Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego;
 . quamvis

Infra Lucili censum, idgeniumque, tamē me
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; & fragili quærrens illidere dentem,
 Offendet solidō: nisi quid tu, docte Trebatī,
 Dissentis.

TREB. Evidē nihil hinc diffingere possim:
 Sed tamē ut monitus caveas, ne fortè negoti
 Incutiat tibi quid sanctarum inficitia legum:
 Si mala condiderit in quēm quis carmina, jus est
 Judiciumque.

HOR. Esto, si quis mala: sed bona si quis,
 Judice condiderit laudatus Cæsare; si quis
 Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse,
 Solventur risu tabulæ, tu missus abibis.

II.

Frugalitatem commendat.

QUAE virtus, & quanta, boni, sit vivere
parvo,
(Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit
Ofellus,

Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite, non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus; & cum
Acclinus falsis animus, meliora recusat;
Verum hic impransi, mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem sestatu, equove
Lassus ab indomito; vel, si Romana fatigat
Militia assuetum græcari; seu pila velox,
Molliter austерum studio fa lente laborem,
Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco:
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis,
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Fa-
lerno

Ne biberis diluta. Foris est promus, & atrum
Defendens pisces hyemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas,
&

Qui partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria quære
Sudando: pinguem vitiis, albumque, nec ostrea,
Nec icarus, aut poterit peregrina juvare lagois.

Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius quam gallina terge palatum,

Ivj

Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
 Rara avis, & pieta pandat spectacula cauda:
 Tanquam ad rem attineat quidquam. Num ves-
 ceris ista,
 Quam laudas, pluma? Cestove num adest honor
 idem?

Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa,
 Imparibus formis deceptum te patet: esto.

Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an
 alto

Captus hiet, pontesne inter jaestatus, an amnis
 Ostia sub Tusci? Laudas, infane, trilibrem
 Nullum, in singula quem minuas pulmenta ne-
 cessit est.

Dicit te species, video. Quo pertinet ergo
 Proceros odisse lupos? Quia scilicet illis
 Majorem natura modum dedit, his breve pons-
 dus.

Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem, ait Harpyis gula digna rapacibus. At
 vos

Præsentes Austri, coquite horum obsonia. Quan-
 quam

Putet aper, rhombusque recens, mala copia
 quando

Ægrum sollicitat stomachum, cum rapula
 plenus

Atque acidias mavult inulas. Necdum omnis
 abacta

Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis,
 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
 Galloni praconis erat acipenserè mensa
 Infamis. Quid? tum rhombos minus æquor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,

Donec vos auctor docuit Prætorius. Ergo
 Si quis nunc mergos suaves edixerit astos ;
 Parebit pravi dōcilis Romana juventus.
 Sordidus à tenui victu distabit , Ofello
 Judice. Nam frustra vitium vitaveris illud ;
 Si te aliò pravus detorseris. Avidienus ,
 Cui Canis ex vero dictum cognomen adhæret ;
 Quinq̄ iennes oleas est , & sylvestria corna ;
 Ac , nisi mutatum , parcit defundere vinum , &
 Cu,us odorem olei nequeas perferre (licebit
 Ille repotia , natales , aliosve dierum
 Fes̄os albatus celebret) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat , veteris non parcus acetū.

Quali igitur victu sapiens utetur ? & horum
 Utrum imitabitur ? hac urget lupus , hac canis
 angit.

Mundus erit , qui non offendet sordibus , atque
 In neutram partem cultūs miser. Hic neque servis ,
 Albuci senis exemplo , dum munia didit ,
 Sævus erit : nec sic , ut simplex Nævius , unctam
 Convivis præbebit aquam : vitium hoc quoque
 magnum.

Accipe nunc , victus tenuis quæ quantaque se-
 cum

Afferat. In primis valeas bene : nam , variae res
 Ut noceant homini , credas , memor illius esse ,
 Quæ simplex olim tibi federit. At simul assis .
 Miseris elixa , simul conchylia tundis ;
 Dulcia se in bilem vertent , stomachoque tumul-
 tum

Lenta feret pituita. Vides , ut pallidas omnis
 Cæna desurgat dubia ? Quin corpus onustum
 Hesternis vitiis animum quoque prægravat unā :
 Atque affigit humo divinæ particulam auræ.

Alter , ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit , vegetus præscripta ad munia sur-
git.

Hic tamen ad melius poterit transcurrere quon-
dam :

Sive diem festum rediens advexerit annus ;
Seu recreare volet tenuatum corpus ; ubique
Accedent anni , & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam ;
Quam puer & validus præsumis , mollitem , seu
Dura valetudo inciderit , seu tarda senectus ?
Rancidum aprum antiqui laudabant : non quia
nasus

Illis nullus erat ; sed credo , hac mente , quod
hos pes

Tardius adveniens , vitiatum commodius , quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam
inter

Heroas natum tellus me prima tulisset !

Das aliquid famæ , quæ carmine gravior , aurem
Occupat humanam ? Grandes rhombi , pati-
næque

Grande ferunt unâ cum damno dedecus. Adde
Iratum patruum , vicinos , te tibi iniquum ,
Et frustra mortis cupidum , cùm deerit egenti
Æs , laquei pretium. Jure , inquis , Trausius istis
Jurgatur verbis : ego vectigalia magna ,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod superat , non est melius quo insumere possis ?
Cur eget indignus quisquam te divite ? Quare
Templa ruunt antiqua Deûm. Cur , improbe ,
charæ

Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo ?
Uni nimirum recte tibi semper erunt res ?

Omagnus post hac inimicis risus ! Uterne
Ad casus dubios fidel sibi certius ? hic , qui
Pluribus assuerit mentem , corpusque superbū ;
An qui , contentus parvo , metuensque futuri ,
In pace , ut sapiens , aptarit idonea bello ?
Quò magis his credas : puer hunc ego parvus
Ofellum

Integris opibus novi non latius usum ,
Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore & gnatis , fortem mercede colonum ;
Non ego , narrantem , temerè ediluce profesta
Quidquam , præter olus , fumosæ cum pede
pernæ.

Ac mihi , cùm longum post tempus venerat
hospe ,

Sive operum vacuo gratius conviva per imbræ.
Vicinus , bene erat , non piscibus urbe petitis ,
Sed pullo atque hædo ; tum pensilis uva secundas ,
Et nux ornabat mensas , cum duplice ficu ;
Post hoc ludus erat culpa potare magistra.

Ac venerata Ceres , ut culmo surgeret alto ;
Explicit vino contractæ feria frontis.

Sæviat , atque novos moveat fortuna tumultus ,
Quantum hinc imminuet ? Quantò aut ego parcius ,
aut vos ,

O pueri , rituistis , ut huc novus incola venit ?
Nam propriæ telluris herum natura , neque
illum ,

Nec me , nec quemquam statuit. Nos expulit ille :
Illum aut nequities , aut vafri infictia juris ,
Postremo expellet certè vivacior heres .
Nunc ager Umbreni sub nomine , nuper Ofelli ,
Dictus , erit nulli proprius ; sed cedet in usum ;

Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

III.

Vix quemquam non insanire.

DAMASIPPUS. **S**ic raro scribis, ut toto non
quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque rete-
xens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus,
Nil dignum sermone canas. Quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugisti, sobrius; ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe.

HOR. Nil est;
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Dis, atque poëtis.

DAM. Atqui vultus erat multa & præclara mi-
nantis,

Si vacuum tepido cepisset villula testo.

Quorsum peccinuit stipare Platona Menandro;
Eupolin, Archilocum, comites educere tantes;
Invidiam placare paras, virtute relicta?
Comtemnere, miser. Vitanda est improba Siren
Desidia, aut quidquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo.

HOR. Di te, Damasippe, Deæque
Verum ob consilium donent tonfore. Sed unde
Tam bene me nosti?

DAM. Postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excusus propriis. Olim nam querere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus ære:

Quid sculptum infabré, quid fusum durius esset.
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos, egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
 Imposuere mihi cognomen compita. H. Novi,
 Et morbi miror purgatum te illius. D. Atqui
 Emovit veterem mirè novus; ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri, capitifve dolore:
 Ut lethargicus his cùm sit pugil, & medicum ur-
 get.

HOR. Dum ne quid simile huic, esto, ut lubet.

DOM. O bone, ne te

Frustrere: insanis & tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinus veri crepat, unde ego mira-
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
 Solatus jussit sapientem pascere barbam,
 Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam male re gesta cùm vellem mittere operto
 Me capite in flumen, dexter stetit: & cava faxis
 Te quidquam indignum: pudor, inquit, te ma-
 lus urget,

Insanos qui inter vereare insanus haberi.

Primum nam inquiram quid sit furere: hoc si
 erit in te

Solo, nil verbi, pereas, quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia, & quæcumque inscitia veri
 Cœcum agit, insanum Chrysippi porticus &
 grex

Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula
 Reges,

Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
 Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
 Insano posuere. Velut sylvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit,

Ille sinistrorum , hic dextorum abit : unus
utriusque

Error , sed variis illudit partibus : hoc te
Crede modo insanum , nihilo ut sapientior ille ,
Qui te deridet , caudam trahat. Est genus unum
Stultiæ , nihilum metuenda timentis ; ut ignes ,
Ut rupes , fluviosque in campo obstare queratur.
Alterum & huic varium , & nihilo sapientius ,
ignes

Per medios , fluviosque ruentis. Clamet amica
Mater , honesta soror , cum cognatis pater ,
uxor :

Hic fossa est ingens , hic rupes maxima , serva :
Non magis audierit , quām Fusius ebrius olim ,
Cū Ilionam edormit , Catenis mille ducentis ,
Mater te appello clamantibus. Huic ego vulgum
Errori similem cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo :
Integer est mentis Damasippi creditor ? Esto ;
Accipe quod numquam reddas mihi , si tibi
dicam ,
Tunc insanus eris , si acceperis ? an magis ex-
cors ,
Rejecta præda , quam præsens Mercurius fert ?
Scribe decem à Nerio : non est satis : adde
Cicutæ

Nodosi tabulas centum , mille adde catenas ;
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Cū rapiet in jus malis ridentem alienis ;
Fiet aper , modò avis modò saxum , & , cū
volet , arbor.

Si male rem gerere , insanii est ; contra , bene
fani :

Putidius multò cerebrum est , mihi crede , Perilli

Dicantis , quod tu nunquam rescribere possis.

Audire , atque togam jubeo componerè : quis-

quis

Ambitione mala , aut argenti pallet amore ;

Quisquis luxuria , tristive superstitione ,

Aut alio mentis morbo calet : huc propius me ;

Dum doceo insanire omnes , quos ordine adite .

Danda est ellebori multo pars maxima avaris :

Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem .

Heredes Staberi summam incidere sepulcro ,

Ni sic fecissent , gladiatorum dare centum

Damnati populo paria , atque epulum , arbitrio

Arrî ,

Frumenti quantum metit Africa. Sive ego pravè ,

Seu rectè , hoc volui , ne sis patruus mihi. Credo

Hoc Staberi prudentem animum vidisse .

DAM. Quid ergo

Sensit , cùm summam patrimonii insculpere faxo

Heredes voluit ? S. Quoad vixit , credit ingens

Fauperiem vitium , & cavit nihil acrius : ut h

Fortè minus locuples uno quadrante periret ,

Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res

Virtus , fama , decus , divina , humanaque , pulchris

Divitius parent ; quas qui construxerit , ille

Clarus erit , fortis , justus , D. Sapiens etiam ?

STERT. Et rex ,

Et quidquid volet. Hoc , veluti virtute paratum ,

Speravit magnæ laudi fore. D. Quid simile isti

Græcus Aristippus ? qui servos projicere aurum

In media jussit Libya : quia tardius irent

Propter onus segnes. Uter est insanior horum ?

STERT. Nil agit exemplum , litem quod lite re-
solvit.

Si quis emat citharas , emptas comportet in
unum ,

Nec studio citharæ , nec Musæ deditus ulli ;
 Si scalpta , & formas , non sutor ; nautica vele
Aversus mercaturis ; delirus , & amens
Undique dicatur meritò . Quid discrepat istis ,
 Qui nummos , aurumque recondit , nescius uti
Compositis , metuensque velut contingere sa-
 crum ?

Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo faste ; neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum ,
 Ac potius folijs parcus vescatur amaris :
 Si positis intus Chii , veterisque Falerni
 Mille cadis (nihil est) ter centum milibus ; **acres**
 Potet acetum : age ! si & stramentis incubet , unda
 Octoginta annos natus , cui stragula vestis ,
 Blattarum ac tinearum epulæ , putreficat in **arcæ** :
Nimirum insanus paucis videatur , eò quod
 Maxima pars hominum morbo jaestatut codem .
 Filius , aut etiam hæc libertus ut ebibat heres ,
 Dis iniunice senex , custodis ? ne tibi desit :
 Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum ;
 Ungere si caules oleo meliore caputque
Cœperis impexa scđum porrigine ? Quare ,
 Si quidvis satis est , perjurias , surripis , aufors
Undique ? Tun'sanus ? Populum si cädere faxis
Incipias , servosve tuo , quos ære pararis ,
 Insanum te omnes pueri , clamantque puellæ .
 Cūm laqueo uxorem interimis , matremque ver-
 neno ,
 Incolumi capite es ? Quid enim ? neque tu hoc
 facis Argis ,
 Nec ferro , ut demens genitricem occidit Orestes .
 An tu reris eum occisa insanisse parente ,
 Ac non ante malis dementem æcum Furii , quæc-

In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
 Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
 Nil sanè fecit, quod tu reprendere possis:
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram : tantum maledicit utriusque, vocando
 Hanc, Furiam, hunc, aliud, jussit quod splen-
 dida bilis.

Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
 Quid Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla, vappampue profestis,
 Quondam lethargo grandi est oppressus: ut heres
 Jam circum loculos & claves, laetus ovansque
 Curreret. Hunc medicus multum celer atque fi-
 delis

Excitat hoc pacto: mensam ponì jubet, atque
 Effundi saccos nummorum; accedere plures
 Ad numerandum. Hominem sic erigit. Addit &
 illud,
 Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet heres.
 Men'vivo; ut vivas igitur, vigila: hoc age.
 Quid vis?

Deficient inopem venæ te, ni cibus, atque
 Ingens accedat stomacho fultura ruentis.
 Tu cessas? agedum, sume hoc ptisanarium
 oryzæ.

Quanti emptæ? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus.
 Eheu!

Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapi-
 nis?

DAM. Quisnam igitur fanus? S. Qui non stultus.
 D. Quid avarus?

STER. Stultus & insanus. DAM. Quid? si qui
 non sit avarus?

Continuò fanus? STERT. Minimè. D. Cur Stoice? S. Dicam.

Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Rechè est igitur , surgetque ? Negabit ,
Quod latus , aut renes morbo tententur acuto.

Non est perjurus , neque sordidus : immolet
æquis

Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus , & audax :
Naviget Anticyram : quid enim differt , balatroni
Dones quidquid habes , an nunquam utare paratis? Servius Oppidius Canusi duo prædia , dives
Antiquo censu , gnatis divisæ duobus
Fertur , & hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum : Postquam te talos , Aule , nucesque
Ferre sinu laxo , donare , & ludere vidi ;
Te , Tiberi , numerare , cavis abscondere tristem :
Extimui , ne vos ageret vasania discors ;
Tu Nomentanum , tu ne sequerere Cicutam .
Quare per Divos oratus uterque Penates ,
Tu cave , ne minuas ; tu , ne majus facias id
Quod fatis esse putat pater , & natura coercet.
Præterea ne vos titillet gloria , jure-
Jurando obstringam ambo : uter iEdilis fuerit , vel
Vestrūm Prætor , is intestabilis & sacer esto .
In cicere , atque faba , bona tu perdasque lupinis .
Latus ut in Circō spatiere , aut æneus ut stes ,
Nudus agris , nudus nummis , infane , paternis?
Scilicet ut plausus , quos fert Agrippa , feras tu ,
Astuta ingenuum vulpes initata leonem?

Ne quis humasse velit Ajacem , Atrida , vetas
cur ?

A. Rex sum , S. Nil ultra quæro , plebeius
AGAM. Et æquam.
Rem imperito: ac , si cui videor non justus , inulta

Dicere quæ sentit , permitto.

STERT. Maxime regum ,

Di tibi dent capta clastem deducere Troja.

Ergo consulere , & mox respondere licebit ?

AGAM. Consule.

STERT. Cur Ajax , heros ab Achille secundus ,
Putrefecit , toties servatis clarus Achivis ?

Gaudet ut populus Priami , Priamusque inhu-
mato ,

Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro ?

AGAM. Mille ovium infanus morti dedit , in-
clytum Ulyssem ,

Et Menelaum unâ mecum se occidere clamans.

STERT. Tu cùm pro vitula statuis dulcem Au-
lide gnatam

Anse aras , spargisque mola caput , improbe ,
falsa ,

Rectum animi servas ? Quorsum ? infanus quid
enim Ajax

Fecit , cùm stravit ferro pecus ? abstinuit vim
Uxore , & gnato , mala multa precatus Atridis ;
Non ille , aut Teucrum , aut ipsum violavit
Ulyssem ?

A. Verum ego , ut hærentes adverso littore naves
Eriperem , prudens placavi sanguine Divos.

STERT. Nempe tuo , furiose.

AGAM. Meo , sed non furiosus.

S. Qui species alias veri , scelerisque tumultu
Pernistas capiet , commotus habebitur : atque
Stultiane erret , nihilum distabit , an ira .

Ajax immeritos dum occidit , desipit , agnos ?

Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes ,
Stas animo ? & purum est vitio tibi , cum tumi-
dum est cor ?

Si quis lectica nitidam gestare amet agnām ;
 Huic vēstem, ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum ;
 Pusam, aut puillam appellat, fortique marito
 Destinet uxorem, interdicto huic omne adimat
 jus

Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis gnata m̄ pro muta devovet agna,
 Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
 Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
 Et furiosus erit: quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.

Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe
 mecum;

Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.

Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
 Cum scurris fartner, cum Velabro omne maceſ-
 lum,
 Manè domum veniant. Qui cùm venēre frequen-
 tes,

Verba facit leno! Quidquid mihi, quidquid &
 horum

Cuique domi est, id crede tuum, & vel nunc
 pete, vel cras.

Accipe, quid contrā juvenis responderit æquus:
 In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 Cœnem ego: tu pisces hyberno ex æquore verris:
 Segnis ego, indignus, qui tantum possideam:
 aufer,

Sume tibi decies, tibi tantumdem, tibi triplex.

Filius Æſopi detractam ex aure Megellæ,
 (Scilicet ut decies solidū exforberet) aceto
 Diluit insignem baccam; qui sanior, ac fi-

Illud

Illud idem in rapidam flumen, jaceretve clo-
cam?

Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis pravorum & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coemptas,
Quorsum habeant sani? creta, an corbone no-
tandi?

Aedificare casas, plaustello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum, amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet, amare?
Nec quidquam differre: utrumve in pulvere, tri-
mus

Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores; quero, faciasne quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpfisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri?

Porrigit irato puero cum poma, recusat:
Sume, catelle, negat: si non des, optat. Ama-
tor

Exclusus qui distat? agit ubi secum eat an non,
Quo redditurus erat non arcessitus? & haeret
Invisis foribus. Nec nunc, cum me vocet ultro,
Accedam. An potius mediter finire dolores?
Exclusit: revocat: redeam? Non, si obsecret.

Ecce

Servus non paulo sapientior: O here, quae res
Nec modum habet, neque consilium, ratione
modoque

Traetari non vult. In amore haec sunt mala: bel-
lum,

Pax rursum. Haec si quis tempestatis prope ritu

Mobilia , & cæca fluitantia sorte , laboret
Reddere certa sibi ? nihil plus explicet , ac si
Insanire paret certa ratione , modoque .

Quid cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes , si cameram percussi forte , penes te' es ;
Quid ? cum balba feris annoso verba palato ;
Ædificante casas qui sanior ? Adde cruentem
Stultitiae , atque ignem gladio scrutare . Modò ,
inquam ,

Hellade percussa , Marius cum præcipitat se ,
Cerritus fuit ? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem , & sceleris damnabis eundem ;
Ex more imponens cognata vocabula rebus ?

Libertinus erat , qui circum compita ficcus
Lautis manè senex manibus currebat , & unum
(Quid tam magnum ? addens) unum me surpite
morti ,

Dis etenim facile est , orabat . Sanus utrisque
Auribus , atque oculis , mentem nisi , litigiosus ,
Exciperet dominus , cum venderet . Hoc quoque
vulgaris

Chrysippus ponit fœcunda in gente Meneni .

Juppiter , ingentes qui das adimisque dolores ,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis ,
Frigida si puerum quartana reliquerit , illo
Manè die , quo tu indicis jejunia , nudus
In Tiberi stabit . Casus , medicu' levarit
Ægrum ex præcipiti ; mater delira necabit
In gelida fixum ripa , febrimque reducit .

Quone malo mentem concussa ? timore Deorum .

D. Hæc mihi Stertinus , Sapientum octavus ,
amico

Arma dedit , posthac ne compellarer inultus .
Dixerit insanum qui me , totidem audiens , atque

espiceret ignoto discet pendentia tergo.

HOR. Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris :

Quam me stultitiam (quoniam non est genus unum)

Insanire putas ? Ego nam videor mihi sanus.

DAM. Quid ? caput abscissum demens cum portat Agave

Gnati infelici, sibi tum furiosa videtur ?

H. Stultum me fateor (liceat concedere veris)

Atque etiam insanum, tantum hoc edifferet, quo me

Ægrotare putas animi vitio. D. Accipe : Primùm

Ædificas, hoc est, longos imitaris, ab imo

Ad summum totus moduli bipedalis : & idem

Corpore majorem rides Turbonis in armis

Spiritum & incessum. Qui ridiculus minus illo ?

An quodcumque facit Mæcenas, te quoque vœrum est,

Tanto dissimilem, & tanto certare minorem ?

Absentis ranis pullis vituli pede pressis,

Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens

Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,

Quantane ? num tandem, se inflans, sic magna fuislet ?

Major dimidio. Num tanto ? cum magis atque

Se magis inflaret ? Non, si te ruperis, inquit,

Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.

Adde poëmata nunc : hoc est, oleum adde canino.

Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.

Non dico horrendam rabiem. HOR. Jam desine.

DAM. Cultum

Majorem censu.

K ij

HOR. Teneas, Damasippe, tuis te;
O major tandem parcas insane minori.

IV.

Epicureos ridet.

HORATIUS. **U**NDE & quò Catius?
CATIUS. Non est mihi tempus, aventi
Ponere signa novis præceptis: qualia vincant
Pythagoram, Anytique reum, doctumque Platona
H. Peccatum fateor, cùm te sic tempore lœvo
Interpellarim. Sed des veniam, bonus, oro.
Quòd si interciderit tibi nunc aliquid, repetes
mox:

Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque

CAT. Quin id erat curæ, quo pacto cunctate-
nerem,

Utpote res tenues, tenui sermone peractas.

HOR. Ede hominis nomen: simul & Romanus,
an hospes.

CAT. Ipsa memor præcepta canam: celabitur
auctor.

Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis
Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum,
Caule suburbano, qui fccis crevit in agris,
Dulcior. Irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
Ne gallina malum responset dura palato;
Doctus eris vivam misto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratensis optima fungis
Natura est: aliis male creditur. Ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris

Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno :
 Mendosè; quoniam vacuis committere venis
 Nil nisi lene decet. Leni præcordia mulso
 Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
 Mitulus, & viles pellet obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implet conchylia lunæ.
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Bajano melior Lucrina peloris:
 Oœtra Circæis, Miseno oriuntur echini,
 Peñinibus patulis jaçtat se molle Tarentum.

Nec sibi coenarum quivis temere arroget ar-
 tem,
 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est cara pisces avertere mensa,
 Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 Umber, & ligna nutritus glande, rotundas
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem.
 Nam Laurens malus est, ulvis & arundine pin-
 guis.

Minea summittit capreas non semper ed ules.
 Fæcundæ leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quæ natura, & fore
 aetas,

Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
 Sunt, quorum ingenium nova tantum crûstula
 promit.

Nequaquam satis in re una consumere curam :
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo.
 Massica si cœlo supponas vina sereno ;
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura.

Et decedet odor nervis inimicus : at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
 Vina , columbino limum bene colligit ovo :
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis , & Afra
 Potorem cochlea ; nam laetitia innat acri
 Post vinum stomacho ; perna magis , ac magis
 hillis

Flagitat in morsus refici : quin omnia milit , .
 Quæcumque immundis fervent allata popinis.

Est operæ pretium duplicitis pernoscere juris
 Naturam. Simplex è dulci constat olivo ,
 Quod pingui miscere mero muriaque decebit ,
 Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis ,
 Corycioque croco sparsum stetit , insuper addes
 Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.

Picenis cedunt pomis Tiburtia succo :
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.

Hanc ego cum malis , ego sæcem primus , &
 halec ,
 Primus & invenior piper album , cum sale nigro
 Incretum , puris circumposuisse catillis.

Immane est vitium , dare millia terna ma-
 cello ,

Angustoque vagos pisces urgere catino.

Magna movet stomacho fastidia , seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus , dum furta ligurit ;
 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
 Vilibus in scopis , in mappis , in scobe , quantus
 Confistit sumptus ? neglectis , flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulenta radere palma ,

Et Tyrias dare circum illota toralia vestes,
Oblitum quanto curam , sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius illis ,
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis ?

HOR. Docte Cati , per amicitiam , divosque ro-
gatus ,
Ducere me auditum , perges quocumque , me-
mento .

Nam quamvis referas memori mihi pectori cuncta ,
Non tamen interpres tantumdem juveris : adde
Vultum habitumque hominis , quem tu vidisse
beatus

Non magni pendis , quia contigit . At mihi cura
Non mediocris inest , fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ .

V.

In testamentorum captatores.

ULYSSES. H o c quoque , Tiresia , præter nar-
rata , petenti
Responde : Quibus amissas reparare queam res
Artibus atquè modis ... Quid rideas ?

TIRESIAS. Jamne doloso
Non satis est Ithacam revehi , patriosque Penates
Aspicere ?

ULYS. O nulli quidquam mentite , vides ut
Nudus inopsque domum redeam , te vate : neque
illuc

Aut apotheca procis intacta est , aut pecus . At-
qui

Et genus , & virtus , nisi cum re , vilior alga est .

T. Quando pauperiem missis ambagibus horres ;

S A T Y R A R U M

Accipe qua ratione queas ditescere, Turdus
Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia
poma,

Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

ULYS. Utne tegam spurco Damæ latus? Haud
ita Trojæ

Me gessi, certans semper melioribus. T. Ergo
Pauper eris.

ULYS. Fortem hoc animum tolerare jubebo,
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias, ærifque ruam, dic, augur, acervos.

TIT. Dixi equidem, & dico. Captes astutus
ubique

Testamenta senum: neu, si vafer unus & alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius esto
Defensor: fama civem, caufaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine
molles

Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi: causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum cassa nuce pauperet. Hæc mea cura
est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum,
atque

Pelliculum curare jube. Si cognitor ipse;
 Persta atque obdura, seu rubra canicula findet
 Infantes flatuas; seu pingui tentus omafo
 Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
 Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tan-
 gens

Inquiet, ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
 Plures annabunt thunni, & cetaria crescent.

Si cui præterea validus male filius in re
 Præclara sublatus aletur, ne manifestum
 Cœlibis obsequium nudet te; leniter in spem
 Arrepe officiosus, ut & scribare secundus
 Heres: &, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias. Perraro hæc alea fallit.

Qui testamentum tradet tibi cumque legen-
 dum,

Abunere, & tabulas à te removere memento:
 Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
 Cera velit versu: solus, multisne coheres,
 Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
 Scriba ex Quinqueviro corvum deludet hiantem:
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.

ULYS. Num furis? an prudens ludis me, obs-
 cura canendo;

TER. O Laëtriade, quidquid dicam, aut erit,
 aut non;

Divinare etenim magus mihi donat Appollo.

ULYS Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet,
 ede.

TER. Tempore quo Juvenis Parthis hortendus,
 ab alto

Demissum genus Aenea, tellure, marique

Magnus erit ; fortis nubet procula Corano

Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.

Tum gener hoc faciet : tabulas socero dabit , atque

Ut legat , orabit : multum Nasica negatas

Accipiet tandem , & tacitus leget : invenietque

Nil sibi legatum , praeter plorare , suisque.

Illud ad hæc jubeo : mulier si forte dolosa ,

Libertusve senem delirum temperet , illis

Accedas socius : laudes , lauderis ut absens.

Me sene , quod dicam , factum est : anus improba Thebis

Ex testamento sic est elata : cadaver

Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres ,

Scilicet elabi si possit mortua : credo ,

Quod nimiū institerat viventi. Cautus adito :

Neu desis operæ , neve immoderatus abundes.

Difficilem & morosum offendes garrulus. Ulro

Non etiam fileas. Davus sis comicus , atque

Stes capite obstipo , multum similis metuenti.

Obsequio graffare : mone , si increbuit aura ,

Cautus uti velet carum caput : extrahe turba

Oppositis humeris aurem substringe loquaci.

Importunus amat laudari ? donec , ohe , jam

Ad cœlum manibus sublatiis dixerit , urge , &

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Cum te servitio longo , curaque levarit ,

Et certum vigilans : Quartæ sit partis Ulysses ,

Audieris , heres : Ergo nunc Dama sodalis

Nusquam est ? unde mihi tam fortis , tamque fidelem ?

Sparge subinde : & si paulum potes , illachrymare : est

Gaudia prudentem vultum celare. Sepulcrum

Commissum arbitrio sine sordibus extrue. Funus
 Egregie factum laudet vicinia. Si quis
 Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
 Dic: Ex parte tua, seu fundi, five domus sit
 Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. Vive, valeque.

V.

Otii laudes & vitae rusticæ.

Hoc erat in votis: modus agri non ita mag-
 nus,
 Hortus ubi, & testo vicinus jugis aquæ fons,
 Et paullum sylvæ super foret. Auctius, atque
 Di melius fecere, bene est. Nihil amplius oro,
 Maja nata, nisi ut propria hæc mihi munera
 faxis.
 Si neque majorum feci ratione mala rem;
 Ne sum facturus vitio culpave minorem;
 Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille;
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
 O si urnam argenti fors quæ mihi monstret, ut
 illi,
 Thesauro invento, qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule! si quod adest, gratum juvat; hac prece-
 te oro,
 Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
 Ingenium; utque soles, custos mihi maximus
 adfis.
 Ergo ubi me in montes & in arcem ex urbe re-
 movi,

Quid prius illustrem satyris, musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus
Auster,

Autumnusque gravis, Libitinæ questus acerbæ.

Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos, vitæque labores
Instituunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
Principium. Romæ sponsorem me rapis : eiā,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge;
Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore dicem gyro trahit, ire necesse esto.
Postmodo, quod mi obfit, clarè, certumque lo-
cuto,

Luctandum in turba. Facienda injuria tardis.

Quid vis, insane, & quas res agis? improbus
urget

Iratis precibus. Tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras,
Hoc juvat, & melli est, non mentiar. At simul
atras

Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat fibi ad effuses ad puteal cras.

De re communis scribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas, signa tabellis
Dixeris, experiar; si vis, potes, addit, & instar.

Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum

In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere
rheda

Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota est? Thrax est Gallina
Syro par?

Matutina

Matutina parum cautos jam frigora mordent ;
Et, quæ rimosa bene deponuntur in aure.

Per totum hoc tempus , subiectior in diem &
horam

Invidiæ. Noster ludos spectaverit unâ ,
Luserit in campo , fortunæ filius , omnes.

Frigidus à Rostris manat per compita rumor ;
Quicumque obvius est , me consulit. O bone
(nam te

Scire , Deos quoniam proprius contingis , oportet) .

Numquid de Dacis audisti ? Nil equidem. Ut tū
Semper eris derisor ! At omnes dī exagitent me ,
Si quidquam. Quid ? militibus promissa , Triquetra
Prædia Cæsar , an est Itala tellure datus ?

Jurantem me scire nihil mirantur , ut unum
Scilicet egregii mortalem , altique silenti.

Perditur hæc inter misero lux , non sine votis :
O rus , quando ego te aspiciam ? quandoque li-
cebit

Nunc veterum libris , nunc somno , & inertibus
horis ,

Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ ?

O quando faba Pythagoræ cognata ; simulque
Unæta satis pingui ponentur oluscula lardo ;

O noctes , coenæque Deum ! quibus ipse , meique
Ante larem proprium vescor , vernasque procaces

Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est ,
Siccat inæquales calices conviva , solutus

Legibus infanis : seu quis capit acria fortis

Pocula , modicis uescit lætiüs. Ergo

Sermo oritur , non de villis domibusve alienis ;
Nec male necne Lepos saltet : sed quod magis ad

nos

Divitiis homines , an sint virtute beati :
Quidve ad amicitias , usus , reatumve trahat nos :
Ec quæ sit natura boni , sumumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas . Nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes , sic incipit : Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo , veterem vetus hospes amicum ;
Asper , & attentus quæfisis , ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum . Quid multa ? neque
illi

Sepositi ciceris , nec longæ invidit avenæ :
Aridum & ore ferens acinum , semesaque lardi
Frusta dedit , cupiens varia fastidia cœna
Vincere ; tangentis male singula dente superbo :
Cùm pater ipie domus , palea porrectus in horna
Esset ador , loliumque , dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc : Quid te juvat , inquit ,
amice ,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso ;
Vin'tu homines urbemque feris præponere sylvis ?
Carpe viam , mihi crede , comes ; terrestria
quando

Mortales animas vivunt fortita , neque ulla est
Aut magno , aut parvo leti fuga . Quo , bone ,
circa ,

Dum licet , in rebus jucundis vive beatus .
Vive memor quæm sis ævi brevis . Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere , domo levis exsilit . Inde
Ambo propositum peragunt iter , urbis aentes
Mœnia nocturni subrepere : jamque tenebat
Nox medium cœli spatium , cùm ponit uterque

In locuplete domo vestigia : rubro ubi coco ,
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos ,
 Multaque de magna superercent fercula cœna ,
 Quæ procul extructis inerant hesterna canistris .
 Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem , veluti succinctus curfitat hospes ,
 Continuatque dapes , necnon verniliter ipsis
 Fungitur officiis , prælambens omne quod affert .
 Ille cubans gaudet mutata sorte , bonisque
 Rebus agit lætum convivam : cum subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excusit utrumque .
 Currere per totum pavidi conclave , magisque
 Exanimes trepidare , simul domus alta molossis
 Personuit canibus . Tum rusticus : Haud mihi vitæ
 Est opus hac , ait ; & valeas . Me sylva , cavus-
 que
 Tutus ab infidiis tenui solabitur ervo .

V I I.

*Horatium servus objurgat libertate usus
 Saturnalitiā.*

DAVUS. **J**AMDUDUM ausculto , & , cupiens tibi
 dicere servus
 Pauca , reformido . H. Davusne ? D. Ita , Da-
 vus , amicum
 Mancipium Domino , & frugi quod sit satis ,
 hoc est ,
 Ut vitale putas . H. Age , libertate Decembri ,
 Quando ita majores voluerunt , utere : narra .
 D. Pars hominum vitiis gaudet constanter , &
 urget

Propositum : pars multa natat, modò recta ~~cum~~
peffens ,

Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
Cum tribus annellis , modò lœva Priscus inani.
Vixit inæqualis , clavum ut mutaret in horas :
Ædibus ex magnis subitò se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honestè.
Jam mœchus Romæ , jam mallet doctus Athenis
Vivere. Vertumnis , quotquot sunt , natus ini-
quis.

Scurra Volanerius , postquam illi justa chiragra
Contudit articulos , qui pro se tolleret , arque
Mitteret in phimum talos , mercede diurna
Conductum pavit. Quantò constantior idem
In vitiis tanto levius miser , ac prior illo ,
Qui jam contento , jam laxo fune laborat.

H. Non dices hodie , quorsum hæc tam puti-
da tendant ,
Furcifer ? D. Ad te inquam. H. Quo pacto ,
pessime ? D. Laudas

Fortunam , & mores antiquæ plebis : & idem ,
Si quis ad illa Deus subitò te agit , usque recu-
ses :

Aut quia non sentis , quod clamas , rectius esse :
Aut quia non firmus rectum defendis , & hæres ,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas : absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis : Si nusquam es forte vo-
catus

Ad cœnam , laudas securum olus , ac , velut uſ-
quam

Vinctus eas , ita te felicem dicis , amasque
Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad ſe
Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire

Convivam, Nemon' oleum feret oxyus; ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, fugisque:
 Silvius, & scurræ tibi non referenda precati
 Discendunt. Etenim fateor, me dixerit ille
 Duci ventre levem, nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quid ego, & fortassis nequior,
 ultro

Infectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? Quid, si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis, deprehenderis?
 aufer

Me vultu terrere: manum, stomachumque te-
 neto,

Dum, quæ Crispini docuit me janitor,edo.
 Non sum moechus, ais. Neque ego hercule
 fur, ubi vasa

Prætero sapiens argentea. Tolle periculum,
 Jam vaga profiliat frænis natura remotis.

Tune mihi dominus, rerum imperiis, homi-
 numque

Tot, tantisque minor, quem ter vindicta, qua-
 terque

Imposita haud unquam misera formidine privet?
 Adde supra dictis, quod non levius valeat.

Nam

Sive vicarius, qui servo paret, uti mos
 Vester ait, seu conservus? tibi quid sum ego
 nempe

Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Diceris, ut nervis alienis mobile lignum

Quisnam igitur liber? Sapiens, fibique impe-
 riosus:

Quem neque pauperies, neque mors, neque
 vincula terrent: L iiij

Responsare cupidinibus , contemnere honores
 Fortis , & in seipso totus teres atque rotundus ;
 Externi ne quid valeat per leve morari :
 In quem manca ruit semper fortuna. Potesne
 Ex his , ut proprium quid noscere ? Quinque ta-
 lenta .

Pofcit te mulier , vexat , foribusque repulsum
 Perfundit gelida. Rursus vocat. Eripe turpi
 Colla jugo. Liber , liber sum , dic age. Non
 quis ,

Urget enim dominus mentem non lenis , & acres
 Subjectat lasso stimulos , versatque negantem.

Vel cum Paufiaca torpes insane tabella ,
 Qui peccas minus atque ego , cum Fulvi , Rutu-
 bæque ,

Aut Placidejani contento poplite miror
 Prælia rubrica pieta , aut carbone : velut si
 Revera pugnant , feriant , vibrentque moventes
 Arma viri. Nequam & cessator Davus : at ipse
 Subtilis veteranum judex & callidus audis.

Nil ego , si ducor libo fumante. Tibi ingens
 Virtus , atque animus cœnis responsat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est. Cur ?
 Tergo plector enim. Qui tu impunitior , illa ,
 Quæ parvo sumi nequeunt , cum obsonia captas ?
 Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ ,
 Illusique pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. An hic peccat , sub noctem qui puer
 uvam

Furtiva mutat strigili ? qui prædia vendit ,
 Nil servile gulæ parens habet ? Adde , quod idem
 Non horam tecum esse potes : non otia recte
 Ponere , teque ipsum vitas fugitivus , & erro ,
 Jam vino querens , jam somno fallere curam :

Frustra; nam comes atra premit, sequiturque
fugacem.

H. Unde mihi lapidem: D. Quorsum est opus?
H. Unde sagittas?

DAV. Aut insanit homo, aut versus facit,
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

VIII.

Cenam lepidè describit.

HORATIUS. **U**T Nasidiensi juvit te cœna beat? Nam mihi quærenti convivam, dictus heri illic De medio potare die. F. Sic, ut mihi nunquam In vita fuerit melius. H. Da, si grave non est, Quæ prima iratum ventrem placaverit esca.

F. In primis Lucanus aper, leni fuit Austro Captus, ut ajehar cœnæ pater. Acria circum Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum Pervellunt stomachum; siser, alec, fæcula Coa. His ubi sublatis, puer alte cinctus, acernam Gausape purpureo mensam pertersit, & alter Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodquo Posset cœnantes offendere. Ut Atrica virgo Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes, Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers. Hic herus; Albanum, Mæcenas, sive Falernum Te magis appositis delectat? habemus utrumque; Dicitias miseris! H. Sed queis coenantibus una, Fundani, pulchrè fuerit tibi, nosse laboreo.

F. Summus ego, & prope me Viscus Thurius, & infrâ,

Si memini, Varius: cùm Servilio Balathron.
 Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
 Ridiculus totas semel absorbere placentas.
 Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte la-
 teret,
 Indice monstraret dígito. Nam cætera turba;
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia,
 pisces,
 Longè dissimilem noto celantia succum:
 Ut vel continuò patuit, cùm passeris, atque
 Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
 Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
 Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
 Audieris melius. Tum Vibidius Balathroni,
 Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti,
 Et calices poscit majores. Vertere pallor
 Tum parochi faciem, nil sic metuëtis ut acres
 Potores, vel quòd maledicunt liberiūs, vel
 Fervida quòd subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Aliphanis vinaria tota
 Vibidius, Balathroque, secutis omnibus: nisi
 Convivæ leæti nihilum nocuere lagenis.
 Affertur squillas inter muræ natantes
 In patina porrecta. Sub hoc herus; Hæc gravida
 inquit,
 Capta est; deterior post partum carne futura.
 His mistum jus est oleo, quod prima Venafri
 Pressit cella, garo de succis piscis Iberi,
 Vino quingenti, verùm citra mare nato,
 Dum coquitur (cocto Chium sic convenit, ut
 non
 Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine
 aceto,

Quod Methymneam vitio mutaverit uvam.
Eruca virides, inulas ego primum amaras,
Monstravi incoquere: illutos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam testa marina remittit.

Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu Fortuna, quis est crudelior in
nos

Te, Deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balathro suspendens omnia naso,
Hæc est conditio vivendi, ajebat: eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Præcincti recte pueri, comptique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si,
Ut modò: si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.

Nasidienus ad hæc: Tibi, Di, quæcumque pre-
ceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque
comis.

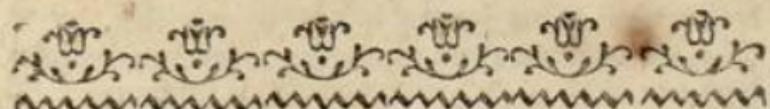
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susirros.

H. Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
Redde age, quæ deinceps resisti. Vibidius, dum

Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena ;
Quod sibi poscenti non dentur pocula ; dumque
Ridetur fictis rerum, Balathrone secundo,
Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde secuti
Mazonomo pueri magno discepta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine
farre,

Pinguibus & fiscis pastum jecur anseris albi,
Et leporum avulsos, ut multò suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adustò
Vidimus & merulas ponì, & sine clune palumbes.
Suaves res, si non causas narraret earum, &
Naturas Dominus : quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus : velut illis
Canidia afflasset, pejor serpentibus Afris

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM

L I B E R P R I M U S.

I. A D MÆCENATEM.

PRIMA dicte mihi , summa dicende Camena ;
Spectatum fatis , & donatum jam rude quæris ,
Mæcenas , iterum antiquo me includere ludo .
Non eadem est ætas , non mens . Vejanus , armis
Herculis ad postem fixis , latet abditus agro ,
Ne populum extrema toties exoret arena .
Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem .
Solve senescentem , maturè , sanus , equum , ne
Peccet ad extremum ridendus , & ilia ducat .

Nunc itaque & versus , & cætera ludicra
pono ;
Quid verum , atque decens curo & rogo , &
omnis in hoc sum :
Condo , & compono , quæ mox deprimere pos-
sim .
Ac ne fortè roges , quo me duce , quo lare tu-
ter ;

L vi

Nullius addicetus jurare in verba magistri;
 Quo me cumque rapit tempesta, deferor hospes;
 Nunc agilis fio, & mensor civilibus undis,
 Virtutis veræ custos, rigidusque satelles;
 Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor.
 Et mihi res, non me rebus subjungere conor.
 Ut nox longa quibus somni est par nulla, dies
 que

Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
 Pupillis quos dura premit custodia matrum;
 Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ
 spem

Consiliumque morantur agendi gnaviter id quod
 Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
 Æquè neglectum pueris, senibusque nocebit.
 Restat ut his ego me ipse regam solerque ele-
 mentis.

Non possis oculo quantum contendere Lynceus;
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
 Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quodam prodire tenus, si non Natur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine peccus?
 Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolo-
 rem

Possis, & magnam morbi deponere partem.
 Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
 Ter purè lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
 Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit;
 Si modò culturæ patientem commodet aurem.
 Virtus est vitium fugere; & sapientia prima,
 Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam

Quanto devites animi, capitisque labore!
 Impiger extremos curris, mercator, ad Indos,
 Per mare pauperiem fugiens, per faxa, per ignes;
 Ne cures ea, quæ stulte miraris, & optas,
 Discere, & audire, & meliori credere non vis?
 Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,
 Virtus post nummos. Hæc Janus summus ab imo
 Perdocet: hæc recinunt juvenes dictata senesque,
 Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
 Si quadringentis, sex, septem millia defunt;
 Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fides-

que;

Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, ajunt,
 Si rectè facies. Hic murus aëneus esto,
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Roscia, dic, fodes, melior lex, an puero-

rum

Nænia, quæ regnum rectè facientibus offert,
 Et maribus Curriis, & decantata Camillis?
 Isne tibi melius suadet, qui ut rem facias, rem,
 Si possis, restè? si non, quocumque modo rem;
 Ut propriis spæctes lacrymosa poëmata Puppi?
 An qui fortunæ te responsare superbae
 Liberum, & erectum, præsens hortatur, &
 optat?

Quod si me populus Romanus fortè roget, cur
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
 Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse, vel
 odit;

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni

Respondit, referam; quia me vestigia terrent;
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
 Bellua multorum es capitum; nam quid sequar aut
 quem?

Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Crustis & pomis viduas venentur avaras,
 Excipientque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fœnore. Verum
 Esto alis alios rebus studiisque teneri;
 Idem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe sinus Bajis prælucet amœnis,
 Si dixit dives; lacus & mare sentit amorem
 Festinantis heri. Cui si vitiosa libido
 Fecerit auspicium: Cras ferramenta Theanum
 Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula est,
 Nil ait esse prius, melius nil cælibe vita.
 Si non est; jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
 Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
 Balnea, tonsores; conducto navigio æquè
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 Si curtatus inæquali tonsore capillos
 Occurri, rides; si fortè subucula pexæ
 Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar
 Rides; quid? mea cum pugnat sententia secum;
 Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit;
 Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto;
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis;
 Insanire putas solemnia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A Prætore dati, rerum tutela mearum
 Cum sis, & pravè sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici,

Ad summam , sapiens uno minor est Jove ,
dives ,
Liber , honoratus , pulcher , rex denique regum ;
Præcipue sanus , nisi cum pituita molesta est .

II. AD LOLLIUM.

TOJANI belli Scriptorem , maxime Lolli ,
Dum tu declamas Romæ , Prænestē relegi ;
Qui , quid sit pulchrum , quid turpe , quid utile ,
quid non ,
Plenius , ac melius Chrysippo , & Crantore , dicit .
Cur ita crediderim , nisi quid te detinet , audi .
Fabula , qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello ,
Stultorum regum , & populorum continet æstus .
Antenor censet belli præcidere causam ;
Quod Paris , ut salvus regnet , vivatque beatus ,
Cogi posse negat . Nestor componere lites
Inter Peliden festinat , & inter Atriden .
Hunc amor , ira quidem communiter urit utrum-
que ,
Quidquid delirant Reges , plectuntur Achivi .
Seditione , dolis , scelere , atque libidine & ira
Illiacos intra muros peccatur & extra .
Rursus quid virtus , & quid sapientia possit ,
Utile preposuit nobis , exemplar Ulyssem :
Qui domitor Trojæ multorum providus urbes ,
Et mores hominum inspexit , latumque pes
æquor ,
Dum fibi , dum sociis redditum parat , asperg
multa
Fertulit adversis rerum immersabilis undis .
Sirenæ voces , & Circæs pocula nosti ;

Quæ si cum sociis stultus, cupidusque bibisset;
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, & fruges consumere
nati,

Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata juventus,
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessantem ducere somnum.

Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones;
Ut teipsum serves, non expurgisceris; atqui
Si noles sanus, cures hydropticus; &, ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis & rebus honestis,
Invidia, vel amore, vigil, torquebere. Nam cur,
Quæ laedunt oculos festinas demere? si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere aude:
Incipe: vivendi qui recte prorogat horam,
Rusticus expectat dum defluat amnis; at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & incultæ pacantur vomere sylvæ.

Quod satisest, cui contigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris acervus & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas: valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.

Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus;
aut res,

Ut lippum pictæ tabulæ, somenta podagrum,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis
acefcit.

Sperne voluptates : nocet empta dolore voluptas.

Semper avarus eget : certum voto pete finem :
 Invidus alterius macrescit rebus opimis :
 Invidia Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ ,
 Infectum volet esse , dolor quod suaserit , &
 mens ,
 Dum pœnas odio per vim fettinat iñulto.
 Ira furor brevis est : animum rege , qui nisi
 paret ,
 Imperat : hunc frænis , hunc tu compesce catena.
 Fingit equum tenera docilem cervice magister
 Ire viam , quam mostrat eques. Venaticus , ex
 quo
 Tempore cervinam pellem latravit in aula ,
 Militat in sylvis catulus. Nunc adhibe puro
 pector verba , puer , nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens servabit odorem
 Testa diu. Quod si cessas , aut strenuus anteis ;
 Nec tardum opperior , nec præcedentibus insto.

III AD JULIUM FLORUM.

JULI Flore , quibus terrarum militet oris
 Clàudius Augusti privignus , sc̄re labore.
 Thracane vos , Hebrusque nivali compedē vinc-
 tus ,
 An freta vicinas inter currentia terras ,
 An pingues Asiae campi , collesque morantur ?
 Quid studiosa cohors operum struit ? hæc quo-
 que curio :
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit ?

Bella quis & paces longum diffundit in ævum ?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora :
 Pindari i fontis qui non expalluit hauftus ,
 Fastidire lacus , & rivos ausus apertos.
 Ut valet , ut meminit nostri ; fidibusne Latinis
 Thebanos aptare medos studet , auspice Musa ?
 An tragica desævit , & ampullatur in arte ?
 Quid mihi Celsus agit ? monitus multumque mo-
 nendus

Privatas ut quærat opes , & tangere vitet
 Scripta , Palatinus quæcumque recepit Apollo ;
 Ne , si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas , moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes ?
 Quæ circumvolitas agilis thyma ? Non tibi par-
 vum

Ingenium , non incultum est , nec turpiter hir-
 tum.

Seu linguam causis acuis , seu civica jura
 Respondere paras , seu condis amabile carmen ;
 Prima feres hederæ victricis præmia. Quod si
 Frigida curarum fomenta relinquere posses ?
 Quo te cœlestis sapientia duceret , ires.
 Hoc opus , hoc studium , parvi properemus &
 ampli ,

Si patriæ volumus , si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere , si tibi curæ ,
 Quantæ conveniat , Munatius : an male sarta
 Gratia nequicquam coit , & rescinditur ? At vos
 Seu calidus sanguis , seu rerum infictia vexat ,
 Indomita cervice feros , ubicumque locorum
 Vivitis , indigni fraternum rumpere fœdus ,
 Pascitur in vestrum redditum votiva juvenca.

IV. AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, nostrorum Sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque
est?

Non tu corpus eras sine pectori. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam sapere, & fari ut possit quae sentiat, &
cui

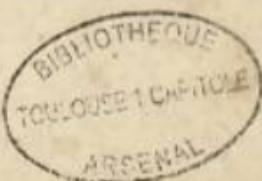
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?

Inter spem, curamque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

V. AD TORQUATUM.

Si potes archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas, Sinuesianumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcessit, vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supel-
lex:

Mitte leves spes, & certamina divitiarum,

Et Moschi causam. Cras nato Cæsare festus
 Dat veniam somnumque , dies; impune licebit
 Æstivam fermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunas , si non conceditur uti ?
 Parcus ob heredis curam , nimiumque severus ;
 Assidet insano. Potare & spargere flores
 Incipiam : patiarque vel inconsultus haberi.
 Quid non ebrietas designat ; operta recludit ,
 Spes jubet esse ratas , in prælia trudit inermem ,
 Sollicitis animis onus eximit , addocet artes :
 Fœcundi calices quem non fecere disertum ?
 Contracta quem non in paupertate solutum ?

Hæc ego procurare , & idoneus imperor , &
 non

Invitus , ne turpe toral , ne sordida mappa
 Corruget nares , ne non & cantharus & lanx
 Ostendat tibi te , ne fidos inter amicos
 Sit qui dicta foras eliminet , ut coëat par ,
 Jungaturque pari : Brutum tibi , Septimumque ,
 Et nisi cœna prior , potior conviva , Sabinum
 Detinet , assūtam : locus est & pluribus umbris :
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ .
 Tu quotus esse velis , r̄escribe , & rebus omissis ,
 Atria servantem postico falle clientem.

VI. AD NUMICUM.

NI L admirari prope res est una , Numici ,
 Solaque , quæ possit facere & servare beatum .
 Hunc solem & stellas , & decadentia certis
 Tempora momentis , sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectent. Quid censes munera terræ ?
 Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos ?

Ludicra, quid? plausus, & amici dona Quiritis,
Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore?

Qui timet his adversa, ferè miratur eodem
Quo cupiens, pacto; pavor est utriusque molestus:
Improvisa simul species exterret utrumque.
Gaudet, an doleat, cupiat, metuatne, quid ad
rem;

Si, quidquid vidi melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam.

I nunc, argentum, & marmor vetus, æraque
& artes
Suspice; cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaudet, quod spectant oculi te mille loquentem;
Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius, indignum, quod sit pejoribus ortus,
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet
ætas;

Defodiet, condetque nitentia: cum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conspicerit Appi;
Ire tamen restat Numa quod devenit & Ancus.

Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis rectè vivere? quis
non?

Si virtus hoc una potest dare, fortis, omisis
Hoc age, deliciis. Virtutem verba putas, &
Lucum ligna; Cave ne potus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera; porr
Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.
Sæcilex uxorem cum dote, fidemque & amicos

Et genus & formam regina pecunia donat,
 Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque
 Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
 Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut ajunt,
 Si posset centum scenæ præbere rogatus,
 Qui possum tot? ait: tamen & quærant, & quot
 habeo,
 Mittam. Post paulò scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret om-
 nes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt;
 Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo,
 Si res sola potest facere, & servare beatum,
 Hoc primis repetas opus, hoc postremus omittas.

Si fortunatum species & gratia præstat,
 Mercemur servum, qui dicet nomina, lævum
 Qui fodicet latus, & cogat trans pondera dextram
 Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina,
 Cuilibet hic fasces dabit, eripietque curule
 Cui volet, importunus, ebur; frater, pater,
 adde:

Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.

Si, bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
 Quò dicit gula: piscemur, venemur; ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula servos,
 Differtum transité forum, populumque, jubebat,
 Unus ut è multis populo spestante referret
 Emptum mulus aprum; crudi, tumidique lave-
 mur;

Quid deceat, quid non oblixi, Cerite cera
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæ,
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.

Si, Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque,
Nil est jucundum; vivas in amore, jocisque.
Vive, vale; si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti, si non, his utere mecum.

VII. AD MÆCENATEM.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure fuiturum,
Sextilem totum mendax desideror: atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotate timenti;
Mæcenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater, & maternula pallet,
Officio saque sedulitas, & opella forensis,
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcer,
Contraetusque leget: te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
Non quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem: Vescere, fodes.
Jam satis est. At tu quantum vis tolle. Benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneer dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.

Prodigus, & stultus donat, quæ spernit, & odit.
Haec seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratus,
Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis:

Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam discedere , reddes
 Forte latus , nigros angusta fronte capillos ,
 Reddes dulce loqui , reddes ridere decorum.
 Forte per angustam tenuis nitedula rimam
 Repserat in cumeram frumenti ; pastaque , rursus
 Ire foras pleno tendebat corpore , frustra :
 Cui mustella procul : Si vis , ait , effugere istinc ,
 Macra cavum repetes arctum , quem macra sub-
 isti.

Hac ego si compellor imagine , cuncta resigno ,
 Nec somnum plebis laudo satur altium : nec
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Sæpe verecundum laudasti , rexque , paterque
 Auditisti coram , nec verbo parcius absens :
 Inspice , si possum donata reponere lætus.
 Haud male Telemachus , proles patientis Ulysseni :
 Non est aptus equis Ithacæ locus , ut neque planis
 Porrectus spatiis , nec multæ prodigus herbæ :
 Atreide , magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent : mihi jam non regia Roma ,
 Sed vacuum Tibur placet , aut imbellie Tarentum.

Strenuus & fortis , caufisque Philippus agendis
 Clarus , ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit , atque foro nimiū distare Carinas
 Jam grandis natu queritur ; conspexit , ut ajunt ,
 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
 Cultello proprios purgantem leniter unguis.
 Demetri (puer hic non lævè jussa Philipi
 Accipiebat) abi , quære , & refer , unde domo ;
 quis ,

Cujus fortunæ , quo sit patre , quove patrono.
 It , redit , & narrat , Vultejum nomine Menam ,
 Præconem , tenui censu , sine crimine notum ,

Et

Et properare loco , & cessare , & quærere , &
uti ,

Gaudentem parvisque sodalibus , & Lare certo ,
Et ludis , & , post decisa negotia , Campo .
Scitari libet ex ipso ; quodcumque refers dic
Ad cœnam veniat . Non sanè credere Mena :
Mirari secum tacitus Quid multa ? Benignè ,
Respondet . Negat ille mihi ? Negat improbus ,
& te

Negligit , aut horret . Vultejum manè Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat , & salvere jubet prior . Ille Philippo
Excusare laborem , & mercenaria vincla ,
Quòd non manè domini venisset , denique quòd
non

Providisset eum . Sic ignovisse putato .
Me tibi , si cœnas hodie mecum . Ut libet . Ergo
Post nonam venies ; nunc i , rem strenuus auge .
Ut ventum ad cœnam est ; dicenda tacenda locu-
tus ,

Tandem dormitum dimittitur . Hic ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum ,
Mane cliens , & jam certus conviva ; jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis .
Impositus magnis , arvum , cœlumque Sabinum
Non cessat laudare : videt , ridetque Philippus :
Et , sibi dum requiem , dum ritus undique querit ,
Dum septem donat festertia , mutua septem
Promittit , persuadet uti mercetur agellum .
Mercatur ; ne te longis ambagibus ultra ,
Quām satis est , morer , ex nitido fit rusticus ,
atque

Sulcos & vineta crepat mera , præparat ulmos ,
Immoritur studiis , & amore senescit habendi .

Veram ubi ovcs furto , morbo periere capellæ ;
 Spem mentita seges , bos est enectus arando ;
 Offensus damnis , media de nocte caballum
 Arripit , iratusque Philippi tendit ad ædes .
 Quem simul adspexit scabrum intonsumque Phi-
 lippus :

Durus , ait , Vultei , nimis attentusquæ videris
 Esse mihi . Pol , me miserum , patronे , vocares ,
 Si velles , inquit , verum mihi dicere nomen .
 Quod te per Genium , dextramque , Deosque Pe-
 nates .

Obscro , & obtestor , vitæ me redde priori .
 Qui semel aspexit , quantum dimissa petitis
 Præsent , maturè redeat , repetatque relicta .
 Metiri se quemque suo modulo ac pede , verum
 est .

VIII. AD CELSUM ALBINOVANUM.

Celso gaudere , & bene rem gerere Albi-
 novano ,
 Musa rogata resert , comiti , scribæque Neronis .
 Si quæreret quid agam , dic , multa & pulchra minan-
 tem ,
 Vivere nec recte , nec suaviter : haud quia
 grando
 Contuderit vites , oleamque momorderit æstus ;
 Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis ;
 Sed quia , mente minus validus , quam corpore
 toto ,
 Nil audire velim , nil discere quod levet ægrum ,
 Fidis offendar medicis , irascar amicis ,
 Cur me funculo properent arcere veterno ;

Quæ nocuere sequar ; fugiam quæ prōfore cre-
dam ,
Romæ Tibur amen ventosus ; Tibure Romam ,
Post hæc , ut valeat ; quo pacto rem gerat ;
& se

Ut placeat Juveni percontare , utque cohorti.
Si dicet : Rectè ; primū gaudere : subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento :
Ut tu fortunam , sic nos te , Celse , feremus.

IX. AD CLAUDIUM TIBERIUM NERONEM.

SEPTIMIUS , Claudi , nimirum intelligit unus ,
Quanti me facias , nam cùm rogat , & prece
cōgit ,
Scilicet , ut tibi se laudare & tradere coner ,
Dignum mente , domoque legentis honesta Ne-
ronis .
Munere cùm fungi propioris censet amici ;
Quid possim videt , ac novit me valdius ipse .
Multa quidem dixi cur excusatus abirem :
Sed timui , mea ne finxisse minora putaret ,
Dissimulator opis propriæ , mihi commodus uni .
Sic ego , majoris fugiens opprobria culpæ ,
Frontis ad urbanæ descendì præmia . Quòd si
Depositum laudas , ob amici iussa pudorem ;
Scribe tui gregis hunc , & fortē crede , b
numque .

X. AD FUSCUM ARISTIUM.

URBI amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores : hac in re scilicet una
 Multum dissimiles , ad cætera pñne gemelli :
 Fraternis animis , quidquid negat alter , & alter ;
 Annuimus pariter vetuli , notique columbi.
 Tu nidum servas : ego laudo ruris amœni.
 Rivos , & musco circumlita saxa , nemusque.
 Quid quæris ? vivo , & regno , simul ista reli-
 qui

Quæ vos ad cœlum effertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus , liba recuso :
 Pane egeo , jam mellitis potiore placentis,
 Vivere naturæ si convenienter oportet ,
 Ponendque domo quærenda est area primùm ;
 Novistine locum potiorem rure beato ?
 Est ubi plus tepeant hyemes ? ubi gratior aura
 Leniat & rabiem Canis , & momenta Leonis ,
 Cùm semel accepit solem furibundus acutum ?
 Est ubi divellat somnos minùs invida cura ?
 Deterius Libycis olet , aut nitet herba lapillis ;
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbeum ,
 Quam , quæ per pronum trepidat cum murmur-
 rivum ?

Nempe inter varias nutritur sylva columnas ,
 Laudaturque domus , longos quæ prospicit agros.
 Naturam expellas furca , tamen usque recurret ,
 Et mala perrumpet furtim fastidia viætrix.
 Non , qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potentia vellera fucum ,
 Certius accipiet damnum , propiusve medullis .

Quām , qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundæ ,
 Mutatæ quatent. Si quid mirabere , pones
 Invitus. Fuge magna , licet sub paupere tecto
 Reges , & regum vita præcurrere amicos.
 Cervus equum pugna melior , communibus her-
 bis

Pellebat ; donec minor in certamine longo
 Imploravit opes hominis , frænumque recepit.
 Sed postquam victor violens discessit ab ho te ,
 Non equitem dorso , non frænum depalit ore.
 Sic , qui pauperiem veritus , potiore metallis
 Libertate caret , dominum vehet improbus , at-
 que

Servit æternūm , quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res , ut calceas olim ,
 Si pede major erit , subvertet; si minor , uret.
 Lætus forte tua vives sapienter , Aristi ;
 Nec me dimittes in castigatum , ubi plura
 Cogere , quām satis est , ac non cessare videbor.
 Imperat , aut servit collecta pecunia cuique ,
 Tortum digna sequi potius , quām ducere fu-
 nem.
 Hæc tibi di etabam post fanum putre Vacunæ :
 Excepto , quod non simul es es , cætera lætus.

XI. AD BULLATIUM.

Quid tibi visa Chios , Bullati , notaque
 Lesbos ,
 Quid concinna Samos ? quid Crœsi regia Sardis ?
 Smyrna quid , & Colophon ? majora minorane
 fama ?

M iiij

Si⁹ E P I S T O L A R U M
Cunctane præ Campo, & Tiberino flumine sor-
dent?

An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
B. Scis, Lebedus quām fit Gabiūs desertior,
atque

Fidenis, vicus; tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.

Sed neque, qui Capua Romam petit imbre luto-
que.

Adspersus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ur fortunatam plenè præstantia vitam.

Nec si te validus jaetaverit. Auster in alto,
Idcirco navem trans Ægeum mar⁹ vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Pænula solsticio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, sextili mense caminus.
Dum licet & vultum servat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos
absens.

Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in ansum;
Ut quocumque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. Nam si ratio & prudentia, curas,
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare
currunt:

Strenua nos exereet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic
est,
Est Ulubris; animus, si te non deficit æquus.

XII. AD ICCIUM.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos collegis,
Icci;
Si rectè frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas:
Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
Si ventribene, si lateri est pedibusque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio positorum abstemius, herbis,
Vivis, & utrica; sic vives protinus, ut te
Confestim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos,
Cultaque, dum peregrè est animus sine corpore
velox;
Cum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures;
Quæ mare compescant causæ, quid temperet an-
num:
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur & errent;
Quid premat obscurum lunæ, quid proferat or-
bem:
Quid velit, & possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
Verum, seu pices, seu porrum, & cæpe
trucidas,
Utere Pompejo Grospho, & si quid petit, ultro
Defer. Nil Grosphus, nisi verum, orabit &
æquum.
Wiliis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

Ne tamen ignores, quo sit Romana loco re
Cantab er Agrippa, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit; Jus imperiumque Phraates
Caesaris accepit, genibus minor. Aurea fruges
 Italiae pleno diffudit Copia cornu.

XIII. AD VINNIUM ASELLAM.

UT proficiscentem docui te s^ep^e, diuque
 Augusto reddes signata volumina, Vinni;
 Si validus, si latus erit, si denique poscet.
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes opera vehementer minister.
 Si te fortè meæ gravis uret sarcina chartæ,
 Abjici to potius, quam quò perferre juberis
Clitellas fe^rus impingas, Afinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
 Viribus ut eris perclives, flumina, lamas.
 Victor propositi simul ac p^reveneris illuc,
 Sic positum servabis onus, ne fortè sub ala
 Fasiculum portes librorum, ut rusticus agnum:
 Aut vino sa glom os furtivæ Pyrrhia lanæ:
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
 Ne vulgò narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ postunt oculos aureque morati
 Cæsaris. Oratus multa prece, niteer eporrò.
 Vade, vale, cave ne titubes mandataque
 frangas.

XIV. AD VILLICUM SUUM.

VILLICE sylvarum & mihi me redditis agelli
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
 Quinque bonos solitum Variam dimittere pa-
 tres:

Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 Evellas agro, & melior sit Horatius, an res.
 Me quævis Lamiæ pietas, & cura moratur
 Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens, animusque
 Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors,
 Stultus uterque locum immeritum causatur ini-
 què;

In culpa est animus qui se non effugit umquam.
 Tu mediastinus tacita prece ruta petebas.
 Nunc, urbem & ludos, & balnea villicus optas.
 Me constare mihi scis, & discedere tristem,
 Quandocumque trahunt invita negotia Romam.
 Non eadem miramur; eo disconvenit inter
 Meque, & te. Nam quæ deserta & inhospita tes-
 qua

Credis, amœna vocat mecum qui sentit; &
 odit
 Quæ tu pulcra vocas. Fornix tibi, & uncta po-
 pina
 Incutiunt urbis desiderium, video; & quod
 Angulus iste fere t piper & thus ocius uva;
 Nec vicina subest vinum præbere taberna,

Quæ possit tibi : nec vilis tibicina , cuius
 Ad strepitum salias terræ gravis ; & tamen urges
 Jam pridem non tacta ligonibus arva , bovemque
 Disjunctum curas , & strictis frondibus exples.
 Addit opus pigro rivus , si decidit imber ,
 Multa mole docendus aprico parcere prato.
 Nunc , age , quid nostrum concentum dividat ,
 audi :

Quem tenues decuere togæ , nitidique capilli ,
 Queni nostri bibulum media de luce Falerni ,
 Cœna brevis juvat , & prope rivum somnus in
 herba.

Nec lusisse pudet , sed non incidere Iudum
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat : non audio obscuro , morsuque venenat.
 Rident vicini glebas & saxa moventem.
 Cum servis urbana diaria rodere mavis ;
 Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
 Lignorum & pecoris tibi calo argutus , & horti.
 Optat ephippia bos piger , optat arare caballus.
 Quam scit uterque , libens , censebo , exerceat
 artem.

X V. AD CAIUM NUMONIUM VALAM

Q uæ sit hyems Veliæ , quod cœlum , Vala
 Salerni ,
 Quorum hominum regio , & qualis via ; nam
 mihi Bajas
 Musa supervacuas Antonius , & tamen illis
 Me facit invisum , gelida cùm pe luorunda
 Per medium frigus. Sanè myrteta relinqui ,
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni , vicus gemit ; invidus ægris
 Qui caput & stomachum supponere fontibus au-
 dent

Clusinis , Gabiosque petunt ; & frigida rura.

Mutandus locus est , & diversoria nota

Præteragendus equus. Quò tendis ? Non mihi Cus
mas

Est iter , aut Bajas , lœva stomachofus habena

Dicet eques : [sed equi frænato est auris in ore .]

Major utrum populus frumenti copia pascat ;

Collectosne bibant imbræ puteosne perennes

Dulcis aquæ : nam vina nihil moror illius oræ.

Rure meo possum quidvis perferre patique.

Ad mare cum veni , generosum & lene requiro ;

Quod curas abigat ; quod cum spe divite manet

In venas animumque meum ; quod verba minif-
tret.

Tractus uter plures lepores , uter educes apros ;

Utra magis pisces , & echinos æquora celent ;

Pinguis ut inde domum possim , Phæaxque re-
verti ,

Scribere te nobis , tibi nos accredere par est.

Mænius , ut rebus maternis atque paternis

Fortiter absomptis , urbanus cœpit haberi ,

Scurra vagus , non qui certum præsepe teneret ,

Impransus non qui civem dignosceret hoste ,

Quælibet in quemvis opprobria fingere servus ,

Pernicies , & tempestas , bacathrumque macelli ,

Quidquid quæsierat , ventri donabat avaro.

Hic , ubi nequitæ fautoribus , & timidis , nil ,

Aut paulum abstulerat ; patinas cœnabat omnia

Vilis & agninæ , tribus ursis quod satis esset.

Scilicet ut ventres lamna candente nepotum

Diceret utendos , corrector Bestius. Idem

Quidquid erat natus prædæ majoris , ubi omne

Verterat in fumum & cinerem : Non hercule
miror ,

Ajebat, si qui comedunt bona; cùm sit obeso
Nil melius turdo, nil vulva pulcrius ampla.

Nimirum hic ego sum: nam tuta & parvula
laudo,

Cùm res deficiunt, satis inter vilia fortis.

Verum, ubi quid melius contingit, & unctius;
idem

Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XV. AD QUINTIUM.

NE perconteris fundus meus, optime Quinti;
Ervo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomifne an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.

Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus adipiciat sol;
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid si rubicunda benignè
Cornu vepres & pruna ferant? si quercus, & ilex,
Multæ fruge pecus, multa dominum juvet um-
bra?

Dicas adductum proprius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus; ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
In nimio capiti sicut utilis, utilis alvo.
Haec latebræ dulces, &, jam si credis, amœnæ
Incolunem tibi me præstant septembribus horis.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
Ne ve putes alium sapiente, bonoque beatum;

Neu

Neu si te populus sanum , rectèque valentem
 Dicitet , occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimiles , donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terra pugnata marique
 Dicat , & his verbis vacuas permulceat aures :
 » Tene magis salvum populus velit , an populum
 tu ,
 » Servet in ambiguo , qui consulit , & tibi , &
 urbi ,
 » Juppiter » : Augusti laudes agnoscere possis.
Cum pateris sapiens , emendatusque vocari ,
 Respondesne tuo , dic sodes , nomine? Nempe
 Vir bonus & prudens dici delector ego , ac tu.
 Qui dedit hoc hodie , cras , si volet , auferet : ut si
 Detulerit fasces indigno , detrahet idem :
 Pone ; meum est , inquit. Pono , tristisque re-
 cedo .

Idem si clamet furem , neget esse pudicum ,
Contendat laqueo collum pressisse paternum ;
 Mordear opprobriis falsis , mutemque colores ?
 Falsus honor juvat , & mendax infamia terret ,
 Quem , nisi mendosum & mendacem ? Vir bonus
 est quis ?

Qui consulta patrum , qui leges juraque servat ;
 Quo multæ magnæque secantur judice lites ;
 Quo responsore , & quo causæ teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
 Introrsum turpem , speciotum pelle decora.

Nec furtum feci , nec fugi , si mihi dicat
 Servus ; habes pretium : locis non ureris , ajo.
 Non hominem occidi : non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus , & frugi : renuit , negat atque Sa-
 bellus.

Cautus enim metuit foveam lupus , accipterque
 Suspectos laqueos , & opertum milvius hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore :
 Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
 Sit spes fallendi ; miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cùm surripis unum ,
 Damnum est , non facinus , mihi paœto lenius
 isto.

Vir bonus , omne forum quem spectat , & omne
 tribunal ,

Quandocumque Deos vel porco , vel bove placat ?
 Jane pater , clare , clare cùm dixit , Apollo ;
 Labra movet , metuens audiri : Pulcra Laverna ,
 Da mihi fallere : da justo , sanctoque videri :
 Noctem peccatis , & fraudibus objice nubem.

Qui melior servò , qui liberior sit avarus ,
 Intriviis fixum cùm se demittit ob assēm ,
 Non video . Nam qui cupiet , metuet quoque ;
 porrò

Qui metuens vivit , liber mihi non erit unquam .
 Perdidit arma , locum virtutis deseruit , qui
 Semper in augenda festinat & obruitur re .
 Vendere cùm possis captivum , occidere noli ;
 Serviet utiliter : sine pascat durus , aretque ,
 Naviget , ac mediis hyemet mercator in undis :
 Annonæ profit , portet frumenta , penusque .

Vir bonus & sapiens audebit dicere : B. Pent-
 heu ,

Rector Thebarum , quid me perferre , patique
 Indignum coges ? P. Adimam bona . B. Nempe
 pecus , rem ,

Lestos , argentum ? Tollas licet . P. In manicis , &
 Compeditibus sœvo te sub custode ienebo .

B. Ipse Deus, simul atque volam, me solver.
Opinor,

Hoc sentit: moriar. Mors ultima linea rerum est.

XVII. AD SCÆVAM.

QAMVIS, Scæva, satis per te tibi consulis,
& scis

Quo tandem pasto deceat majoribus uti;
Disce docendus adhuc quæ censet amiculus: ut si
Cæcus iter monstrare velit. Tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.

Site grata quies, & primam somnus in horam
Delectat; si te pulvis, strepitusque rotarum,
Silædit caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
Nec vixit malè qui natus moriensque fefellit.

Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
Te tractare voles; accedes siccus ad unctum.

Si pranderet olus patieatur, regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus qui me notat. Utrius horum

Verba probes & facta, doce: vel junior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut ajunt:
Scuror ego ipse mihi; populo tu: rectius hoc, &
Splendidius multò est: equus ut me portet, alat
rex,

Officium facio. Tu poscis vilia rerum
Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.

Omnis Aristippum decuit color, & status, &
res,

Tentantem majora, ferè præsentibus æquum,

Nij

Contrà , quem duplici panno patientia velat ;
 Mirabor , vitæ via si conversa decebit .
 Alter purpurerum non expectabit amictum ;
 Quidlibet induitus , celeberrima per loca vadet ;
 Personamque feret non inconcinnus utramque .
 Alter Miletii textam , cane pejus & angue ,
 Vitabit chlamydem : morietur frigore , si non
 Retuleris pannum. Refer : & sine vivat ineptns.
 Res gerere , & captos ostendere civibus hostes ,
 Attingit solium Jovis , & cœlestia tentat :
 Principibus placuisse viris , non ultima laus est .
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum .
 Sedit , qui timuit ne non succederet ; esto ,
 Quid ? pervenit fecitne viriliter ? Atqui
Hic est , aut nusquam , quod quærimus . Hic onus
 horret ,
 Ut parvis animis , & parvo corpore majus :
Hic subit & perfert . Aut virtus nomen inane est ,
 Aut decus & pretium rectè petit experiens vir .
 Coram rege sua de paupertate tacentes ,
 Plus poscente ferent : distat sumasne pudenter ,
 An rapias . Atqui rerum caput hoc erat , hic fons .
 Indotata mihi soror est , paupercula mater ,
 Et fundus nec vendibilis , nec pascere firmus ,
 Qui dicit , clamat : victum date . Succinit alter ;
 Et mihi dividuo findatur munere quadra .
 Sed tacitus pasci si posset corvus , haberet
 Plus dapis ; & rixæ multò minus , invidiaeque .
 Brindusinum comes , aut Surrentum ductus amæ-
 num ,
 Qui queritur salebras , & acerbum frigus , &
 imbræ ,
 Aut cistam effractam , & subducta viatica plorat ,
 Nota refert mcretricis acumina , sœpe catellam ,

Sæpe periscelidem raptam sibi flentis ; uti mox
 Nulla fides damnis , verisque doloribus adsit.
 Nec semel irrisus triviis attollere curat
 Fracto crure planum , licet illi plurima manet
 Lacrima , per sanctum juratus dicat Osirim ,
 Credite ; non ludo : crudeles tollite claudum.
 Quære peregrinum , vicinia rauca reclamat.

XVIII. AD LOLLIUM.

Si bene te novi , metues , liberrime Lolli ,
 Scurrantis speciem præbere , professus amicum .
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor , infido scurræ distabit amicus .

Est huic diversum vitio vitium propè majus ,
 Asperitas agrestis , & inconcinna gravisque ,
 Quæ se commendat tonsa cute , dentibus atris :
 Dum vult libertas mera dici , veraque virtus .
 Virtus est medium vitiorum , & utrimque reduc-
 tum .

Alter in obsequium plus æquo pronus , & imi-
 Derisor lecti , sic nutum divitis horret ,
 Sic iterat voces , & verba cadentia tollit ;
 Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere vel partes minnum tractare secundas .

Alter rixatur de lana sæpe caprina
 Propugnat , nūgis armatus : scilicet , ut non
 Sit mihi prima fides , & verè quod placet , ut non
 Acriter-elatrem , pretium ætas altera sordet .
 Ambigitur quid enim ? Castor sciatis an Doclichos plus ?
 Brundusium Minuci melius via ducat , an Appi .
 Quem damnosa Venus , quem præceps alea nu-
 dat ,

Gloria quem supra vires & vestit, & ungit,
 Quem tenet argenti sitis importuna, famelique,
 Quem paupertatis pudor, & fuga, dives ami-
 cus,

Sæpe decem vitiis instructior, odit, & horret :
 Aut, si non odit, regit: ac veluti pia mater
 Plus quam se sapere, & virtutibus esse priorem
 Vult : & ait propè vera : Meæ (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est.

Arcta decet sanum comitem toga : define mecum
 Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. Beatus enim jam
 Cum pulcris tunicis sumet nova consilia & spes,
 Dormiet in lucem ; scorto postponet honestum
 Officium ; nummos alienos pascet ; ad imum
 Thrax erit , aut olitoris ager mercede caballum.

Arcanum neque tu serutaberis illius unquam :
 Commisumque teges, & vino tortus, & ira.
 Nec tua laudabis studia , aut aliena reprendes :
 Nec, cum venari volet ille , poëmata panges.
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit ; donec suspecta severo
 Conticuit lyra : fraternis cessisse putatur
 Moribus Amphion. Tu cede potenter amici
 Lenitus imperiis , quotiesque educet in agros
 Aoliis onerata plagis jumenta , canesque ,
 Surge , & inhumanae senium depone Camenæ ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta.
 Romanis iolenne viris opus , utile famæ ,
 Vitæque , & membris , præsertim cum valeas , &
 Vel cursu superare canem , vel viribus aprum
 Possis. Adde , virilia quodd speciosius arma
 Non est qui tractet. Scis quo clamore coronæ

Prælia sustineas campestria. Denique sœvam
Militiam, puer, & Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit;
Et nunc, si quid abest, Italos adjudicat armis.
Ac ne te retrahas, & inexcusabilis abstes;
Quamvis nil extra numerum fecisse, modum-
que

Curas, interdum nugatis rure paterno.

Partitur luctus exercitus. Aetia pugna,
Te duce, per pueros hostili more refertur.
Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.

Consentire suis studiis qui crediderit te:

Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Protinus ut moneam, (si quid monitoris eges
tu)

Quid de quoque viro & cui dicas, sœpe videto.

Percontatorem fugito; nam garrulus idem est:

Nec retinent patulae commissa fideliter aures:

Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Qualem commendes etiam atque etiam adspice;
ne mox

Incutiant aliena tibi peccata pudorem.

Fallimur, & quondam non dignum tradimus.

Ergo

Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.

At penitus notum si tentent criminis, serves,

Tuterisque tuo fidentem præsidio: qui

Dente Theonino cum circumroditur; ecquid

Ad te post paulò ventura pericula sentis?

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:

Et neglecta solent incendia sumere vires.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici:

Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est

Hoc agē, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi;
 Sedatum celeres; agilem, gnavumque remissi.
 Potores bibuli media de nocte Falerni,
 Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
 Nocturnos jures te formidare vapores.
 Deme supercilio nubem; plerumque modeſus
 Occupat obscuri speciem; taciturnus acerbi.

Inter cuncta leges, & percontabere doctos,
 Quā ratione queas traducere leniter ævum;
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
 Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes,
 Virtutem doctrina paret, naturave donet;
 Quid minuat curas; quid te tibi reddat amicum;
 Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucel-
 lum,

An secretum iter, & fallentis semita vitæ.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
 Quid sentire putas? quid credis, amice, pre-
 cari?

Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: ut mihi
 vivam

Quod superest ævi, si quid superesse volunt Di:
 Sit bona librorum, & provisa frugis in annum
 Copia, ne fluitem dubiae spe pendulus horæ.
 Sed satis est orare Jovem, quæ ponit & aufert;
 Det vitam, det opes: æquum mi animum ipse
 parabo

XIX. AD MÆCENATEM.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino,
 Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potoribus. Ut malè sanos
 Adscripsit Liber Satiris, Faunisque poëtas,
 Vina fere dulces oluerunt manæ Camenæ.

Laudibus arguitur^{*} vini vinosus Homerus.
 Ennius ipse pater numquam, nisi potus, ad arma
 Prostulit dicenda. Forum, putealque Libonis
Mandabo fuccis, adimam cantare severis.

Hoc simul edixit, non cessavere poëtæ
 Nocturno certare mero, putere diurno.
 Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
 Exiguæque togæ simulet textore Catonem,
 Virtutemne repræsentet, moresque Catonis?
 Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua;
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar virtutis imitabile. Quod si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
 Eilem, saepe jocum vestri movere tumultus!
 Libera per vacuum posui vestigia princeps:
 Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fudit
 Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio, numeros, animosque secutus
 Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
 Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos, & carminis artem.
 Temperat Archilochi musam pede mascula Sap-
 pho:
 Temperat Alcaeus: sed rebus & ordine dispar;

Nec sacerum querit , quem versibus oblinat atris :
 Nec sponsæ laqueum famoso carmine necit.
 Hunc ego non alio dictum prius ore , Latinis
 Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi , manibusque teneri.
 Scire velis mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosæ plebis suffragia venor
 Impensis cœnarum , & tritæ munere vestis.
 Non ego nobilium scriptorum auditor & ultior ,
 Grammaticas ambire tribus , & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrimæ. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare , & nugis addere pondus ;
 Si dixi ? Rides , ait , & Jovis auribus ista
 Servas : fidis enim manare poëtica mella
 Te solum , tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
 Formido , & luctantis acuto ne fecer ungui ,
 Dispicet iste locus , clamo , & diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen , & iram ,
 Ira truces inimicitias , & funebre bellum.

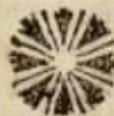
XX AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM , Janumque , Liber , spectare
 videris :
 Seilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus .
 Odisti claves , & grata figilla pudico ,
 Paucis ostendi gemis : & communia laudas ,
 Non ita nutritus. Fuge , quò descendere gestis .
 Non erit emissio redditus tibi. Quid miser egi ?
 Quid volui , dices ; ubi quis te læserit. Et scis
 In breve te cogi , pleniis cùm languet amator .
 Quod si non odio peccantis desipit augur ,

Carus eris Romæ , donec te deserat ætas.
Contrestatus ubi manibus sordefcere vulgi
Cœperis ; aut timeas pasces taciturnus inertes ;
Aut fugies Uticam , aut vincitus mitteris Illerdam.
Ridebit monitor non exauditus ; & ut ille ,
Qui male parentem in rupes detruhit a sellum
Iratus . Quis enim invitum servare laboret ?
Hoc quoque te manet , ut pueros elementa do-
centem

Occupet extremis in vicis balba senectus.

Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures ;
Me libertino natum patre , & in tenui se ,
Majores pennas nido extendisse loqueris :
Ut quantum generi demas , virtutibus addas :
Me primis Urbis belli placuisse domique :
Corporis exigui , præcanum , folibus aptum ,
Irasci celerem , tamen ut placabilis essem.
Fortè meum si quis te percontabitur , ævum ,
Me quater undenos sciat implevisse decembres ,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER SECUNDUS.

I. AD CÆSAREM AUGUSTUM.

CUM tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera
bella

Componunt, agros assignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram;
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo qui prægravat artes
Infra se positas: exstinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largitur honores,

Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, ni ortum tale fatentes,
Sed tuus hic populus sapiens & justus in uno,
Te nostris Ducibus; te Grajis anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione, modoque
Æstimat: &c, nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetan-
tes,

Quas tibi quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatuum,
Dicitet Albano Musas in monte locutas.

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loqua-
mur:

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ; pingimus, atque
Pfallimus, & luctamur Achivis doctiūs unctis.

Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, veteresque referri debet, an inter
Viles, atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid, qui deperiit minor uno mense, vel anno?
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos & præsens, & postera respuet ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam
unum:

Dum cadat elusus ratione ruentis acervi ,
Qui redit ad fastos , & virtutem æstimat annis ,
Miraturque nihil , nisi quod Libitina sacravit.

Ennius & sapiens , & fortis , & alter Homerus ,
Ut Critici dicunt , leviter curare videtur ,
Quò promissa cadant , & somnia Pythagorea .
Nævius in manibus non est , & mentibus hæret
Penè recens ; adeò sanctum est vetus omne poëma ,
Ambigitur quoties uter utro sit prior : aufert
Pacuvius docti famam senis , Accius alti .
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro :
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi :
Vincere Cæcilius gravitate , Terentius arte .
Hos odiscit , & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens : habet hos , numeratque
poëtas

Ad nostrum tempus Livii scriptoris ab ævo .

Interdum vulgus rectum videt . Est ubi peccat .
Si veteres ita miratur laudatque poëtas ,
Ut nihil anteferat , nihil illis comparet , errat .
Si quædam nimis antiquè ; si pleraque durè
Dicere credit eos , ignavè multa fatetur ;
Et sapit , & mecum facit , & Jove judicat æquo .
Non equidem insector , delendaque carmina Livii
Esse reor , memini quæ plagosum mihi parvo
Orbillum dictare . Sed emendata videri ,
Puleraque , & exactis minimum distantia , miror .
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum ,
Si versus paulò concinnior unus & alter ;
Injustè totum ducit , venditque poëma .
Indignor quidquam reprehendi ; non quia crassè
Compositum illepideve putetur ; sed quia nuper :
Nec veniam antiquis , sed honorem , & præmia
posci .

Recte necne crocum , floresque perambulet
Attæ

Fabula , si dubitem ; clament periisse pudorem
Cuncti penè patres , ea cùm reprehendere coner
Quæ gravis Esopus . , quæ doctus Roscius egit :
Vel quia nil rectum , nisi quod placuit sibi , du-
cunt ;

Vel quia turpe putant parere minoribus : & , quæ
Imberbes dicere , senes perdenda fateri .

Jam saliare Numæ carmen qui laudat , & illud
Quod mecum ignorat , solus vult scire videri ;
Ingeniis non ille favet , plauditque sepultis ;
Nostra sed impugnat , nos , nostraque lividus
odit .

Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset ,
Quàm nobis ; quid nunc esset vetus , aut quid ha-
beret

Quod legeret tereretque viritim publicus usus ;
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit , & in vitium fortuna labier æqua ,
Nunc athletarum studiis , nunc arsit equorum :
Marmoris , aut eboris fabros , aut æris amavit :
Suspendit pieta vultum , mentemque tabella :
Nunc tibicinibus , nunc est gavisa tragædis :
Sub nutrice puella velut si luderet infans ;
Quod cupide petiit , maturè plena reliquit .
Quid placet aut odio est , quod non mutabile
credas ?

Hoc paces habuere bonæ ventique secundi .

Romæ dulce diu fuit , & solempne , reclusa
Mane domo vigilare , clienti premere jura ,
Cautes nonimib[us] certis expendere nummos ,

Majores audire, minori discere per quæ

Crescere res posset, minui damnoſa libido.

Mutiavit mentem populus levis, & calet uno

Scribendi studio: pueri, patresque severi,

Fronde comas vincti cœnant, & carmina dicitant.

Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

Invenior Parthis mendacior, & prius orto

Sole vigil calatum, & chartas, & scrinia posco.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro

Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medico-
rum est

Promittunt medici: tractant fabrilla fabri;

Scribimus indocti, doctique poëmata passim.

Hic error tamen, & levis hæc infania, quantas

Virtutes habeat, sic collige: Vatis avarus

Non temerè est animus: versus amat, hoc studet
unum:

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;

Non fraudem socio, puerove incogitat ullam

Pupillo: vivi filiquis & pane secundo.

Militiae quamquam piger & malus, utilis urbi

Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.

Os tenerum pueri, halbumque poëta figurat:

Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem:

Mox etiam pectus præceptis format amicis,

Asperitatis & invidiae corrector, & iræ:

Recte facta refert: orientia tempora notis

Instruct ex amplis: inopem solatur, & ægrum.

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?

Poscit opem Chorus, & præsentia numina sentit,

Cœlestes implorat aquas docta prece blandus,

Avertit morbos, metuenda pericula pellit,

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.

Carmine Di superi placantur , carmine manes.

Agricolæ prisci , fortæ , parvoque beati ,
 Condita post frumenta , levantes tempore festo
 Corpus , & ipsum animum spe finis dura ferentem ,
 Cum sociis operum , & pueris , & conjugæ fida ,
 Tellurem porco , Silvanum lacte piabant ,
 Floribus & vino Genium memorem brevis ævi .
 Fescennina per hunc inventa licentia morem ,
 Versibus alternis opprobria rustica fudit :
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lusit amabiliter , donec jam sœvus apertam
 In rabiem verti cœpit jocus , & per honestas
 Ire domos impune minax . Doluere cruento
 Dente lacestisti : fuit intæctis quoque cura ,
 Conditione super communi : quin etiam lex ,
 Poenaque lata , malo quæ nollet carmine quem-
 quam

Describi . Vertere modum , formidine fustis
 Ad bene dicendum , delectandumque redæcti .

Græcia capta ferum victorem cepit , & artes
 Intulit agresti Latio : sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius , & grave virus
 Munditiæ pepulere . Sed in longum tamen ævum
 Manserunt , hodieque manent vestigia ruris .
 Serus enim Græcis admovit acumina chartis :
 Et post Punica bella quietus , quærere cœpit
 Quid Sophocles , & Thespis , & Æschylus utile
 ferrent .

Tentavit quoque , rem si dignè vertere posset :
 Et placuit sibi , natura sublimis , & acer .

Nam spirat tragicum satis , & feliciter audet :
 Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram .

Creditur , ex medio quia res arcessit , habere
 Sudoris minimum ; sed habet Comœdia tanto
 Plus oneris , quanto veniae minus . Aspice , Plautus .

Quo pacto partēs tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi;
Quantus sit Doffennus edacibus in parasitis;
Quim non adstricto percurrat pulpita focco.
Gestit enim nummum in loculos demittere; post
hoc

Securus cadat, an recto stet fabula talo.

Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat latus spectator, sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis
avarum

Subruit aut reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Sæpe etiam audacem fugiat hoc terretque poë-
tam,

Quod numero plures, virtute & honore minores,
Inducti stolidique, & depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula gan-
det.

Verūm equitis quoque jam migravit ab aure vo-
iuas

Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.

Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque ca-
tervæ,

Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Eseda festinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora.
Spectaret populum ludis attentiūs ipfis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:

Scriptores autem narrare putaret asello
 Fabellam surdo. Nam quæ per vincere voces
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putas nemus, aut mare Tus-
 cum,

Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor,
 Cum stetit in scena, concurrit dextera levæ.
 Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne forte putas, me, quæ facere ipse recu-
 sem,

Cum recte tractent alii, laudare malignè;
 Ille per extentum funem mihi posse videtur
 Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus; & modo me Thebis, modo ponit
 Athenis.

Verum age, & his qui se lectori credere ma-
 lunt,

Quām spectatoris fastidia ferre superbi,
 Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, & vatibus addere calcar.
 Ut studio majore petant Helicona virentem

Multa quidem nobis facimus mala sæpe poëtæ;
 (Ut vineta egomet cædam mea) cùm tibi librum
 Sollicito danus, aut fesso; cùm lædimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
 Cùm loca jam recitata revolvimus irrevocati;
 Cùm lamentamur, non apparere labores
 Nostros, & tenui deducta poëmata filo;
 Cum speramus eò rem venturam, ut simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultr.
 Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.

Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Ædituos habeat, belli spectata, domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.

Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus, & malè natis
Retulit acceptos, regale numisma, philippos.
Sed veluti tractata notam, labemque remittunt
Atramenta. fere Scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridicula, tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se præter Appellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret ærea
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus, illud
Ad libros, & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœôtum in crasso jurares aëre natum.

At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variusque poëtæ.
Nec magis expressi vultus per acnea signa,
Quam per vatis opus, mores animique viro-
rum

Clarorum apperant: nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere gef-
tas;

Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis exhibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si quantum cuperem, possem quoque. Sed neque
parvum

Carmen majestas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget;
 Præcipue cum se numeris commendat, & arte:
 Discit enim citius, meminitque libentius illud
 Quod quis deridet, quam quod probat & venera-
 tur.

Nil moror officium, quod me gravat; ac neque
 ficto

- In pejus vultu proponi cerens usquam,
 - Nec pravè factis decorari versibus opto;
 - Ne rubeam pingui donatus munere & unâ
 - Cum scriptore meo, capsâ porrectus aperta,
 - Deferar in vicum vendentem thus & odores,
 - Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.
-

II AD JULIUM FLORUM.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni
 Si quis forte velit puerum tibi vendere, natum
 Tibure, vel Gabiis, & tecum sic agat: Hic &
 Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
 Fiet, eritque tuus, nummorum millibus octo.

Verna ministeriis ad nutus aptus heriles:

Literulis Græcis imbutus, idoneus arti

Cuilibet: argilla quidvis imitaberis udâ.

Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.

Multa fidem promissa levant, ubi pleniū æquo

Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

Res urget me nulla: meo sum pauper in ære:

Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temerè
 me

Quivis ferret idem. Semel hic cessavit; &, ut fit
 In scalis latuit metuens pendentis habenæ.

Desummos, excepta nihil te si fuga lædat.

Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.

Dixi me pigrum proscilienti tibi: dixi
Talibus officiis propè mancum: ne mea fævus
Jurgares, ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris super hoc etiam;
quod

Expectata tibi non mittam carmina mendax.

Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laetus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat. Post hoc vehemens lupus, & sibi, &
hosti

Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut ajunt,
Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
Accipit & bis dena super festertia numnum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere præter
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ tumido quoque possent addere men-
tem:

I, bone, quod virtus tua te vocat: i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia. Quid stas?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus: ibit,
Ibit eò quod vis, qui zonam perdidit, inquit.

Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Grajis quantum nocuisse Achilles.
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atqué inter sylvas Academi querere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato:
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,

Cæsar Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi,
 Decisis humilem pennis inopemque paterni
 Et laris, & fandi; paupertas impulit audax
 Ut versus facerem. Sed, quod non desit, ha-
 bentem.

Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
 Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
 Singula de nobis anni prædantur eentes.
 Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
 Tendunt extorquere poëmata. Quid faciam vis
 Denique? Non omnes eadem mirantur, amant-
 que:

Carmine tu gaudes : hic delectatur iambis,
 Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur;
 Poscentes vario multū diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod ju-
 bet alter:
 Quod petis, id sanè est invisum, acidumque duo-
 bus.

Præter cætera, me Romæne poëmata censes
 Scribere posse, inter tot curas totque labores?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis. Cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
 Intervalla vides humanæ commoda. Verum
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina
 tignum:
 Tristia robustis luctantur funera plaustris:
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit fus.
 I nunc, & verius tecum meditare canoros.

Scriptorum chorus omnis amat nemus , & fugit urbes ,
 Rite cliens Bacchi sommo gaudentis & umbra.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere , & contracta sequi vestigia vatum ?
 Ingenium , sibi quod vacuas desumpfit Athenas ,
 Et studiis annos septem dedit , infenuitque
 Libris , & curis , statua taciturnius exit
 Plerumque , & risu populum quatit. Hic ego rerum

Fluctibus in mediis , tempestatibus urbis ,
 Verba lyræ motura sonum connectere digner ?
 Frater erat Romæ consulti rhetor : ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores ;
 Gracchus ut hic illi foret , huic ut Mucius ille.
 Qui minus argutos vexat furor iste poëtas ?
 Carmina compono , hic elegos , mirabile visu !
 Cælatumque novem Musis opus. Aspice primum
 Quanto cum fastu , quanto molimine circum-
 Spectemus vacuam romanis vatibus ædem.
 Mox etiam , si forte vacas , sequere , & procul
 audi

Quid ferat , & quare sibi neqtat uterque corona-

nam.

Cædimur : & totidem plagis consumimus hostem ,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alceus puncto illius : ille meo quis ?
 Quis , nisi Callimachus ? Si plus adposcere visus ,
 Fit Mimnermus , & optivo cognomine crescit.
 Multa fero , ut placem genus irritabile vatum ,
 Cum scribo , & supplex populi suffragia capto ;
 Idem , finitis studiis , & mente recepta ,
 Obtutem patulas impune legentibus aures.

Posset

Ridentur mala qui componunt carmina. Verum

Gaudent scribe~~ntes~~, & se venerantur, & ultiro,
Si taceas, laudant, quidquid scripsere beati.

At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcumque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna feren-

tur,

Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ:
Obscurata din populo, bonus eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quæ priscis memorata Catonibus, atque Cethe-

gis,

Nunc situs informis premit, & deserta vetustas:
Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus;
Vehemens & liquidus puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
Luxuriantia compescet: nimis aspera fano

Levabit cultu: virtute carentia tollet:

Ludentis speciem dabit, & torquebitur: ut qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
Prætulerim scriptor delirus, inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fal-

lant;

Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Ar-
gis,

Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus fessor plausorque theatro:
Cætera qui vitæ servaret munia recto
More, bonus fane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
Et signo læso non insanire lagenæ,

O

Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
 Hic ubi cognatorum opibus, curisque refectus,
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad se. Pol, me occidistis, amici,
 Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas,
 Et demptus per vim mentis gratissimus error.

Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum,
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis:
 Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.

Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque re-
 cordor:

Si tibi nulla fitim finiret copia lymphæ,
 Narrares medicis. Quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulli fat erier audes!
 Si vulnus tibi monstrata radice, vel herba,
 Non fieret levius, fugeres radice vel herba,
 Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
 Rem Di donarent, illi decidere pravam
 Stultitiam: &c, cùm sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es tamen uteris monitoribus istdem;
 At si dixitæ prudentem reddere possent,
 Si cupidum timidiisque minus te; nempe ru-
 heres,

Viveret in terris te si quis avarior uno.

Si proprium est, quod quis libra mercatur, &
 ære,

Quædam (si credis consultis) mancipat usus,
 Qui te pascit ager, tuus est: & villicus Orbis
 Cùm segetes occat, tibi mox frumenta daturas,
 Te Dominum senti. Das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti. Nempe modo isto
 Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Ant etiam supra, nummorum millibus emptum.

Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emptum coenat olus, quamvis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat usque suum, qua populus adfita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis
horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte
suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur usus, & heres
Heredem alterius, velut unda supervenit undam,
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Salibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmae, marmor, ebur, Tyrrhena figilla,
tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tintas,
Sunt qui non habeant: est qui non curat habere.
Cur alter fratribus cessare, & ludere, & ungi
Praferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Dives, importunus ad umbram lucis ab ortu
Sylvestrem flammis, & ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ mortalis in unum
Quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
Utar, & ex modico, quantum res poscet,
acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit. Et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepotum
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
Diffat enim, spargas tua prodigus, an neque sum-
tum

Invitus ficias , neque plura parare labores.

Ac potius ; puer ut festis Quinquatribus , olim
Exiguo , gratoque fruaris tempore raptim.

Pauperies immunda domus procul absit ego
utrum

Nave ferar magna , an parva , ferar unus & idem.

Non agimus tumidis velis Aquilone secundo :

Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.

Viribus , ingenio , specie , virtute , loco , re ,

Extremi primorum , extremis usque priores.

Non es avarus ? abi . Quid ? cætera jam simul
isto

Cum vicio fugere ? Caret tibi peccus inani
Ambitione ? Caret mortis formidine , & ira ;

Somnia , terrores magicos , miracula , fagas ,

Nocturnos lemures , portentaque Thessala rides ?

Natales gratè numeras ? ignoscis amicis ?

Lenior & melior sis accedente senecta ?

Quid te exempta juvat spinis de pluribus una ?

Vivere si recte nescis , decede peritis.

Lufisti satis , edisti satis , atque bibisti :

Tempus abire tibi est ? ne potum largius æquus

Rideat , & pulset lasciva decentius ætas.

Q. HORATI FLACCI
DE ARTE POETICA
LIBER.

AD PISONES.

HUMANO capti cervicem pictor equinam.
Jungere si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris; ut turpiter atrum
Definat in pisces mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?

Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Per similem, cuius, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vi-

cissim;
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque, & magna pro-
fessis,
Purpureus, latè qui splendeat, unus, & alter
O iii

Affuitur pannus: cùm lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agrós,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur ar-
cus.

Sed nunc non erat his locus. Et fortasse cupres-
sum

Scis simulare: quid hoc, fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? Amphora cœpit
Institui: currente rota, cur urceus exit?

Denique sic quodvis simplex dumtaxat, &
unum.

Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre
digni,

Decipimur specie recti. Brevis esse labore,
Obscurus fio. Sextantem levia, nervi
Deficiunt, animique professus grandia turget;
Serpit humi, tutus nimium timidusque procellæ.

Qui variare cupit rem prodigaliter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aptum.
In vitium dicit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber unus & unguies
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis summa: quia ponere totum
Nesciet. Huic ego me, si quid componere cu-
rem,

Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
Spestandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & versare diu quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis haec virtus erit, & venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici,
Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.

Hoc amet, hoc spernat promissi carminis audior.
In verbis etiam tenuis, cautusque ferendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem: si
Græco fonte cadent, parcè detorta. Quid autem
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varioque? Ego cur acquirere pauca,
Si possum, invideo, cum lingua Catonis, &
Enni

Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit,
Signatum præsente notâ producere nomen.

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos:
Prima cadunt? ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
Dehemur morti nos, nostraque, sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisve din palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum;
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius, mortalia facta peribunt:
Nodum sermonum stet honos, & gratia vivax.
Multæ renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma lo-
quendi.

Res gestæ regumque, ducumque, & tristia bella
Quo scribi possent numero monstravit Homerus.

Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor;
 Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo.
 Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni;
 Alternis aptum sermonibus, & populares,
 Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus divos, puerosque deorum.
 Et pugilem victorem, & equum certamine pri-
 mum,
 Et juvenum curas, & libera vina referre.
 Descriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
 Cur nescire, pudens pravè, quam discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult.
 Indignatur item privatis, ac prope socco
 Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
 Singula quæque locum teneant fortita decenter.
 Interdum tamen & vocem Comœdia tollit:
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
 Telephus, & Peleus, cum pauper & exul uter-
 que,
 Projicit ampullas, & sesquipedalia verba;
 Si curat cor spectantis tetigisse querela.
 Non satis est pulchra esse poëmata, dulcia sunt,
 Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
 Ut ridentibus, arrident, ita flentibus adflent
 Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
 Primum ipse tibi: tunc tua me infortunia lœdent.
 Telephe, vel Peleu, male si mandata loquēris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœustum
 Vultum verba decent, iratum plena minarum,
 Ludentem lasciva, severum seria dictu.
 Format enim natura prius nos intus ad omnem

Fortunarum habitum : juvat aut impellit ad iram :
Aut ad humum mœrore gravi ducit, & angit :
Post effert animi motus interprete lingua.

Si dicentis erunt fortunis absonta dicta ;
Romani tollent equites , peditesque cachinnum.

Intererit multum Davusne loquatur , an heros ;
Maturusne senex , an adhuc florente juventa
Fervidus ; an matrona potens ; an sedula nutrix ;
Mercatorne vagus , cultorne virentis agelli ;
Colchus , an Assyrius , Thebis nutritus , an Argis .
Aut famam sequere , aut sibi convenientia singe ,
Sciptor , honoratum si forte reponis Achillem ;
Impiger , iracundus , inexorabilis , acer ,
Jura neget sibi nata , nihil non arroget armis .
Sit Medea ferox , invictaque ; flebilis Ino ;
Perfidus Ixion ; Io vaga ; tristis Orestes .

Si quid inexpertum scenæ committis , & audes
Personam formare novam : servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit , & sibi constet .
Difficile est propriè communia dicere : tuque ,
Rectius Iliacum carmen deducis in actus ,
Quām si proferres ignota , indistinctaque primus .

Publica materies privati juris erit , si
Nec circa vilem , patulumque moraberis orbem .
Nec verbum verbo curabis reddere , fidus
Interpres : nec desiliens imitator in arctum ,
Unde pedem proferre pudor vetet , aut operis lex ;

Nec sic incipies , ut scriptor Cylius olim :
Fortunam Priami cantabo , & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu ?
Parturient montes , nascetur ridiculus mus .
Quantò rectius hic , qui nil molitur ineptè ?
Dic mihi , Musa , virum , captæ post tempore
Trojæ ,
Qui mores hominum multorum vidit , & urbes .

250 DE ARTE POETICA
Non fumum ex fulgore , sed ex fumo dare lucem
Cogitat : ut speciosa dehinc miracula promat ,
Antiphatem , Scyllamque , & cum Cyclope
Charybdim.

Nec redditum Diomedis ab interitu Meleagri ,
Nec gemino bellum Trojano orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat : & in medias res
Non sècus ac notas , auditorem rapit : & quæ
Desperat tractata nitescere posse , relinquit.
Atque ita mentitur , sic veris falsa remiscet ,
Primo ne medium medio ne discrepet imum.

Tu , quid ego , & populus mecum desideret ,
audi.

Si plausoris eges aulæa manentis , & usque
Sessuri , donec cantor , vos plaudite , dicat ;
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores ,
Mobilibusque decor , maturis dandus & annis.

Reddere qui voces jam scit puer & pede certo
Signat humum , gestit paribus colludere , & iram
Colligit , ac ponit temerè , & mutatur in horas.

Imberbis juvenis , tandem custode remoto ,
Gaudet equis , canibusque , & aprici gramine
campi.

Cereus in vitium flebi , monitoribus asper ,
Utilium tardus provisor , prodigus æris ,
Sublimis , cupidusque , & amata relinquere pernix.

Conversis studiis , ætas , animusque virilis
Quærerit opes , & amicitias : inservit honori :
Commisifile cavet , quod mox mutare laboret.

Multa senem circumveniunt incommoda : vel
quod

Quærerit , & inventis miser abstinet , ac timet uti ;

Vel quod res omnes timidè , gelidèque ministrat.
 Dilator , spe lentus , iners , pavidusque futuri ,
 Difficilis , querulus , laudator temporis acti
 Se puer , censor , castigatorque minorum.

Multa ferunt anni venientes commoda secum :
 Multa recedentes adimunt . Ne fortè seniles
 Mandentur juveni partes , pueroque viriles :
 Semper in adjunctis , ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis , aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aurem
 Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus , & quæ
 Ipse sibi tradit spectator . Non tamen intus
 Digna geri , promes in scenam : multaque tolles
 Ex oculis , quæ mox narret facundia præsens .
 Nec pueros coram populo Medea trucidet;
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus :
 Aut in avem Progne vertatur , Cadmus in an-
 guem.

Quodcumque ostendis mihi sic , incredulus odī.

Neve minor , neu sit quinto productior actu
 Fabula , quæ posci vult , & spectata reponi.
 Ne deus intersit ; nisi dignus vindice nodus
 Inciderit : nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes Chorus , officiumque virile
 Defendat : neu quid medios intercinat actus ,
 Quod non proposito conducat , & hæreat aptè .
 Ille bonis faveatque , & consilietur amicis :
 Et regat iratos , & amet pacare tumentes.
 Ille dapes laudet mensæ brevis ; ille salubrem
 Justitiam , legesque , & apertis ostia portis .
 Ille tegat commissa , deosque precetur , & oret ,
 Ut redeat miseris , abeat fortuna superbis

Tibia non ut nunc orichalco vincita , tubæque
 Æmula ; sed tenuis , simplexque , foramine paucō

Aspirare & adesse choris erat utilis , atque
Nordum spilla nimis complere sedilia fiat.

Quò sanè populus numerabilis , utpote parvus ,
Et frugi , castusque , verecundusque coibat.

Postquam cepit agros extendere viator ; & ut-
hem

Latior amplecti murus ; vinoque diurno

Placari Genius festis impunè diebus ;

Accessit numerisque , modisque licentia major.

Indoctus quid enim saperet , liberque laborum ,

Rusticus urbano confusus , turpis honesto ?

Sic priscae motumque , & luxuriam addidit arti
Tibicen ; traxitque vagus per pulpita vestem.

Sic etiam fidibus voces crevere severis ,

Et tulit eloquium insolitum facundia præceps :

Utiliumque sagax rerum , & divina futuri

Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum ,

Mox etiam agrestes Satyros nudavit : & asper

Incolumi gravitate jocum tentavit. Eo quod ,

Illecebris erat , & grata novitate morandus

Spectator , functusque sacris , & potus , & exlex.

Verum ita risores , ira commendare dicaces

Conveniet , Satyros , ita vertere seria ludo ,

Ne , quicumque deus , quicunque adhibebitur
heros ,

Regali conspectus in auro nuper & ostro ,

Migret in obscuras humili sermone tabernas :

Aut dum vitat humum , nubes , & inania capter.

Effutire leves indigna tragœdia versus ,

Ut festis matrona moveri jussa diebus ,

Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.

Non ego inornata , & dominantia nomina so-
lum ,

Verbaque

Verbaque, Pisones, satyrorum scriptor amabo.
 Nec sic enitar tragico differre colori,
 Ut nihil inter sit Davusne loquatur, an audax
 Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
 An custos, famulifisque dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis
 Speret idem; sudet multum, frustraque laboret
 Ausus idem: tantum series, juncturaque pollet:
 Tantum de medio sumptis accedit honoris.

Sylvis deducti caveant me judice, Fauni,
 Ne, velut innati trivii, ac penè forenses,
 Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam;
 Aut immunda crepant, ignominiosaque dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, & pater,
 & res:

Nec, si quid fricti ciceris probat, & nucis emptor,
 Aequis accipiunt animis, donantve corona.

Syllaba longa brevi subiecta, vocatur iam-
 bus,

Pes citus, unde etiam trimetris accrescere jussit
 Nomen iambeis: cum senos redderet iustus:
 Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem,
 Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures,
 Spondeos stabiles in iura paterna recepit
 Commodus, & patiens: non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialiter. Hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparerat rarus, & Enni,
 In scenam missus magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium, curaque parentis,
 Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt immodulata poëniata judex:
 Et data Romanis venia est indigna poëtis.
 Idecirco-ne vager, scribamque licenter? an omnes
 Viluros peccata putem mea? tutus, & intra,

Spem veniae cautus. Vitavi denique culpam ;
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu , versate diurna.

At nostri proavi Plautinos & numeros , &
Laudavere sales : nimirum patientier utrumque ;
Ne dicam stultè , mirati ; si modò ego , & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto ,
Legitimumque sonum digitis callemus , & aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse camænæ
Dicitur , & plaustris vexisse poëmata Thespis ,
Quæ canerent , agerentque per uneti fæcibus ora .
Post hunc personæ , pallæque repertor honestæ
Æschylus , & modicis instravit pulpita tignis :
Et docuit magnumque loqui , nitique cothurno .
Successit vetus his comœdia , non sine multa
Laude : sed in vitium libertas excidit , & vim
Dignam lege regi. Lex est accepta : chorusque
Turpiter obticuit , sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere Poëtæ:
Nec minimum meruere decus , vestigia Græca
Ausì deserere , & celebrare domestica facta ,
Vel qui prætextas , vel qui docuere togatas .
Nec virtute foret , clarisve potentius armis ,
Quàm linguâ , Latium , si non offenderet unum-
quemque poëtatum limæ labor , & mora. Vos , ô
Pompilius sanguis , carmen reprehendite , quod
non

Multa dies , & multa litura coërcuit , atque
Perfectum , decies non castigavit ad unguem.

Ingenium misera quia fortunatius arte
Credis , & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus ; bona pars non ungues poneret curat ;
Non barbam ; secreta petit loca , balnea vitat .
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtæ ,

Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
 Tonsori Licino commiserit. O ego lævus,
 Qui purgo bilem sub verni temporis horam !
 Non aliis faceret meliora poëmata. Verum
 Nil tanti est. Ego fungar vice cotis , acutum
 Reddere quæ ferrum valet , exsors ipsa secandi.
 Munus , & officium , nil scribens ipse , docebo :
 Unde parentur opes ; quid alat formetque poëtam ;
 Quid deceat , quid non ; quò virtus , quò ferat
 error.

Scribendi rectè sapere est & principium , & fons.
 Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ :
 Verbaque provisam rem non invita sequentur.

Qui didicit , patriæ quid debeat , & quid amicis ;
 Quo sit amore parens , quo frater amandus , &
 hospes ;

Quod sit conscripti , quod judicis officium ; quæ
 Partes in bellum missi ducis ; ille profecto
 Reddero personæ scit convenientia cuique.

Respicere exemplar vitæ , morumque jubebo
 Doctum imitatore , & veras hinc ducere voces.

Interdum speciosa locis , morataque rectè
 Fabula , nullius veneris , sine pondere , & arte ,
 Valdius oblectat populum , meliusque moratur ,
 Quām versus inopes rerum , nūgæque canoræ.

Grajis ingenium , Grajis dedit ore rotundo :
 Musa loqui , præter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assēm
 Discunt in partes centum diducere. Dicat
 Filius Albini , si de quincunce remota est
 Uncia , quid superat ? poteras dixisse : Triens . Eu !
 Rem poteris servare tuam. Redit uncia , quid fit ?
 Sēmis. An hæc animos ærugo , & cura peculi
 Cūm semel imbuerit , speramus carmina singi

Poste linenda cedro , & levi servanda cupresso ?

Aut prodesse volunt , aut delectare poëtæ :

Aut simul & jucunda , & idonea dicere vitæ.

Quidquid præcipes , esto brevis ; ut citò dicta

Percipient animi dociles , teneantque fideles.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Fieta voluptatis causa sint proxima veris.

Nec , quodcunque volet , poscat sibi fabula credi :

Neu pransæ Lamiæ vivum puérum extrahat alvo,

Centuriæ seniorum agitant expertia frugis.

Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.

Omne tulit punctum , qui miscuit utile dulci ,

Leſtorem deleſtando , pariterque monendo.

Hic meret æra liber Sofis : hic & mare transit ?

Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt delicta tamen , quibus ignovisse velimus.

Nam neque chorda sonum reddit , quem vult manus
& mens :

Poscentique graveæ persæpe remittit acutum :

Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus :

Verùm ubi plura nitent in carmine ; non ego
paucis

Offendar maculis , quas aut incuria fudit ,

Aut humana parum cavit natura. Quid ergo ?

Ut scriptor si peccat idem librarius usquè ,

Quamvis est monitus , veniā caret ; & citharedus

Ridetur , chorda qui semper oberat eadem :

Sic mihi , qui multūm cessat , fit Chœrilus ille ,

Quem bis , terque bonum , cum risu miror : &
idem

Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.

Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.

Ut piſtura , poëſis erit , quæ , si proprius ſtes ;
Te capiet magis ; & quædam , si longius abſtes.

Hæc amat obscurum : volet hæc sub luce videri ,
Judicis argutum quæ non formidat acumen.

Hæc placuit semel : hæc decies repetita placebit.

O major juvenum , quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum , & per te sapis , hoc tibi
dictum

Tolle memor : certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. Consultus juris , & actor
Causarum mediocris , abest virtute diserti
Messalæ , nec scit quantum Casselius Aulus ;
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse poëtis
Non homines , non Di , non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors ,
Et crassum unguentum , & Sardo cum melle pa-
paver ,

Offendunt ; poterat duci quia cœna sine ipsis :
Sic animis natum inventumque poëma juvandis ,
Si paulum à summo discessit , vergit ad imum.
Ludere qui nescit , campestribus abstinet armis :
Indoctusque pilæ , discive , trochive quiescit ,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ :
Qui nescit , versus tamen audet fingere. Quid ni ?
Liber & ingenuus , præfertim census equestrem
Summam nummorum , vitioque remotus ab omni.

Tu nihil invita dices , faciesque Minerva ;
Id tibi judicium est , ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris , in Meti descendat judicis aures ,
Et patris , & nostras , nonumque prematur in an-
num.

Membranis intus positis , delere licebit
Quod non edideris. Nescit vox missa reverti.

Sylvestres homines facer , interpresque deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres , rabidosque leones.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis ;
 Saxa movere sono testudinis , & prece blanda
 Ducere quò vellet. Fuit hæc sapientia quondam ;
 Publica privatis secernere , sacra profanis ;
 Concubitu prohibere vago ; dare jura maritis ;
 Oppida moliri ; leges incidere ligno.

Sic honor , & nomen divinis vatibus , atque
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus ,
 Tyrtæusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. Dictæ per carmina sortes :
 Et vitæ monstrata via est : & gratia regum ,
 Pieriis tentata modis , ludusque repertus ,
 Et longorum operum finis : ne fortè pudori
 Sit tibi Musa lyræ solers , & cantor Apollo.

Natura fieret laudabile cārmen , an arte ,
 Quæsum est. Ego nec studium sine divite vena ;
 Nec rude quid profit video ingenium : alterius sic
 Altera poscit opem res , & conjurat amicē.

Qui studet optatam cursu contigere metam ,
 Multa tulit , fecitque puer : sudavit , & alsit ,
 Abstinet Venere , & vino. Qui Pythia cantat
 Tibicen , didicit prius , extimuitque magistrum ,
 Nunc satis est dixisse , Ego mira poērata pango :
 Occupet extreūm scabies : mihi turpe relinqui est ,
 Et quod non didici , sane nescire fatei .

Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas ,
 Aslentatores jubet ad lucrum ire poëta
 Dives agris , dives positis in fēnōre nummis .
 Si vero est unctum qui rectē ponere possit ;
 Et spondere levi pro paupere , & eripere atris
 Litibus implicitum , mirabor , si sciet inter-
 Noscere mendacem , verumque beatus amicum .

Tu seu donāris , seu quid donare voles cui ,
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Lætitiæ. Clamabit enim : Pulchrè , benè , recte
 Pallescet super his ; etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem , faliet , tundet pede terram.
 Ut qui conduicti plorant in funere , dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo : sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urgere culullis ,
 Et torquere mero , quem perpexisse laborent
 At sit amicitia dignus. Si carmina condes ,
 Numquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quintilio si quid recitares , Corrige , fodes ,
 Hoc , ajebat , & hoc. Melius te posse negares ,
 Bis terque expertum frustra ; delere jubebat ,
 Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defendere delictum , quam vertere , malles ;
 Nullum ultra verbum , aut operam sumebat ina-
 nem ,

Quin sine rivali teque & tua solus amares.

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes
 Culpabit duros : incomptis allinet atrum
 Transverso calamo signum : ambitiosa recidet
 Ornamenta : parum claris lucem dare coget :
 Arguet ambigue dictum : mutanda notabit :
 Fiet Aristarchus ; nec dicet , Cur ego amicum
 Offendam in nugis ? Hæ nugæ seria ducent
 In mala derisum semel , exceptumque sinistrè .

Ut mala quem scabies , aut moribus regius urget ,
 Aut fanaticus error , & iracunda Diana ;
 Vesanum tetigisse timent , fugiuntque poëtam ,
 Qui sapiunt : agitant pueri , incautique sequuntur ,
 Hic , dum sublimes versus ructatur , & errat ,
 Si , veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum , foveamve , licet , succurrite , longum
 Clamet , io cives : non sit , qui tollere curet.

Si quis curet opem ferre & dimittere funem,
Qui scis an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? dicam, Siculique Poëtæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberit
Dum cupit Empedocles, ardenter frigidus Æ-
nam

Infiluit. Sit jus, liceatque perire Poëtis.

Invitum qui servat: idem facit occidenti.

Nec semel hoc fecit, nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.

Nec satis appetet cur versus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus; certè furit: ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbis.

Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo;
Non missura cutem, nisi plena crux, hirudo.

F I N I S.

I N D E X

Odarum & Epodon.

<i>ÆLi, vetusto</i> , Lib. 3. Ode 12.	pag. 63
<i>Æquam memento</i> , 2. Ode 3.	31
<i>Alteram jam teritur</i> , Epod. 11.	108
<i>Angustam, amici</i> , 3. 12.	49
<i>At ó Deorum</i> , Epod. 5.	101
<i>Audivere, Lyce</i> , 4. 12.	92
<i>Bacchum in remotis</i> , 2. 16.	44
<i>Beatus ille</i> , Epod. 2.	97
<i>Cælo supinas</i> , 3. 17.	66
<i>Cælo tœnantem</i> , 3. 5.	54
<i>Cnr me querelis</i> , 2. 14.	42
<i>Delicata majorum</i> 3. 6.	56
<i>Descende cælo</i> , 3. 4.	52
<i>Dianam teneræ</i> , 1. 18.	19
<i>Diffugere nives</i> , 4. 6.	85
<i>Dive, quæm proles</i> , 4. 5.	83
<i>Divis orte bonis</i> , 4. 4.	82
<i>Donarem pateras</i> 4. 7.	86
<i>Eheu fugaces</i> , 2. 11.	39
<i>Eſt mihi nonum</i> , 4. 10.	90
<i>Et thure & fidibus</i> , 1. 30.	27
<i>Exegi monumentum</i> , 3. 24.	75
<i>Faune, Nympharum</i> , 3. 13.	64
<i>Festo quid potius</i> , 3. 22.	73
<i>Herculis ritu</i> , 3. 10.	61
<i>Horrida tempeſtas</i> , Epod. 10.	107
<i>Jam jani efficaci</i> , Epod. 12.	140

ji		
<i>Jam, pauca aratro, 2. Lib.</i>	12.	40
<i>Jam satis terris, 1. 2.</i>		4
<i>Jam veris comites, 4. 12.</i>		91
<i>Ibis Liburn is, Epod. 1.</i>		96
<i>Iccī beatīs, 1. 24.</i>		23
<i>Ille & nefasto, 2. 10.</i>		37
<i>Impios parræ, 3. 21.</i>		70
<i>Inclusam Danaem, 3. 11.</i>		62
<i>Intactis opulentior, 3. 18.</i>		67
<i>Integer vitæ, 1. 19.</i>		19
<i>Justum & tenacem, 3. 3.</i>		59
<i>Laudabunt alii, 1. 6.</i>		9
<i>Lupis & Agnis, Epod. 4.</i>		100
<i>Lydia, dic, 1. 7.</i>		10
<i>Mæcenas atavis, 1. 1</i>		3
<i>Mala soluta naris, Epod. 9.</i>		106
<i>Martis cœlebs, 3. 7.</i>		58
<i>Mercuri, facunde, 1. 9.</i>		11
<i>Mercuri, nam te, 3. 8.</i>		59
<i>Montium custos, 3. 16.</i>		66
<i>Motum ex metello, 2. 1.</i>		29
<i>Musis amicus, 1. 21.</i>		21
<i>Natis in usum, 1. 22.</i>		29
<i>Ne forte credas, 4. 8.</i>		87
<i>Nolis longa feræ, 2. 9.</i>		36
<i>Non ebur, 2. 15.</i>		43
<i>Non semper imbræ, 2. 6.</i>		34
<i>Non usitata, 2. 17.</i>		45
<i>Nullam, Vare, 1. 16.</i>		18
<i>Nullus argento color, 2. 2.</i>		31
<i>Nunc est bibendum, 1. 31.</i>		28
<i>Otium Divos, 2. 13.</i>		40
<i>Odi profanum, 3. 1.</i>		47
<i>Ο Diya, gratum, 1. 29.</i>		26

	iiij
O fons Blandusiae , Lib. 3. 9.	60
O formosus adhuc , 4. 9.	89
O matre pulchra , 1. 14.	16
O nata mecum , 3. 15.	65
O navis , 1. 12.	14
O saepe mecum , 2. 5.	33
O Venus regina , 1. 25.	23
Parcus Deorum , 1. 28.	25
Parentis olim , Epod. 3.	99
Pastor cum traheret , 1. 13.	15
Perficos odi , 1. 32.	24
Phæbe , sylvarumque , Epod. 14.	119
Phæbus volentem , 4. 14.	97
Pindarum quisquis , 4. 1.	73
Poscimur si quid , 1. 27.	24
Quæ cura Patrum , 4. 13.	93
Qualem ministrum , 4. 3.	80
Quando repostum , Epod. 8.	105
Quantum distet , 3. 14.	64
Quem tu , Melpomene , 4. 2.	79
Quem virum , 1. 11.	12
Quid bellicosus , 2. 8.	36
Quid dedicatum , 1. 26.	24
Quid immerentes , Epod. 6.	104
Quid obseratis , Epod. 13.	112
Quis desiderio , 1. 20.	20
Quò me , Bacche , 3. 19.	66
Quò quò scelsti , Epod. 7.	104
Reatius vives , 2. 7.	35
Scriberis Vario , 1. 5.	8
Septimi , Gades , 2. 4.	32
Sic te , Diva potens , 1. 3.	6
Solvitur acris hyems , 1. 4.	7
Te maris & terræ , 1. 23.	22

<i>Tu ne quæsieris</i> , 1. 10.	72
<i>Tyrrhena regnum</i> , 3. 23.	73
<i>Veloce amænum</i> , 1. 15.	17
<i>Vides ut alta</i> , 1. 8.	10
<i>Vile potabis</i> , 1. 17.	18
<i>Vixi choreis</i> , 3. 20.	70

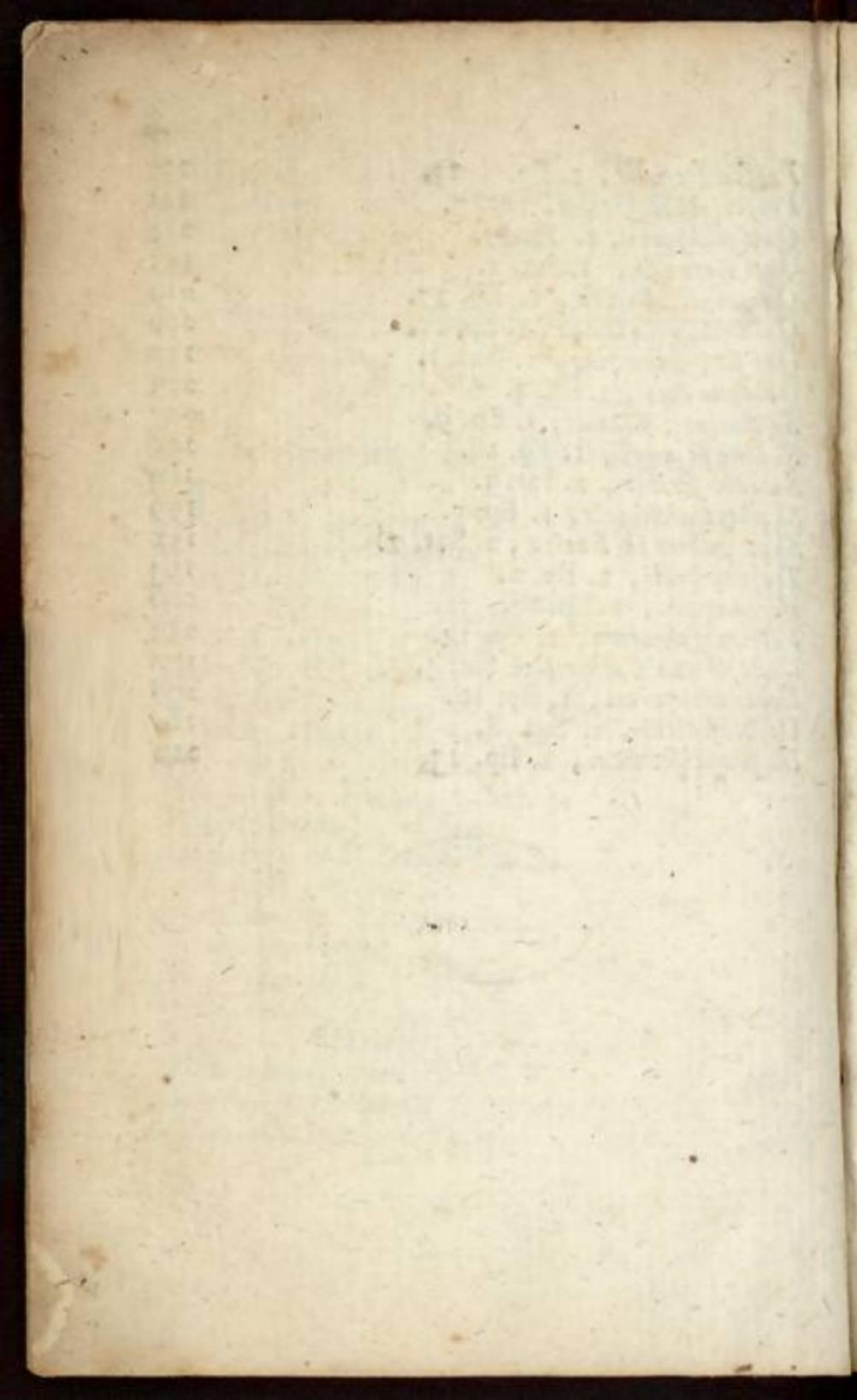
I N D E X

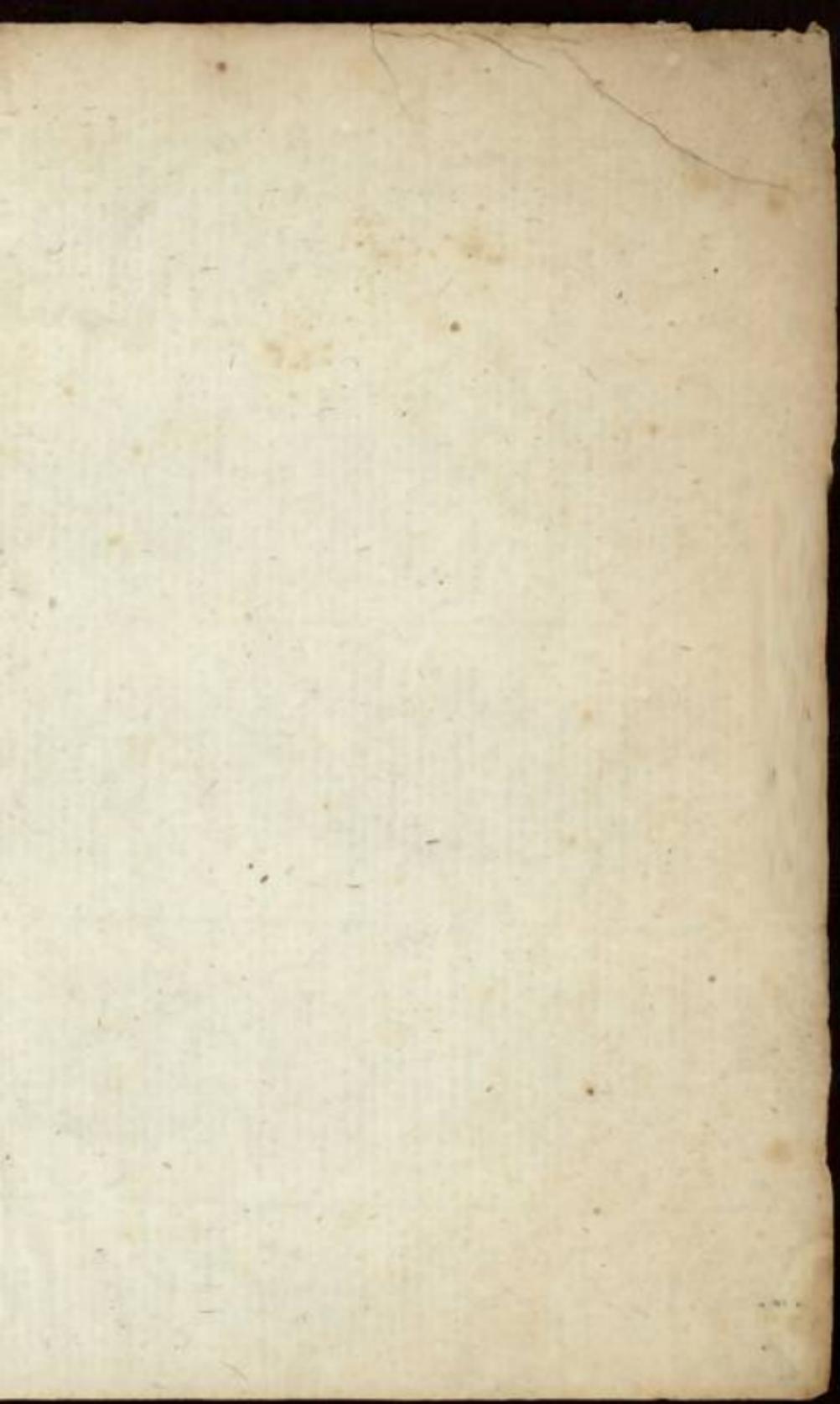
Satyrarum & Epistolarum.

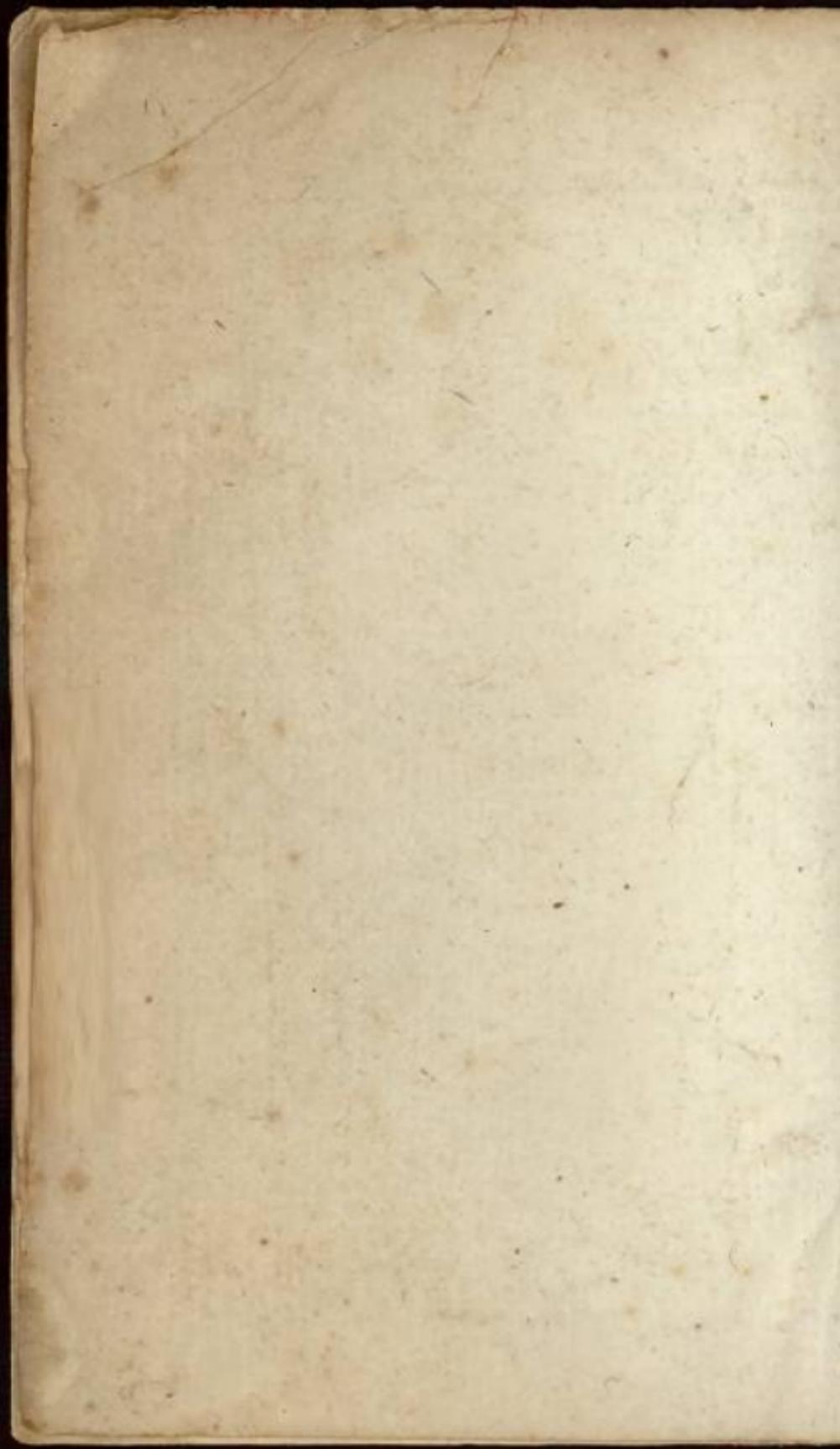
A LB <small>I</small> , nostrorum, Lib. 1. Ep. 4.	199
<i>Ambubajarum</i> , 1. Sat. 2.	122
<i>Celso gaudere</i> , 1. Ep. 8.	206
<i>Cum tot sustineas</i> , 2. Ep. 1.	228
<i>Egressum magna</i> , 1. Sat. 5.	133
<i>Eupolis atque Cratinus</i> , 1. Sat. 4.	128
<i>Flore, bōno</i> , 2. Ep. 2.	237
<i>Fructibus Agrippæ</i> , 1. Ep. 12.	211
<i>Hoc erat in votis</i> , 2. Sat. 6.	179
<i>Hoc quoque, Tiresia</i> , 2. Sat. 5.	175
<i>Humano capiti</i> , Art. Poët.	245
<i>Jamdudum ausculto</i> , 2. Sat. 7.	183
<i>Ibam fortè</i> , 1. Sat. 9.	144
<i>Juli Flore</i> , 1. Ep. 3.	197
<i>Nempe incomposito</i> , 1. Sat. 10.	147
<i>Ne perconteris</i> , 1. Ep. 16	216
<i>Nil admirari</i> , 1. Ep. 6.	200
<i>Non quia, Mæcenas</i> , 1. Sat. 6.	136
<i>Olim truncus eram</i> . 1. Sat. 8.	142
<i>Omnibus hoc vitium</i> , 1. Sat. 3.	123
<i>Prima dicte mihi</i> , 1. Ep. 1.	191

<i>Proscos si crèdis</i> , 1. Ep.	19:	225
<i>Proscripti Regis</i> , 1. Sat. 7.		141
<i>Quæ fit hyems</i> , 1. Ep. 15.		214
<i>Quæ virtus &</i> , 1. Sat. 2.		155
<i>Quamvis, Scæva</i> , 1. Ep. 17.		219
<i>Quid tibi visa Chios</i> , 1. Ep. 11.		209
<i>Qui fit, Mæcenas</i> , 1. Sat. 1.		117
<i>Quinque dies</i> , 1. Ep. 4.		203
<i>Septimius, Claudi</i> , 1. Ep. 9.		207
<i>Si bene te novi</i> , 1. Ep. 18.		221
<i>Sic raro scribis</i> , 2. Sat. 3.		160
<i>Si potes archiacis</i> , 1. Ep. 5.		199
<i>Sunt quibus in Satira</i> , 2. Sat. 12.		151
<i>Trojani belli</i> , 1. Ep. 2.		193
<i>Vertumnum</i> , 1. Ep. 20.		226
<i>Villice sylvarum</i> , 1. Ep. 14.		213
<i>Unde & quo Catius</i> , 2. Sat. 4.		172
<i>Urbis amatorem</i> , 1. Ep. 10.		208
<i>Ut Nasidieni</i> , 2. Sat. 8.		187
<i>Ut proficiscentem</i> , 1. Ep. 13.		212

111

Lito. **V**is **M**ariae. **E**t **m**agnificou
cas **i**mpetitionis. **E**t **l**itteris **n**ost
arum. **A**men.

Iberia **n**os **q**uis **o**ne ab omni bunc
malius **p**remitis. **p**resentibus et
futuris. **e**cce iterem exinde pnohlex
quod **u**nitas **m**unia. **e**t **d**ilectio

